

12. Torstaina 19 päivänä helmikuuta 1998

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys vuoden 1998 lisätalousarvioksi 407

Hallituksen esitys 2/1998 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Aho, Alaranta, Alho, Biaudet, Dromberg, Enestam, Hassi, Heinonen, Holopainen, Hurskainen, Häkämies, Kalliomäki, Karhunen, Kiljunen, Korkea-oja, Koski M., Kukkonen J., Lindqvist, Lipponen, Rantanen, Rauramo, Saarinen, Tulonen, Veteläinen, Viitamies ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Dromberg, Viitamies ja Lindqvist.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä muun syyn perusteella edustajat Dromberg, Holopainen, Hurskainen, Lindqvist, Rantanen ja Tulonen,

tästä ja huomista päivästä virkatehtävien perusteella ed. Kiljunen sekä muun syyn perusteella edustajat Alaranta, Häkämies, M. Koski ja Veteläinen sekä

tämän kuun 26 päivään muun syyn perusteella ed. Enestam.

Valtioneuvoston tiedonanto Suomen osallistumisesta euroalueeseen

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valtioneuvoston kirjelmän ohella tältä päivältä on eduskunnalle saapunut valtioneuvoston tiedonanto Suomen osallistumisesta euroalueeseen (VNT 1/1998 vp). Tiedonanto on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 1 momentin mukaan tiedonanto on pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistaina pidettävään istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Päiväjärjestyksessä oleva asia:

Hallituksen esitys vuoden 1998 lisätalousarvioksi

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 2/1998 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Tämä vuosi on siinä mielessä poikkeuksellinen, että hallitus lähestyy eduskuntaa lisätalousarviolla jo tässä vaiheessa, mutta saman tien totean, että myös siinä mielessä poik-

keuksellinen, että hallitus ei tule lähestymään eduskuntaa tämän vuoden aikana perinteisillä varsinaisilla menopainotteisilla lisätalousarvioilla tämän jälkeen.

Tämän lisätalousarvion nopean tarpeen on sanellut kaksi seikkaa. Tulopoliittinen ratkaisu, virkaehtosopimuksiin ja tulopoliittikkaan liittyvät budjettitarkennukset on haluttu tuoda mahdollisimman nopeasti myös budjettitasolle. Toisaalta Imatran Voima Oy:n ja Neste Oy:n järjestelyt edellyttävät tässä vaiheessa myös budjettiratkaisuja, jotka ovat tasapainoisia 500 miljoonaa kumpaankin suuntaan.

Lisäbudjetti noudattelee muutenkin hallituksen linjaa siinä mielessä, että lisäbudjettia ei osaksikaan rahoiteta lisäämällä nettolainanottoa, päinvastoin lisäbudjetti on 105 miljoonaa markkaa ylijäämäinen.

Keskeisimmät erät runsaan 1 miljardin markan lisäbudjetissa liittyvät todellakin tulopoliittisiin ratkaisuihin, niiden vaikutus on 560 miljoonaa markkaa. Lisäksi budjetissa on vastattu maataloudesta ja maataloustuottajilta tullesiin vaatimuksiin suorittamalla eräitä lähinnä sisäisiä siirtoja niin, että maataloustukeen voitiin merkitä 150 miljoonaa markkaa lisää rahaa käytettäväksi.

Arvoisa puhemies! Luulen, että lisäbudjetin kaikkein eniten mielenkiintoa ja keskustelua herättävä kohta on se, jossa ei varsinaisesti budjetitirahoitusta osoiteta kuluvalle vuodelle, eli Puolustusvoimien tilausvaltuudet. Haluaisin sen keskustelun pohjaksi ottaa esiin pari periaatteellista linjausta.

Ensinnäkin mitä tulee rahapuolen käyttöön, ne suunnitelmat, joita Puolustusvoimilla on, jotka pitkälti perustuvat eduskunnassakin olleeseen selontekoon, rahan käytön osalta merkitsevät sitä, että Puolustusvoimien materiaalihankinnat Hornet-piikin jälkeen palaavat sille vakiintuneelle tasolle, joka vallitsi 80-luvun lopulla. Jos mitataan materiaalihankintojen määrää suhteessa valtion budjettiin tai bruttokansantuotteeseen, materiaalihankintojen määrä tehdyillä oletuksilla siitä, että bkt kasvaa 2,5 prosenttia vuodessa, on todellisuudessa laskemaan päin. Mikäli keskusteluun halutaan ottaa Puolustusvoimien materiaalihankintojen volyymi sillä kaudella, josta nyt tilausvaltuuksissa on kysymys, täytyy samalla olla ehdoton varmuus siitä, että Puolustusvoimat todella tulee toimeen huomattavasti alemmalla materiaalihankintojen tasolla, kuin 80-luvulla oli käytäntönä.

Haluan todeta tämän myös sen vuoksi, että

eräissä puheenvuoroissa on viitattu siihen, että Puolustusvoimien suunnitelmiin olisi valtiovainministeriön taholta suhtauduttu jotenkin väljemmin. Ei toki niin! Jos nimittäin kaikkien ministeriöiden kohdalla päästäisiin samaan aletnevaan linjaan, että niiden menojen suhteellinen osuus budjetista pienenesi, silloinhan se tarkoittaisi, että meillä vuonna 2006 alkaisivat viimeistään olla asiat aika hyvässä mallissa, koska kaikkien pääluokkien pieneneminen tietysti näkyisi sillä tavoin, että budjetti alkaisi olla selkeästi ylijäämäinen. Tämä ensimmäisestä periaatteellista puolesta, rahan käytön puolesta.

Sitten on toinen kysymys, joka liittyy siihen, mihin Puolustusvoimat aikoo käyttää niukkenevan määrärahasa. Eduskunta hyväksyi viime keväänä Puolustusvoimia koskevan selonteon, puolustus suunnitelman, ja minun ymmärtääkseni eduskunta yksimielisesti siinä yhteydessä hyväksyi uuden strategian, joka perustuu valmiusyhtymiin. Luulen, että tästä ei vallitse erimielisyyttä. Sen sijaan on varmasti perusteltua sanoa, että eduskunta ei ainakaan nimenomaisesti hyväksynyt tuon suunnitelman liitteinä olevia kustannusarvioita, päinvastoin totesi, että ne ovat suuntaa antavia. Ehkä vielä vähemmän voidaan väittää, että eduskunta olisi hyväksynyt niihin rahoihin jonkin kiinteän käyttötarkoituksen eli esimerkiksi helikopterihankinnat tuossa yhteydessä. Minusta tätä ei kohtuudella edes kannata väittää.

Siinä tilanteessa, jossa me siis olemme, rahaa on tarkoitus osoittaa materiaalihankintoihin aikaisempaa tasoa vähemmän. Meillä on olemassa valmis strategia valmiusyhtymistä, joka vaatii tietysti omat määrärahasa ja omat materiaalihankintansa. Ymmärrän hyvin, että eduskunnalla on suurta halua tutkia tarkoin se, mihin nuo niukkenevat määrärahat käytetään. Lisäbudjetissa on maininta helikopterien tilausvaltuudesta, joka on osa siitä tilausvaltuudesta, jonka lisäbudjetti pitää sisällään. Itse asiassa se on pienempi osa. Pääosa tilausvaltuudesta, joka lisäbudjetissa myönnettäisiin, kohdistuisi valmiusyhtymän muuhun materiaalihankintaan, josta varmasti puolustusministeriltä ehkä kuullaan lisää.

Haluan vielä hyvin ytimekkäästi todeta siis sen, että väite siitä, että tämä tilausvaltuus pitäisi sisällään jollakin tavalla ilmaa tai löysää rahaa, on siinä mielessä täysin perusteeton, että nyt ollaan niukemmalla linjalla kuin perinteisellä 80-luvun tasolla, puhumattakaan tietenkään, että Hornet-piikistä tullaan hyvin voimakkaasti alas-päin.

Toinen näkökohta on sitten se, että mielestäni käyty keskustelu osoittaa, että eduskunnan tuleekin hyvin tarkoin miettiä sitten, mihin niukkevia resursseja käytetään. Vastapainona on sitten ymmärtääkseni se, että sotilaspuolella katsotaan, että valittu strategia, valmiusyhtymät vaativat helikopterihankintoja. Mutta ymmärtäisin näin, että eduskunta on valmistautunut tätä kysymystä perin pohjin harkitsemaan.

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Kuten hyvin tiedämme, on eduskunnassa ja julkisuudessa käyty erittäin vilkasta keskustelua Maavoimien uudistamisesta ja ennen kaikkea helikopterihankinnasta, ja näyttää siltä, että myös tänään keskustelusta tulee vilkas.

Eduskunnalle on nyt käytävää lähetekeskustelua varten jaettu viime tiistaina puolustusministeriön selvitys tilausvaltuudesta ja erityisesti helikoptereiden osuudesta siinä. Tämä asiakirja sisältää selvityksen tilausvaltuuden taloudellisista vaikutuksista ja puolustusmäärärahojen kehityksestä, josta jo ministeri Niinistö kertoi. Siinä on myös annettu vastaukset niihin kysymyksiin, jotka eduskunta budjettimietinnössään asetti joulukuussa. Lisäksi luonnollisesti valiokuntakäsittelyssä annetaan eduskunnalle kaikki pyydettyvät lisäselvitykset.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarviossa esitetään siis puolustusministeriölle tilausvaltuutta Maavoimien valmiusyhtymien varustamiseen. Tämä esitys perustuu puolustuselonteossa esitettyyn Puolustusvoimien rakenneuudistukseen ja Maavoimien toimintakyvyn tehostamiseen. Tämän peruslähdekohdan eduskunta hyväksyi käsitellessään selonteon. Nyt on kysymys näiden linjausten täytäntöönpanosta siltä osin, mikä koskee materiaalihankintojen tilauksia vuoteen 2006 mennessä. Tämän hankittavan materiaalin käyttöikä ajoittuu luonnollisesti paljon pidemmälle ajalle.

Selonteko loi perustan nyt tehdyille tilausvaltuusehdotukselle. Selvää on, että selontekoa käsiteltäessä ei päätetty lopullisesti siitä, millä aikataululla materiaalihankinnat voidaan tehdä. Tämän päätöksen aika on nyt. Haluan korostaa sitä, että asia on eduskunnan käsissä. Näin mittavan asian käsittely edellyttää huolellista paneutumista asiaan. Puolustushallinto haluaa omalta osaltaan olla antamassa eduskunnalle kaiken sen tiedon, jota se tarvitsee tämän maanpuolustuksen kannalta tärkeän ja taloudellisesti mittavan päätöksensä perustaksi.

Toivon, että tätä hanketta voidaan viedä

eteenpäin eduskunnassa rakentavassa hengessä. Mielestäni puolustuskyvyn ylläpitäminen on Suomen kannalta niin merkityksellinen asia, että siihen vaikuttavat päätökset on tehtävä hyvässä yhteistyössä. Yhteinen vastuumme on tässä kysymyksessä suuri.

Hallitus on valmis keskustelemaan eduskunnan kanssa niistä lisäedellytyksistä, joiden pohjalta Maavoimien varustamisen tilausvaltuus voidaan hyväksyä. Tilausvaltuuskäsittelyn edetessä eduskunnassa on syytä tarkkaan selvittää myös helikoptereiden osuus Maavoimien varustamisessa. Tätä hanketta ei ole järkevää viedä eteenpäin runnomalla. Tarkoitus on tehdä sellainen ratkaisu, jonka taakse eduskunnan enemmistö on valmis aidosti sitoutumaan. Toivon ja uskon, että eduskunta käsittelyn aikana vakuuttuu hankkeen perusteista.

Arvoisa puhemies! Selonteon mukaan Suomen kyky huolehtia alueensa turvallisuudesta ja koskemattomuudesta on kylmän sodan jälkeisissä oloissa yhtä tärkeä kuin ennenkin. Suomi on luonut uskottavan kansallisen puolustuskyvyn, jota kohtaan tunnetaan kansainvälistä luottamusta. Suomen puolustusratkaisu lujittaa osaltaan Pohjois-Euroopan vakautta. Suomen puolustuksen peruslähdekohdina säilyvät sotilaallinen liittoutumattomuus, turvallisuusympäristön arvioituun kehitykseen suhteutettu itsenäinen puolustuskyky sekä kansakunnan voimavaroihin sopeutetut puolustusmenot. Suomen puolustusratkaisu perustuu koko valtakunnan kattavaan alueelliseen puolustusjärjestelmään ja yleiseen asevelvollisuuteen. Se on edelleen taloudellisin ja toimivin malli, jonka avulla koko Suomen aluetta kyetään uskottavasti puolustamaan.

Puolustusvalmiuden tavoitteena on kaikissa tilanteissa estää alueemme hyväksikäyttö ja taata maan itsenäisyys. Uskottava puolustus ehkäisee ennalta hyökkäysaiheet ja alueellisen koskemattomuuden loukkaukset. Tältä perustalta on Suomessa ylläpidetty Puolustusvoimia koko itsenäisyytemme ajan riippumatta siitä, kuinka välitön sodan uhka maahamme on kulloinkin kohdistunut. Tämän haluan todeta, koska eräät kansalaiset ovat uskoneet Puolustusvoimien kehittämisen olevan nyt poikkeuksellista. Puolustusvoimien kehittäminen edellyttää pitkäjänteistä työtä. Silloin on jo myöhäistä, kun kriisi on alkamassa.

Arvoisat kansanedustajat! Puolustuksen kehittämisen painopiste suunnittelukaudella 1998–2008 on Maavoimissa. Puolustuksen ennalta ehkäisevää kykyä ja reagointivalmiutta parannetaan muodostamalla maanpuolustusalueil-

le nopeasti toimeenpantavat valmiusyhtymät sekä nostamalla materiaalin ja koulutuksen laatua. Samalla mahdollistetaan Maavoimien kokonaisvahvuuden pienentäminen. Meri- ja Ilma-voimat säilytetään määrällisesti nykytasolla ja niiden suorituskykyä parannetaan sotatekniikan kehitystä vastaavasti.

Joukkojen suorituskyvyn ja valmiuden säilyttäminen edellyttää kertausharjoitusten määrän palauttamista lähemmäs 90-luvun alun tasoa. Tavoitteena on 35 000 reserviläisen kouluttaminen vuosittain. Tällöin tärkeimmät joukot voidaan kertausharjoittaa keskimäärin viiden vuoden välein.

Maavoimien kehittämisessä keskitytään laadun ja teknisen tason nostamiseen 2000-luvun ensi vuosikymmenten vaatimalle tasolle. Voimavaroja kohdennetaan erityisesti tiedustelu- ja johtamisjärjestelmien, liikkuvuuden sekä tulenkäytön tehon ja ulottuvuuden parantamiseen. Maavoimien kykyä nopean valmiuden kohottamiseen lisätään.

Maavoimien sodanajan joukkojen kehittämisen painopiste on kolmen valmiusyhtymän tyyppinimeltään Prikaati 2005 muodostamisessa. Ne ovat nopeasti perustettavia suorituskykyisiä prikaateja, joiden varustus ja koulutus mahdollistavat toiminnan valtakunnan kaikissa osissa. Valmiusyhtymien kehittämisessä korostetaan hyvää tiedustelukykyä, operatiivista liikkuvuutta ja monipuolista tulivoimaa.

Uudistukseen liittyvien uusien prikaatien ja koko Maavoimien suorituskyvyn kannalta keskeinen hanke on puolestaan 2000-luvun alussa aloitettava joukkojen kuljetuksiin ja tulitukeen tarkoitettujen helikoptereiden hankinta, kuten selonteossa todetaan. Helikopterit mahdollistavat kullekin valmiusyhtymälle noin komppanian kokoisen osaston ja tärkeiden asejärjestelmien nopeat siirrot.

Materiaalinen kehittäminen painottuu strategisen iskun ennaltaehkäisy- ja torjuntakyvyn luomiseen. Materiaalihankintoihin on suunniteltu käytettäväksi hieman yli kolmannes puolustusmenoista. Maavoimien valmiusyhtymät ovat tärkein kehittämiskohde. Selonteon mukaan niiden toimintaa tukevat ja koko Maavoimien suorituskykyä parantavat helikopterit suunnitellaan hankittavaksi 2000-luvun alussa.

Selvää luonnollisesti on, että myös hankintojen aiheuttamat muut menot on arvioitu eduskunnalle annettussa selonteossa. Siinä muun muassa todetaan, että Puolustusvoimien teknistyminen ja uudet hankinnat, kuten Maavoimien

helikopteriyksiköiden käyttöönotto, lisäävät osaltaan toimintamenojen tarvetta.

Eduskunnan vuosittain hyväksymä valtion talousarvio ei riitä antamaan taloudellisen ja pitkäjänteisen puolustussuunnittelun vaatimaa poliittista ohjausta. Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko on tässä mielessä uusi keino kehittää puolustussuunnittelua ja lisätä puolustuspoliittisen päätöksenteon parlamentaarisuutta. Tässä suhteessa on kyse uudenlaisesta avoimesta menettelystä, jossa eduskunnan rooli on paljon vahvempi ja aktiivisempi kuin aiempina vuosina ja vuosikymmeninä. Koskaan aikaisemmin ei eduskunta ole ollut niin tiiviisti mukana puolustussuunnittelussa kuin nyt eikä koskaan materiaalihankintojen tilausvaltuutta ole käsitelty niin perusteellisesti ja avoimesti kuin nyt. Nyt on myös eduskunnalla tilaisuus asettaa hankinnoille tiukat taloudelliset raamit ja muut edellytykset kuten esimerkiksi helikoptereiden rauhanajan käyttöedellytykset.

Valiokuntakäsittelyssä ei tätä suunnitelmaa asetettu kyseenalaiseksi. Ulkoasiainvaliokunta totesi muun muassa, että rakenteelliset uudistukset ja niihin liittyvät tärkeimmät materiaalihankinnat on aiottu toteuttaa vuoteen 2005 mennessä. Lähivuosien keskeisenä tavoitteena on Puolustusvoimien toiminnan turvaaminen ja rakennemuutoksen toteuttaminen. Puolustusvaliokunta totesi omassa lausunnossaan, että selonteossa hahmoteltu malli Puolustusvoimiemme kehittämiseksi ja puolustuskykymme vahvistamiseksi on puolustusvaliokunnan käsityksen mukaan pääosin perusteltu. Selonteossa esitetyt uhka- ja kriisimallit sekä arvio siitä, että puolustamme tulee kehittää torjumaan strateginen isku, ovat puolustusvaliokunnan mielestä oikeita.

Arvoisa puhemies! Olen edellä melko paljon siteerannut selontekoa ja eduskunnan siitä antamia lausuntoja. Selonteon linjausten ja juuri eduskunnan esittämien käsitysten pohjalta on Puolustusvoimien uudistustyötä tehty. Tähän uudistustyöhön liittyy myös valmiusprikaatien varustaminen, josta nyt esitetyssä tilausvaltuudessa on kysymys.

Päätöksiä siis on jo tehty. Eduskunnassa on muun muassa hyväksytty asevelvollisuuslain muutos, jolla varusmieskoulutusjärjestelmä uudistetaan. Muutos astuu voimaan 1.7. Puolustusministeriössä on tehty päätös varuskuntarakenteen uudistamisesta, muun muassa kahden suuren varuskunnan lakkauttamisesta. Tämä päätös on Puolustusvoimien henkilökunnan kannalta

suuri ja monille myös vaikea, koska se merkitsee siirtoa toiselle paikkakunnalle.

Nyt esillä olevassa ehdotuksessa on kysymys saman kehitystyön seuraavasta vaiheesta eli valmisyhtymien materiaalihankintojen rahoittamisesta. Esitetty uusi tilausvaltuus on noin kolmannes vuosille 1999–2006 suunnitelluista materiaalmäärärahoista. Tämän lisäksi helikopteri-hankkeen loppuunsaattamiseen liittyvä 1,5 miljardin markan tilausvaltuus tulee vuositasolla olemaan keskimäärin 300 miljoonaa markkaa. Se ajoittuu 2000-luvun alkupuolelle.

Hallituksen hyväksymän ja eduskunnan käsittelemän puolustuspoliittisen selonteon mukaan laskee puolustusmenojen määrä vuoteen 2006 mennessä 9,2 miljardiin markkaan nykyisestä vähän yli 10 miljardista markasta. Materiaalimenojen määrä laskee noin 4,7 miljardista noin 2,75 miljardiin markkaan.

Hallituksen lisätalousarviossa esitetty Maavoimien valmisyhtymien varustamisen tilausvaltuus sekä siitä aiheutuvat toimintamenot sisältyvät näihin suunniteltuihin aleneviin budjetitkehysiin. Näin ollen ei nyt päätetä puolustusmenojen tason nostamisesta, vaan päinvastoin. Lisäksi on syytä korostaa kahta seikkaa. Ensiksi tämän vuoden budjetissa hankkeeseen on varattu 18 miljoonaa markkaa, ensi vuoden kustannus olisi 22 miljoonaa markkaa. Suuremmat kustannukset ajoittuvat 2000-luvun puolelle ja ovat korkeimmillaan vuonna 2002, 1,4 miljardia markkaa.

Toiseksi, jos nyt päätettävän tilausvaltuuden lisäksi ei tehtäisi muita materiaalihankintapäätöksiä vuoden 2000 jälkeen, asettuvat vuosittaiset materiaalihankintamenot vähän yli yhden miljardin markan tasolle, kun ne tänä vuonna ovat siis 4,7 miljardia. Nyt esitetty Maavoimien valmisyhtymien varustamisen tilausvaltuus ei siis todellakaan merkitse puolustusmenojen kasvua vaan pikemminkin päinvastoin.

Puolustuspoliittisen selonteon mukaan puolustusbudjetin sisäistä rakennetta tullaan olennaisesti muuttamaan nykytilanteesta. Materiaalihankintoihin käytettävät määrärahat laskevat ja toimintamenoihin käytettävät nousevat tulevana vuosina. Hankintamäärärahojen ja toimintamenojen välinen suhde palautuu suunnitelmien mukaan tilanteeseen, joka vallitsi ennen Hornet-projektia. Tämä mahdollistaa panostamisen koulutukseen, muun muassa kertausharjoitukseen ja varusmieskoulutuksen tehostamiseen. Tämä on myös tärkeä osa Puolustusvoimien uudistamista.

Arvoisa puhemies! Viime viikolla käytiin julkisuudessa erikoista keskustelua siitä, että ikään kuin yllättäen havaittiin helikoptereilla olevan myös toimintamenoja kuten lentäjien palkat, huoltokulut, polttoainekulut, suojarakennukset, koulutuskulut jne. Tämähän ei voi olla kenellekään yllätys. Tämän hetken arvioiden mukaan operatiiviset toimintamenot olisivat 200 miljoonaa markkaa, henkilöstökulut 150 miljoonaa, koulutuskulut 10 ja kiinteistökulut 10 miljoonaa markkaa vuodessa eli kustannukset toimintamenoissa 370 miljoonaa markkaa vuodessa. Helikoptereista aiheutuvat vuosittaiset käyttökustannukset saavuttaisivat tämän tason vuonna 2008, kun koko järjestelmä on otettu käyttöön. Nämä menot sisällytetään Puolustusvoimien toimintamenoihin, joiden suhteellinen osuus budjetista siis tulee kasvamaan. Tärkeintä on todeta, että nämä menot sisältyvät suunniteltuihin aleneviin menokehysiin.

Niin materiaalihankintojen kuin toimintamenojenkin taso on arvioitu vuoteen 2008 mennessä puolustuspoliittisessa selonteossa. Tämä taso on siis aleneva ja merkitsee tiukkaa taloudenpitoa Puolustusvoimissa. Suomessa on kuitenkin kautta vuosikymmenten tehty se arvovalinta, että puolustusmenojen osuus valtion budjetista on alhainen. Sekä Puolustusvoimilla että minulla puolustusministerinä on se käsitys, että tätä tasoa tulisi nostaa. Tähän ei kuitenkaan valtion tiukan talouden vuoksi ole mitään mahdollisuuksia. Siksi on tärkeää, että niukat voimavarat suunnataan järkevällä tavalla ja että varojen käyttö suunnitellaan pitkäjänteisesti.

On tietysti myös syytä todeta, ettei puolustushallinto voi käyttää määrärahoja penniäkään enempää kuin eduskunta on valmis myöntämään. Mitään blankovaltakirjoja ei ole olemassa. Kysymys on nyt siitä, onko Suomella jatkossakin uskottava puolustuskyky. Jos näin halutaan olevan, on Puolustusvoimia kehitettävä vastaamaan muuttuneeseen sodan luonteeseen niin, että puolustuskykymme kaikissa olosuhteissa on ajan tasalla ja pystyy suoriutumaan sille lailla määrätyistä velvoitteista. Tämä edellyttää varojen käyttämistä myös materiaalihankintoihin.

Eduskunnan on nyt arvioitava, onko esitetty voimavarojen suuntaaminen Maavoimien valmisprikaatin tulivoiman ja liikkuvuuden kehittämiseen perusteltu. Jo annettujen selvitysten sekä eduskuntakäsittelyn yhteydessä annettavien lisäselvitysten pohjalta on eduskunnalla hyvät edellytykset käsitellä asiaa. Itsenäisen puo-

lustuskykymme tasosta huolehtiminen edellyttää meiltä jokaiselta vastuullista päätöksentekoa.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän päivän aikana julkisuudessa on kuultu, että sekä vasemmistoliiton johto että myös vihreän eduskuntaryhmän johto ovat helikopterihankintojen osalta sanoutuneet irti ainakin tästä mallista, joka nyt on tullut käsitellyyn. Myös valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan ominaisuudessa, kun muistan ne perusteet, joilla viime syksynä asia palautettiin lisäselvityksiä varten, joudun toteamaan, että monta muuta uutta epäselvää, parempaa tietoa tarvitsevaa kysymystä, on noussut sitten viime syksyn esille.

Näitä taustoja vasten onkin mielestäni hyvä, että molemmat ministerit äskeisissä puheenvuoroissaan osoittivat valmiutensa siihen, että tästä asiasta eduskunta voi käydä keskustelun, jossa, ymmärrän näin, tarvittaessa hyvin pitkälle meneviin tarkistuksiinkin on hallituksen puolelta valmiutta. Tällaista joustavuutta tarvitaankin muun muassa sen kysymyksen vuoksi, että tiedossa on, että seuraavalla vaalikaudella nyt harjoitetun politiikan seurauksena jouduttaneen valtion menokehysä leikkaamaan ainakin 10–20 miljardilla markalla. Joutuukin kysymään, jos näin joudutaan yleensä kehyksille tekemään, merkitseekö hallituksen lisäbudjettiesitys ja siihen sisältyvät valtuudet sitä, että puolustushallinnon menoihin noissa mahdollisissa tulevisissa leikkauksissa ei kuitenkaan tässä esityksessä puututtaisi.

Ed. T u o m i o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Niinistöä siitä, että hän hyvin selkeästi totesi, mikä on eduskunnan päätöksentekotilanne. Me olemme hyväksyneet valmiusyhtymien perustamisen sisältävän puolustuksen rakenneuudistuksen, mutta sen sijaan emme ole käsitelleet emmekä ottaneet kantaa siihen määrärahasoon, jolla tämä tapahtuisi, emmekä myöskään siihen sisältyvään helikopterihankintaan. Asia on nyt eduskunnan käsissä ja ratkaistavissa.

Kiitän ministeri Tainaa siitä, että puolustusministeriö on toimittanut nyt eduskunnan edellyttämiä lisäselvityksiä, jotka ainakin otsikkotasolla vastaavat niihin kysymyksiin, joita eduskunta esitti. Toinen asia on, että nämäkään vastaukset eivät ole varmasti vielä riittäviä tai riittävän täydellisiä. Ja on myös niin, että näiden vastusten perusteella voidaan päätyä monenkinlai-

siin johtopäätöksiin. Ja on myös niin, että näidenkin kysymysten ulkopuolella on sellaisia tätä päätöstä raamittavia tosiasioita, jotka eduskunnassa täytyy ottaa huomioon liittyen tulevien vuosien taloudelliseen kehitykseen.

On tietysti aivan oikein ja välttämätöntäkin, että puolustushallinnolla on riittävän pitkäaikaiset raamit, joiden puitteissa se voi kehitystyötään tehdä. Mutta on kyllä myös mahdollista ajatella, että tällaiset vuoteen 2006 ulottuvat raamit olisivat täydellisessä poikkeusasemassa kaikkiin muihin hallinnonhaaroihin ja niiden tulevaisuuden näkymiin nähden. Tämäkin täytyy ottaa huomioon, kun tiedämme, että joka tapauksessa joudutaan muillakin hallinnonhaaroilla tasoja tarkistamaan. Ei ole myöskään niin, että 90-luvulla ylimitoitettun Hornet-hankinnan vuoksi nousseita puolustusmäärärahoja voidaan pitää minään oikeana vertailukohtena ja sen perusteella sanoa, että me olisimme laskevalla suunnalla. Me joudumme nyt monessakin mielessä maksamaan tätä Hornet-laskua, ja sen joutuu myöskin Puolustusvoimat, joka silloin voimakkaasti ajoi tällaista ratkaisua, ottamaan huomioon siinä, että se ei voi nyt ilmeisesti saada ihan siinä laajuudessa kaikkea, mitä se haluaa.

Ed. Z y s k o w i c z (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mielestäni molemmat ministerit puhuivat hyvin rakentavasti eduskunnan edessä tästä paljon keskustelua herättäneestä hankkeesta.

Omalta osaltani ja kokoomuksen ryhmän puolesta haluan korostaa sitä, että tämä helikopterihanke ei todellakaan ole mikään yhden puolueen hanke, vaan maanpuolustus ja uskottavasta itsenäisestä puolustuskyvystä huolehtiminen on meidän kaikkien yhteinen asia. Niinpä meillä on esillä hallituksen yhteinen ja yksimielinen esitys.

Toisaalta on ihan selvää, että eduskunnassa aivan tavanomaisella tavalla tulemme hallitusryhmien kesken käymään neuvotteluja tästäkin hankkeesta ja etsimään ja toivottavasti myös löytämään tästäkin hankkeesta hallitusryhmien välillä sellaisen yhteisymmärryksen, joka mahdollistaa tämän asian eteenpäinviemisen.

Ed. S o i n i n v a a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin voin yhtyä kiitoksiin siitä, että tästä hankkeesta alkaa hiljakseen tulla tietoa. Ilmeisesti kuitenkin armeijan tapa tiedottaa on jossakin määrin toisenlainen kuin muiden. Näissä luvuissa on kyllä aikamoista vaikeasel-

koisuutta, mutta eduskunnallahan on nyt tilaisuus kysyä ja puolustusvaliokunta toivottavasti pystyy näitä asioita tarkemmin selvittämään, jotta tästä jokin selko tulisi.

Omalta osaltani voin luvata tälle asialle kyllä myös asiallisen ja perusteellisen käsittelyn. Ne meistä täällä eduskunnassa, jotka suhtautuvat vähän epäillen tähän hankkeeseen, eivät pidä helikoptereita sinänsä mitenkään epämoraalisena aselajina, vaan kysymys on pelkästään siitä, mitä tämä kaikki tulee maksamaan, ja riittävätkö ne rahat, mitä on luvattu. Yhdyn siihen, mitä ed. Tuomioja sanoi, että Puolustusvoimat ehkä maksaa sitä hintaa, mitä Hornetien osalta pienistä epäselvyyksistä on syntynyt.

Kokonaan toinen puolustuspoliittinen kysymys on se, tuleeko meillä olla iso ja väkisin vähän huonosti varustettu armeija vai pieni, tehokas ja hyvin varustettu. Voi olla, että siirtyminen pieleen ja tehokkaaseen voisi ollakin parempi ja jopa pasifistisempikin ratkaisu kuin nykyisen hyvin suuren reservin kallis ylläpitäminen, mutta molemmat varmaankaan eivät ole oikein hyvä ratkaisu. Silloin me joudumme pohtimaan nykyisenä teknistyneenä aikana, kannattaako meidän pitää yllä niin suurta reserviä ja onko meidän järkevää itse asiassa pitää yllä täysin yleistä koko ikäluokan asevelvollisuutta vai olisiko järkevää nekin rahat käyttää armeijan modernisointiin.

Sitten täytyy sanoa, että on kiusallista, että näin suuri ratkaisu joudutaan tekemään aivan vaalikauden lopulla, jolloin itse asiassa seuraava eduskunta ja seuraava hallitus joutuvat laskut maksamaan. Olisi tietysti parempi, että tällaiset ratkaisut tehtäisiin aina siten, että kukin hallitus päättäisi itse niistä asioista, mitkä se joutuu raioittamaan.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pidän hyvänä sitä, että valtiovarainministeri Niinistö totesi, ettei eduskunta ole sitoutunut helikopterihankkeeseen. Tämähän poikkeaa muun muassa niistä lausunnoista, mitä puolustusministeri Taina on antanut, ja myös siitä jyräyslinjasta, mitä pääministeri Lipponen tässä kysymyksessä edustaa.

Kun valtiovarainministeri Niinistö totesi, että me olemme arvostelleet valtiovarainministeriötä siitä, että sillä on löysempi linja suhteessa puolustumäärärahoihin, niin kyllähän tämä on tosiaasia. Esimerkiksi vuosina 96—97 puolustumäärärahat nousivat varsinaisessa budjetissa yli 10 prosenttia ja tänä vuonna verrattuna viime vuoden noin 5 prosenttia. Tämä linja on toinen kuin

esimerkiksi sosiaalimennoissa, terveystennoissa, tai opetusmennoissa, joita koko ajan leikataan. Puolustumäärärahojen nousua ymmärretään valtiovarainministeriössä paremmin kuin muita määrärahoja.

Mielestäni ei ole myöskään oikein, ministeri Taina, verrata esimerkiksi tänä vuonna materiaalihankintoihin käytettäviä varoja siihen, mitä tapahtuu tulevaisuudessa, koska nyt me elämme juuri sitä piikkiä, joka aiheutuu ylimitoitetuista Hornet-hankinnoista. On selvää, että me emme voi elää tällä tavalla jatkuvasti, vaan meidän on tultava alaspäin.

Itse katson, että meidän pitäisi keskustella myöskin helikopterihankinnan perustana olevasta puolustusopista. Kun presidentti Ahtisaari sanoo, että meillä on ensi kertaa historiassa samanaikaisesti hyvät suhteet kaikkiin naapurivaltioihin, kuinka tämän kanssa on sopusoinnussa se, että Puolustusvoimien komentaja toteaa, että Suomea kriisitilanteessa uhkaa kaappausenomainen strateginen isku, jossa vieraan vallan joukot aikovat kaapata meidän valtiojohtomme? Mielestäni nämä kaksi asiaa ovat perusteellisesti ristiriidassa keskenään. Ainakin on varsin vaikea ymmärtää sitä, mikä meitä uhkaa, ei ainakaan se, mistä Puolustusvoimien komentaja Hägglund puhuu.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin yhtyä kiitoksiin, joita on esitetty puolustusministeriölle siitä, että sen selvitykset olennaisesti vastaavat niihin kysymyksiin, joita valtiovarainvaliokunta esitti helikopterihankintaan liittyen. Katson itsekin, että tämä hankinta kyllä liittyy olennaisesti uusien valmiusyhtymien toimintaan. Se myös näyttäisi sopivan nyt voimassa oleviin puolustusministeriön kehyyksiin.

Ilmottelen kuitenkin sitä, että myös ministeri Niinistö voi pitää tulevia kehyyksiä näin varmoina, koska valtiontalouteen todella 2000-luvun alussa liittyy kovin monia epävarmuustekijöitä. Jo ensi vuonna tiedämme olevan paineita menoleikkauksiin, verotusta halutaan keventää, Emun alkuvaihe voi tuoda omat epävarmuutensa.

Siksi yhtyisinkin mielelläni ed. Soininvaaran ajatuskulkuun siitä, että voisi olla parempi siirtää helikopterien tilausasia vaalien jälkeisen hallituksen ja eduskunnan punnittavaksi. Silloin uusi hallitus ja eduskunta voisivat aidosti painottaa eri ministeriöiden kehystarpeet 2000-luvulle. Muistissa on meillä hyvin se, että sen paremmin opetuksen kuin sosiaaliministeriönkään kehyyk-

set eivät ole olleet pyhiä siinä tilanteessa, kun säästöpainetta on ollut. Näen, että saman täytyy koskea myös puolustusministeriötä.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä oikaista ministereiden puheista pientä epäselvyyttä sen osalta, mitä tulee eri hallitusten ja 90-luvun arvovalintoihin määräraha-asioissa. Puolustusministeriön menot suhteessa valtion menoihin laskivat edellisen hallituksen aikana eli vuoteen 95 saakka, mutta ovat sen jälkeen koko ajan nousseet ja ovat nyt sillä tasolla, millä ne olivat vuonna 91.

Ed. Laitinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mehän käsittelemme nyt lisätalousarviota, ja on tietenkin luonnollista, että valtiovarainvaliokunnan turvallisuus- ja puolustusjaosto käsittelee asiaa ja valmistelee luonnosmietintöä valtiovarainvaliokunnalle. Sekä valtiovarainvaliokunta että toivon mukaan myös puolustusvaliokunta tähän asiaan perehtyvät hyvin huolellisesti.

Olen havainnut julkisuudesta sen, että tämän hankinnan osalta on valmistelua arvosteltu ja verrattu muun muassa Hornet-hankintojen valmisteluun. Voin aivan rehellisesti todeta, että kuitenkin tämän hankinnan osalta on merkittävästi enemmän yksityiskohtaistakin tietoa ollut saatavissa kuin Hornetien osalta. Silloin, kun eduskunta Horneteista teki päätöstä, loppulaskua välttämättä ei tiedetty. Nyt se kohtalaisella tarkkuudella on tiedettävissä. Mutta tällä ei kuitenkaan perustella sitä, että tämä hankinta tässä tilanteessa olisi kovin perusteltu.

Tätä perustellaan muun muassa sillä, että tämän avulla kotimainen puolustusvälineiteollisuus tässä maassa eläisi ja sillä olisi turvattu jatkuvuus. Näin ollen täytyy suorittaa nämä hankinnat. Tästähän ei ole kysymys. Näitä helikopterihankintoja ei voi sitoa yksi yhteen kotimaisen puolustusvälineiteollisuuden tulevaisuuteen. Se perustelu ei ole kestävä.

Toisaalta vastaostoilla perustellaan myös näitä hankintoja. Nyt on muistettava, miten kävi vastaostojen osalta Hornetien suhteen. Puolustusvälineiteollisuudelle ei vastaostoja juurikaan tullut eikä myöskään pk-sektorille. Meillä on käytettävissä nyt uudet vastaostosaännöt, mutta edelleen hyvin kriittisesti näen asian, onko mahdollista ohjata vastaostoja esimerkiksi pk-sektorille ja kotimaiselle puolustusvälineiteollisuudelle.

Edelleen, Puolustusvoimien komentaja on nimenomaan tällä valtion korkeimpaan johtoon suuntautuvalla uhkalla perustellut näitä hankintoja. Minusta se on hyvin kyseenalaista.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! On ilahduttavaa nähdä, että ed. Pekkarinenkin on huolestunut valtiontalouden tilasta ja otettavan lainan määrästä, mutta jokseenkin käsittämätöntä on, että lausuite, että "nyt harjoitetun politiikan seurauksena" joudutaan ottamaan velkaa.

Katsotaanpa, mitä politiikkaa velanoton suhteen tämä hallitus on harjoittanut. Se sai perintönä 60 miljardin markan nettolainanoton lisäyksen vuonna 95. Nyt on tarkoitus ottaa lainaa tänä vuonna enää 15,5 miljardia markkaa ja ensi vuonna vielä vähemmän. Minusta ilmaisu "nyt harjoitetun politiikan seurauksena" ei voi mitenkään viitata ainakaan siihen, että aikaisempaa politiikkaa olisi pitänyt harjoittaa. Silloin todellakin velkamäärä oli 60 miljardia markkaa, ehkä ymmärrettävistä syistä.

Nyt harjoitettu politiikka on johtanut siihen, että nettolainanoton määrää on saatu karsituksi huomattavasti enemmän, kuin hallitusohjelmaa tehtäessä ajateltiin, ja huomattavasti enemmän, kuin talouden asiantuntijat ovat olettaneet. Mutta minä myönnän, että talous on kulkenut varsin hyvää tahtia eteenpäin. Bkt on kasvanut, ja olisi ollut kohtuullista saada vieläkin enemmän aikaiseksi.

Mutta esitän erään kysymyksen. Muistelen vuoden 95 kevättä täällä, jolloin keskustaoppositio väitti, että hallitus on onnistunut tuhoamaan orastavan talouskasvun, sen, joka näytti silloin vuoden 95 alkukuukausina vielä olevan voimissaan. Tarkoittaako tämä sitä, että on hallituksen ansiota, että Suomessa sittemmin on ollut varsin voimakas talouskasvu vai onko opposition ansiota, että vuonna 96 kasvu lähti jälleen voimakkaasti liikkeelle?

On aika lailla hurskastelevaa spekuloida täällä, heijastuvatko tulevaisuuden vaikeudet juuri puolustushallinnon menosuunnitelmista, kun me kaikki voimme havaita noista papereista, jotka meille on jaettu, että puolustushallinnon menot alenevat 80-luvun tasosta, alenevat huomattavasti Hornet-piikin tasosta, joka onkin poikkeuksellinen, mutta myös normaalitasosta, ja erityisesti materiaalihankinnat tulisivat alenemaan.

Laskin hyvin karkeasti, että jos kaikissa valtion menokohteissa kyettäisiin samanlaiseen alenemaan sarjaan, mitä nyt paperit osoittaisivat Puolustusvoimien materiaalihankintojen osalta, me kykenisimme säästämään noin 5 prosenttia bkt:stä, mikä tämän päivän summassa tietäisi noin 30:tä miljardia markkaa ja joka tietäisi sitä, että meillä olisi ylijäämäisiä budjetteja. Olisi erin-

omainen asia siis, jos kaikki valtion menomomentit käyttäytyisivät samalla tavalla kuin suunniteltu Puolustusvoimien materiaalihankinta.

Jos siitä halutaan lisää tinkiä, niin toivon, että tinkimishenkeä olisi sitten muissakin kohteissa esimerkiksi silloin, kun seuraavan vuoden budjettia ollaan täällä laatimassa. Toistaiseksi en ole havainnut opposition oikeastaan kertaakaan olevan säästöesityksissä mukana, päinvastoin! Myönnän, että ed. Laakson huomautus "annettujen oletusten valossa" pitää paikkansa. Nämä laskelmat tulevaisuutta varten on tietysti jouduttu joillakin olettamuksilla, jotka ovat kuitenkin aika realistisia, laatimaan.

Ed. Soininvaara minusta aivan oikein totesi, että Puolustusvoimien menokokonaisuus on hiukan vaikeaselkoinen tulevaisuuteen päin. Tässä hän liikkuu nimittäin kolme lukua: Ensinnäkin on se selonteon yhteydessä ollut kokonaisuus, jota ei ollenkaan ollut tarkoitus silloinkaan hyväksyttäväksi sitovaksi, saati että se olisi täällä nyt. Sitten on tietysti tilausvaltuus, joka on täällä, ja tilausvaltuudesta pienempi osa on helikopterien tilausvaltuus, joka sekin on täällä. Meillä on siis kolmenlaista lukua pöydällä kaiken kaikkiaan, ja se varmasti on hivenen sotkenut myös keskustelua.

Haluan kuitenkin vielä kerran todeta selkeästi sen, että Puolustusvoimien materiaalihankinnat ovat laskusunnassa ja joudutaan esittämään vakava kysymys siitä, voidaanko niitä laskea vielä enemmän ja toteutuuko silloin se strategia, jonka eduskunta hyväksyi valmiusyhtymien osalta. Minusta tämä on se perimmäinen kysymyksenasettelu, johon eduskunta varmasti joutuu perin pohjin paneutumaan ja hakemaan ratkaisua, voidaanko tässä kaksi kärkeä saada samalla iskulla: pitää edelleen kiinni valmiusyhtymästrategiasta, joka on hyväksytty eduskunnassa, ja toisaalta alentaa sitä koskevia materiaalihankintoja.

Ed. Aula, eikö nyt ollut aika kohtuutonta panna edellisen hallituksen aikana toteutettujen Hornet-hankintojen nyt aiheuttama kustannuspiikki tämän hallituksen piikkiin? Se oli minusta varsin läpinäkyvä temppu. Tosiasia on, että ratkaisupohjilla edellisen hallituksen aikana Puolustusvoimien menoja nimenomaan päätettiin korottaa. Se vain, että kaikki korotetut markat eivät silloin vielä näkyneet, vaan ne ovat tulleet nyt näkyviin, on tosiasia.

Tietysti näillä tilausvaltuuksilla nämäkin tulevat seuraavien hallituksien maksettaviksi, mutta niin kuin totesin, raamitus on se, että seuraavien

hallituksien maksettavaksi tulee kumminkin aleneva kanta, toisin kuin mitä Hornet-hankinta tarkoitti. Sehän heijastuu voimakkaana piikkinä niin viime vuonna kuin tänä vuonnaakin.

Sama koskee tietysti ed. Laakson puheenvuoroa, jossa hän kiinnitti huomiota siihen, että puolustusmenot ovat juuri nyt nousseet. Siinähan on vanha päätösperu takana, ei suinkaan tämän hallituksen toimintapolitiikka. Mutta huutoon on vastattava erityisesti, kun kirjallisesti sitovia sopimuksia on tehty.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä kerran toistaa sen, että minusta tässä ei ole aivan niin paljon dramatiikkaa, mutta nyt on edessä hyvin vaikea kysymyksenasettelu ja se on se, toteutuuko uusi strategia, joka on hyväksytty alemmilla määrärahoilla, esimerkiksi ilman helikoptereita. Luulen, että sotilaspuolen asiantuntijoilla on siitä oma käsityksensä. Mutta minulla on täysi luottamus siihen, että eduskunta tämän yhtälön itselleen perusteellisesti selvittää.

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Haluan vielä lisätä sen, että jakamassani muistiossa on selvitetty, mikä on tämän tilausvaltuuden taloudellinen vaikutus puolustusmenoihin, ja niin kuin jo puheenvuorossani totesin, nämä menot ovat alenevat ja tämä tilausvaltuus ei vielä nosta kovinkaan korkealle tasolle materiaalihankintamäärähoja tulevaisuudessa. Toivon, että perehdytte niihin tietoihin ja grafiikkaan, jotka teille on jaettu kuvaamaan tätä tilannetta, jotta tältä osin tiedätte, mistä perusteista tämä päätösehdotus lähtee.

Ed. Laitinen viittasi kotimaisen teollisuuden mahdollisuuksiin tämän tilausvaltuuden yhteydessä. Tämä on myös asia, joka varmasti eduskuntakäsittelyssä kannattaa tarkasti selvittää, mitkä mahdollisuudet on saada tästä kotimaahan työtä. Eduskunta voi myös asettaa tietysti omia edellytyksiään tälle asialle, mutta kun teille on jaettu tässä muistiossa luettelo siitä, mistä tässä tilausvaltuudessa on kyse, niin suurin osa siitä materiaalista, joka siinä luettelossa on, on hankittavissa kotimaiselta teollisuudelta. On myös mahdollista tehdä vastaastojen kohdalla puolustusvälineellisuutta koskevat edellytykset ja on myös mahdollista, että itse helikopterihankinta tuo työtä Suomeen. Näinhän on tapahtunut Hornet-projektin yhteydessä.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellisen vaalikauden aikaisen valtiovarainministerin puolueen silloisen

puolueen puheenjohtajan viime vaalikauden taloutta koskeviin kysymyksiin ja kommentteihin muutama sana vielä. Ministeri Niinistö, ensinnäkin harjoittamanne politiikan seurauksena, näin uskallan sanoa, valtion nettovelanotto, joka on laskenut viiden viime vuoden ajan, on kääntymässä ensi vuonna kasvuun. Valtion budjettimenot, jotka ovat joko supistuneet tai jäädyttyneet ennalleen, uhkaavat kääntyä ensi vuonna uudelleen kasvuun.

Arvoisa puhemies! Kaiken lisäksi ei ainakaan verotulojen kasvu vanhaan mittaan jatku vuonna 99. Tästä seuraa yhtälö, johon äsken viittasin, kova tarve saada uusia säästöjä aikaiseksi. Miksi noin on käynyt? Miksi velanotto kääntyy nousuun? Miksi valtion menot kasvavat uudestaan? Siitä syystä, että valtio on suorittanut leikkauksia, joista aiheutuu tosiasiaa uusia ongelmia, uusia menotarpeita valtion budjettiin entistä enemmän. Toiseksi valtio on unohtanut työllistävän pk-sektorin. Muun muassa nämä seikat ovat johtaneet siihen, että talouden kaari muuttuu aivan selvästi nimenomaan valtiontalouden osalta. (Ed. zyskowicz: Tuo on hurskastelua, ed. Pekkarinen on vastustanut kaikkia leikkauksia tällä kaudella!)

Mitä tulee vuoteen 95, niin näinhän kävi vuonna 95, että talouden kasvu selvästi hiipui ja hidastui, ja sekin vaikutti niihin valtiontalouden myöhempiin vaikeutumisiin, mitä nyt tiedetään olevan edessä.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Taina totesi aivan oikein, että ratkaisu on eduskunnan käsissä, ja näin tietysti pitää ollakin. Mutta esimerkiksi amerikkalaisessa ilmailualan lehdessä oli kirjoitus ihan hiljakkoin, että hallitus on joulukuussa päättänyt hankkia helikopterit. Saattaa tietysti olla, että siellä on ollut virheellistä informaatiota.

Mutta, puhemies, minua ihmetyttää tämä kiire tässä erityisesti ja jos uskaltaa sanoa, niin eräiltä tahoilta on tullut epäilyksiä siitä, että kun asekaupassa on 2 prosentin provisio, joka automaattisesti tulee jollekin taholle, ehkäpä jotakin tahoja kiinnostaisi tällainen runsaan 100 miljoonan markan provisio, jota joissakin tapauksissa on käytetty lahjuksena. Itse en halua ottaa tähän kantaa, mutta tällaisiakin väitteitä on esitetty.

Arvoisa puhemies! Kun hinnasta on esitetty erittäin paljon monenlaisia arvioita ja ministeri totesi, että vuotuiset kustannukset tulevat olemaan arvion mukaan 370 miljoonaa markkaa, niin eräät tahot, jotka pitävät myös itseään asian-

tuntijoina, ovat ilmoittaneet ja arvioineet ainakin minulle, että tämä summa on vähintään tuplaten, lähes miljardin markan luokkaa. Tämän johdosta, herra puhemies, toivon, että valiokunta paneutuu todella hintakysymyksiin koneiden ja myös käyttökustannusten osalta, jotta saataisiin jonkinlaista selvyyttä erilaisiin summiin, mitä eri puolilta todetaan.

Herra puhemies! Lopuksi vielä kysyn, tämäkö on hinta siitä, että eduskunnan enemmistö lakautti muutaman varuskunnan.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On mielenkiintoista nähdä, miten asian seksikkyys vaikuttaa siihen, mistä asioista täällä keskustellaan. Nimittäin toinen keskeinen kysymys lisäbudjetissa on Imatran Voiman ja Nesteen yhteisen holding-yhtiön luominen. Täytyy sanoa, että jos siinä yhteydessä kytetään kaksi valtion energiayhtiötä yhdistämään siten, että resurssit tulevaisuudessa saadaan sellaisella tavalla sijoitettua, että saadaan huomattavasti parempi tuotto kuin kahdesta eri yhtiöstä, jos saadaan merkittävä, kansainvälisesti toimintakykyinen yhtiö, joka kykenee laajentumaan myös muille markkinoille, niin sen yhtiön arvo saattaa nousta huomattavasti enemmän kuin nämä helikopterit kaiken kaikkiaan maksavat. Tällä tavalla voidaan saada merkittävää lisätuottoa, joten tämä ratkaisu on äärimmäisen tärkeä. En esitä sitä, että tämä raha käytettäisiin välttämättä helikoptereiden hankintaan.

Muistan, että kun oli kokoomuksen ryhmäpuheenjohtaja 90-luvun alkupuolella, niin silloin, kun Hornet-kaupoista halusi saada tietoa, tietoa ei todellakaan annettu. Tässä suhteessa valmistelu on nyt demokraattista ja avointa ja kiitos siitä kuuluu puolustusministeri Tainalle. Tarkoitua on myös, että puolustusvaliokunta voisi antaa lausunnon valtiovarainvaliokunnalle ja tällä tavalla osallistua täällä asian käsittelyyn. Selvitys on sinänsä hyvä, mutta itse toivoisin, että selvitystä vielä voitaisiin täydentää erityisesti sillä, millainen koptereiden on kustannustehokkuus verrattuna muihin vaihtoehtoihin.

Ed. Laaksolle haluan vastata, kun hän täällä kummasteli presidentin lausuntoa, että mitä tulee Puolustusvoimien hankintoihin, täytyy todeta, että niissä suuntaudutaan pitkälle tulevaisuuteen. Meidän täytyy myös ennakoita tiettyjä uhkakuvia. Ed. Laaksolle täytyy vielä todeta, että emmehän me tiedä, vaikka teidän tukemanne kommunistit vielä ottaisivat jossakin vaiheessa vallan Venäjällä. Tietysti silloin tilanne olennai-

sesti muuttuu ja joudumme varautumaan uusiin olosuhteisiin näissä tilanteissa. Mieleissäni toivon, että ed. Laaksolle 90-luvun kehitys osoittaisi, että muutokset voivat tulla hyvinkin nopeasti.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selvästi selontekoa ja Hornet-piikkiä pidetään perusteena nostaa puolustusministeriön budjettikehitys korkealle tasolle. Helikopterihanke joutuu vain kestäättömään valoon, mikäli vuoden 99 talousarvion ministeriökohtaisissa kehityksissä on suunnitteilla hallituksen piirissä vähennysehdotuksia. Varsinkin näin pitkäjänteinen hankinta saattaa joutua kohtamaan seuraavan hallituksen aikana myös kehyyksiin liittyviä voimakkaita leikkauspaineita, eräiden valtioneuvoston jäsenten taholta on vilauteltu jopa 5—10 miljardin markan mahdollisesta leikkaustarpeesta uuden hallituksen alkaessa.

Mikäli tämä, herra valtiovarainministeri, pitää paikkansa, on silloin tietysti luontevaa, että eduskunnan on otettava laajempi valtiontalouden tilanne myös tässä käsittelyssä huomioon. Valtiovarainvaliokunnan varapuheenjohtajana yhdyin myös siihen ajatukseen, että eduskunnalla on nyt myös kokonaisvastuu tässä tapauksessa koko budjetin peruslinjauksista, myös sosiaali- ja terveyspalveluista, siis maan sosiaalisesta turvallisuudesta myös tämän asian käsittelyn yhteydessä.

Ed. L a p i n t i e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkupuheenvuorossaan valtiovarainministeri Niinistö totesi, että on yllättävää, että lisäbudjetti tulee niin äkkiä eduskuntaan. Kun syksyllä eduskunta ei ollut valmis tätä esitystä hyväksymään, niin ainakin itse kuvittelin, että hallituksessa asiaa pohditaan ja tuodaan se eduskuntaan sellaisena, että sillä on edes joitakin teoreettisia läpimenomahdollisuuksia. Koen hyvin demokratiaa halventavana tällaisen koe-pallon heittäminen eduskuntaan. En tiedä, onko tarkoitus yrittää runnoa tämä läpi niin, että tästä yritetään taas kerran tehdä hallituskysymys, mitä tämä ei ollenkaan ole. Luulisi sen nyt olevan valtiovarainministerillekin tässä vaiheessa päivänselvää, että eduskunnassa ei ole valmiutta tätä hyväksyä. Sen vuoksi ihmettelen todella, miten tässä yhteydessä voidaan tuoda tällainen — vaikka ministeri Taina nyt ei ole paikalla, niin kun hän totesi, että tässä ei tuoda blankovaltakirjaa, niin tähän nimenomaan on blankovaltakirja.

Vaikka itse en ollut aikanaan päättämässä

Hornet-hankinnoista, ihmettelen suuresti, että vanhemmat ja viisaammat — no, siitä viisaudesta en tiedä — täällä kauemmin istuneet kansanedustajat eivät tästä Hornet-seikkailusta ole mitään oppineet, vaan yritetään uudelleen tehdä samanlainen ratkaisu.

Papereissa, jotka on tänne tuotu, lukee eri kohdissa, että vuodessa 2001 on tarkistuspiste ja vuodessa 2005 on laajemman perusselvityksen tarve. Todetaanko silloin, että helikopterit maksavat niin paljon, että puolustusmenoja ei voi leikata, vaan aletaan sitten leikata muualta? Tämä on täysin edesvastauton lisätalousarviesitys ja sen lisäksi on hävytöntä sitoa kahden seuraavan eduskunnan kädet.

Valtiovarainministeri N i i n i s t ö : Arvoisa puhemies! Kun etukäteen on kysely, miten arvioin täällä käytävää keskustelua, olen todennut, että uskon, että eduskunta käy varsin asiallisen keskustelun helikopterihankinnasta. Toivoisin kuitenkin, että sen pohjaksi nyt vain tunnustettaisiin ensin tosiasiat. Esimerkiksi ed. Rajamäki, puolustusmenothan alenevat. Ne alenevat tuon suunnitelman mukaan ja myös tilausvaltuus vahvistaa sitä, että ne ovat alenevaa sarjaa.

Jos samassa yhteydessä halutaan puhua myös leikkauksista, niin toistan vielä kerran, että jos kaikki valtion menokohdat alenisivat samalla tavalla vuoteen 2006 mennessä kuin Puolustusvoimien materiaalihankinnat, me olisimme säästäneet 30 miljardia markkaa. Sen tuo suunnitelma nyt takaa. (Ed. Rajamäki: Mistä vuodesta?) — Tästä vuodesta.

Nyt halutaan sotkea tämän vuoden piikki, korkea nousu ja viime vuoden korkea nousu, jotka ovat perua edellisen hallituksen aikana tehdystä Hornet-ratkaisusta, jolle tämä eduskunta ei ole toki enää yhtään mitään voinut; maksettava on, mikä on luvattu, ja näin on tapahtunut. (Ed. Laakso: Seuraavalle eduskunnalle voi käydä samalla tavalla!) — Seuraavalle eduskunnalle ei voi käydä samalla tavalla, koska nyt helikopterit ja koko valmiusyhtymien materiaalihankinnat on ajettu sellaiseen raamiin, että kokonais-hankinta ja materiaalihankintojen arvo tulee alenemaan jopa 80-luvun lopun tasosta. Päädytään jopa samanlaisiin markkamääriin ottamatta huomioon kustannuskehitystä. Jos tällainen vastaava kehitys jatkuisi jokaisen valtion menokohdan osalta, silloin ei tarvittaisi lisäleikkauksia.

Ed. Lapintie, Puolustusvoimien hankinnat on ilmeisesti jatkossakin tehtävä tilausvaltuuksien kautta, mikä antaa pitempää periodia niille, ja

silloin tietysti aina joudutaan siirtämään tavaltaan taakkaa myös toiseen suuntaan. Mutta eräs kysymys tässä kannattaa ottaa esille eduskuntakäsittelyn aikana esimerkiksi valiokunnassa, kun nimittäin kysytte, mitäs sitten tapahtuu, jos jossain ajallisessa tarkistuspisteessä havaitaan, että nyt tarvitaankin tätä ja tätä ja ikään kuin sidotaisiin kohtuuton osuus valtion budjetista näihin hankintoihin. Kannattaa miettiä tietysti sitä, minkälainen on se sitoumus, jolla lähdetään, jos lähdetään, helikopterihankintoihin. Siihen täytyy luoda sellainen pelivara, että jos tapahtuu jotain yllättävää muutosta, niin siihen voidaan reagoida.

Hornetien kohdallahan tilanne ei ollut tämä. Eduskunta itse asiassa ei tainnut tulla koskaan tietoiseksi siitä, mikä se tilanne olisi ollut, jos eduskunta olisi ryhtynyt tinkimään Hornetien lukumäärästä. Siihenkin olisi voinut olla hyviä perusteita, nimittäin Hornet-ratkaisu tehtiin edellisessä hallituksessa vuonna 1991, jolloin maailma näytti aivan toiselta kuin vuonna 1993, jolloin maksun aika koitti. Siinä välissähan lama nimenomaan pisti hallituksenkin pään pinnan alle. (Ed. Rajamäki: Jaoston puheenjohtaja muistaa!) — Muistan varsin tarkoin, koska meidän taisimme yhdessä puolustus- ja turvallisuusjaostossa yrittää penkoa sitä sopimusta, joka kuulemma olisi tullut sitä kalliimmaksi, mitä vähemmän koneita olisi hankittu, mutta sitä ei koskaan tuotu lupauksista huolimatta salaisena asiakirjana jaostoon asti.

On erittäin hyvä, että ed. Sasi kiinnitti huomiota siihen, että tässä lisäbudjetissa on varsin suuri ratkaisu, tuo Nesteen ja IVOn ratkaisu. Jos tästä keskustelusta, jossa siihen ei ole puututtu, voi vetää sen johtopäätöksen, että se ei herätä arvostelua, niin on erinomainen asia, että tuo etenisi.

Minä keskustelen mielelläni ed. Pekkarisen kanssa talouspolitiikasta, mutta mistä hän nyt on saanut päähänsä, että tässä on tarkoitus ruveta ottamaan enemmän nettovelkaa kuin aikaisemmin? Ei sellaista tarkoitusta ole. Ajatellaanpa vähän, mitä tapahtui viime vuonna budjetin puitteissa. Meillä oli luku 28 miljardia markkaa. Sen piti olla viime vuoden nettovelanoton määrä. Se puristettiin loppujen lopuksi lähelle 10 miljardia markkaa. (Ed. Saari: Valtionyhtiöiden myynnillä!) — Kyllä, ja olen joka yhteydessä täällä todennut, että siellä oli valtioyhtiöitten myynti, siellä oli kassan tuloutusta, siellä oli emissiovoittoja, aivan totta, mutta puristettiin sitä muutenkin alemmaksi ainakin runsaalla 5 miljardilla mar-

kalla. On aivan selvää, ainakin minä uskon, että myös tänä vuonna päästään loppujen lopuksi alemmaksi kuin tämä 15,5, joka meillä nyt on budjettilukuna. Meidän täytyy vain yhdessä yrittää, ja toivon siinä todella myös oppositiolta tukea, eikä sellaista politiikkaa, jota ed. Pekkarinen näytti edustavan, että kun ei leikattaisi, kun olisi lisätty menoja, niin menot olisivat pienentyneet. Sehän oli teidän logiikkanne. Minulle se ei mahdu päähän eikä se voi missään olosuhteissa myöskään toimia.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kyllä viimeisen kahden ja puolen vuoden aikaan oppinut täällä ymmärtämään, että mitään muuta toimivaa logiikkaa ei ole olemassa kuin se, mitä ministeri Niinistö kertoo, mutta olen tullut täysin vakuuttuneeksi, että tosiasiaa noin ei asian laita ole. Ministeri Niinistö, minä vain kommentoin teitä, että on totta, että vuoden 1997 nettovelanottotarve oli budjetissa toisenlainen, minkälaiseksi se toteutui. Se johtuu seuraavista eristä: Yhteisöveron tuotto oli 4 miljardia markkaa suurempi. Pankit maksoivat pääomatukea takaisin 3,7 miljardia markkaa. Emissiovoittoja tuloutettiin 3,4 miljardia markkaa, ja te jos kuka tiedätte, mitä se käytännössä merkitsi, että emissiovoittoja tuona vuonna tuloutettiin tuohon tapaan: taakka siirtyi seuraaville vuosille, jotta saitte Emu-kriteerit mahdollisimman hyvään kuntoon vuonna 1997. Edelleen valtionyhtiöiden myynnistä tuli 1,6 miljardia markkaa enemmän. 12,6—12,7 miljardia markkaa tuli pelkästään näistä eristä vähennystä nettovelanottoon. Näinhän se kävi vuonna 1997.

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Niin, ja vähennyksiä tuli kaiken kaikkiaan 18, joten siinä jääkin se 5—6 miljardia, jonka kerroin muilla tavoin onnistutun rajoittamaan velanottoa. En ole koskaan noita seikkoja millään tavalla ollut kertomattakaan. Päinvastoin olen aktiivisesti eduskuntaa joka ainoa kerta yrittänyt varoittaa siitä, että tässä on tällaisia kertaeriä, jotka antavat liian hyvän kuvan.

Kuvasta puheen ollen, alkää nyt ihmeessä antako maailmalle sitä kuvaa, että keskusta-oppositio, jos se olisi hallituksessa, aikoo ryhtyä lisäämään valtion menoja. Se on kyllä tämän maan tuho. Toivon, että jos teillä sellainen aikomus on, niin olkaa siitä edes hiljaa.

Ed. Kuoppa: Herra puhemies! Eduskunta vaati vuoden 1998 talousarviota hyväksyessään

hallitukselta lisäselvityksiä ennen kuin helikoptereiden tilausvaltuus voidaan hyväksyä. Näitä lisäselvityksiä olemmekin voineet lukea Helsingin Sanomista. Niiden mukaan hankkeen kokonaiskustannukset ovat noin kaksi kertaa alun perin ilmoitettua suuremmat.

Lisätalousarviossa oleva valmiusyhtymien tilausvaltuus on suurin asehankintaohjelma Hornet-hävittäjien jälkeen ja kaikkien aikojen toiseksi suurin. Ohjelman hinta, 7,7 miljardia markkaa, vastaa esimerkiksi ympäristöministeriön budjetia yli kaksinkertaisesti. Toisin sanoen tuolla rahalla voisi maksaa koko ympäristöministeriön pääluokan menot yli kahden vuoden ajan. Pelkästään tähän tilausvaltuuteen sisältyvien helikopterien hinta eli 3,8 miljardia markkaa riittäisi hyvin ympäristö- ja asuntohallinnon yhden vuoden menoihin.

Hallitus haluaisi sitoa valtion budjetin useiksi vuosiksi tällaisen ohjelman toteuttamiseen seuraavan ja myös sitä seuraavan vaalikauden ajaksi. Sitä paitsi tällä rahalla vasta aloitetaan valmiusyhtymien varustaminen, kuten lisätalousarvion perustelutekstissä sanotaan. Jatkossa on ilmeisesti luvassa vielä suurempia hankintoja.

Yhden helikopterin keskimääräiseksi hinnaksi tulee 100—170 miljoonaa markkaa siinä haarakassa, joka puolustusministeriön selvityksessä esitetään. Itse taisteluhelikopterit ovat vieläkin kalliimpia kuljetushelikopterien alentaessa keskihintaa. Ne ovat kalliita tappo- ja tuhoamisvälineitä. Sen sijaan lääkäri- ja pelastushelikopterit olisivat paljon halvempia, mutta niitä on jouduttu pitämään yllä jopa keräysvaroilla. Kannattaisiin kyllä ensiapu- ja pelastushelikopterien ostamista valtion varoilla, mutta en taistelu- eikä kuljetushelikoptereitten ostamista.

Taisteluhelikopterit ovat uusi kallis asejärjestelmä, jonka käyttö ja huolto, henkilökunnan koulutus ja palkkaus, varaosat, tukautumisjärjestelmät ym. nielevät paljon rahaa. Puolustusministeriön antaman selvityksen mukaan helikopterien vuotuiset käyttökustannukset ovat 370 miljoonaa markkaa. Tulee mieleen, että hallituksen esityksessä viime syksynä arvioitiin toimeentulotuen leikkaukset 320 miljoonaksi markaksi vuodessa. Kaikkein huono-osaisimpien ja pienituloisimpien ihmisten sosiaaliturvaa päätettiin tiukentaa. Tästä leikkauksesta käytiin ankara keskustelu, mutta hallitus ja valtaosa hallituspuolueiden edustajista pitivät sitä aivan välttämättömänä. Nyt sitouduttaisiin helikopterihankintamenojen lisäksi kymmeniksi vuosiksi paljon

suurempiin lisäkustannuksiin kuin toimeentulotuen leikkaus on. Toimeentulotuen leikkaus astuu voimaan noin viikon päästä, joten asia on hyvin ajankohtainen.

Muitakin vertailukohtia on. Helikopterien vuotuinen käyttökustannus vastaa keskikokoisien korkeakoulun vuotuisia menoja. Tampereen yliopiston toimintamenoihin on tälle vuodelle budjetoitu 350 miljoonaa markkaa, toisin sanoen vähemmän kuin helikopterien käyttö vuosittain tulee maksamaan.

Jo ennen tätä uutta tilausvaltuutta asehankintoihin on sidottu valtavia summia tällä vuosikymmenellä. Monivuotisia asetilausvaltuuksia on 1990-luvun budjeteissa ja lisäbudjeteissa yhteensä 33 miljardia markkaa. Tällaisille summille sopivia vertailukohtia ovat esimerkiksi pankkituki tai ne leikkaukset, joita viime vuosina on tehty sosiaaliturvaan ja julkisiin palveluihin. Aseostoissa ei koskaan olla köyhiä ja kipeitä. Ainakin tämän maan poliittinen valtaeliitti sen näyttää näin ymmärtävän.

Kansanedustajille jaetussa puolustusministeriön selvityksessä annetaan kuva, että asemäärärahat kääntyisivät lähivuosina laskuun. Tällaisia käyriä ja kuvioita on tietenkin helppo piirrellä. Kokemus kertoo, että asemäärärahoissa suunnitelmat on helpompi ylittää kuin alittaa. Tänä vuonna jo ennen helikoptereita asemäärärahat ovat ennätystasolla eikä sitä ole kansanedustajille missään suunnitelmissa etukäteen kerrottu. Valuuttakurssien muutoksista ja indeksimuutoksista syntyvien aseostojen lisämenoihin on viime vuosina budjetoitu yli 3 miljardia markkaa eikä sitäkään ole julkisissa suunnitelmissa ennakoitu. Näyttää siltä, että aserahat halutaan ensin nostaa huipputasolle, jotta sitten voitaisiin luvata niiden alennuksia.

Ase- ja puolustusmenojen kehitystä on suhteutettava myös niihin leikkauksiin, joita muissa valtion menoissa on viime vuosina tehty. Kansantalouden tilinpidon mukaan maanpuolustuksen kulutusmenot ovat tällä vuosikymmenellä kasvaneet julkisen talouden menolohkoista toiseksi parhaiten elinkeinoihin liittyvien kulutusmenojen jälkeen. Kun julkisia investointimenoja eli lähinnä rakennusmenoja on lähes kaikilla aloilla leikattu, maanpuolustuksen investointimenoja on selvästi lisätty. Samaan aikaan on esimerkiksi terveydenhoidon menoja ja investointeja tuntuvasti supistettu.

Puolustusbudjetin sisällä asemäärärahojen osuus on kasvanut. Leikkauksia ja säästöjä on haettu henkilöstömenoista. Tavalliset varusmie-

het joutuvat edelleen tyytymään samaan 19 marcan päivärahaan kuin vuonna 1991.

Mihin sitten näin valtavia asehankintoja tarvitaan? Asemäärärahojen kehitys ei näytä olevan missään yhteydessä kansainväliseen kehitykseen — tai yhteys on pikemminkin käänteinen. On eletty ydinaseriisunnan ja aserajoitussopimusten vuosia. Kylmä sota on päättynyt. Äskettäin presidentti Ahtisaari korosti, että Suomella on hyvät suhteet kaikkiin naapurivaltioihimme. Silti eteemme tuodaan yhä mittavampia varusteluohjelmia. Kun todellisia uhkia ei ole, uhkakuvat kuten valtiojohdon kaappauksen mahdollisuus keksitään.

Suomen puolustusvoimille on myös haettu kokonaan uusia tehtäviä, ”sotilaallinen kriisinhallinta” EU:n jäsenenä, kuten puolustusministeriön selvityksessä sanotaan osoittamalla se helikopterien yhdeksi käyttökohteeksi. Puolustusvoimien rakennuudistuksilla ja uusilla hankinnoilla Suomen armeijaa tehdään Nato-kelpoiseksi. Suomen armeijan tekeminen Nato-yhteensopivaksi on kaikesta päätellen helikopterihankkeen päätarkoituksia. Helikoptereita tultaisiin käyttämään myös Suomen rajojen ulkopuolella, ja ehkä ensisijaisestikin juuri siellä.

Kuvaa helikopterihankinnoista yritetään kunnistaa puhumalla täysimääräisistä vastaastoista. Kokemukset Hornet-hankintojen vastaastoista eivät juuri vakuuta epäilijää tässä suhteessa. Kansalaisilla ei ole mahdollisuutta kontrolloida, miten todellisia vastaastot ovat ja olisivatko väitetyt vastaastot toteutuneet ilman asehankintoja. Vastaastoihin liittyy paljon salamyhkäisyyttä ja julkisuudelta suojattua tietoa. Vastaastojen avulla suomalaista teollisuutta sidotaan ja kytketään kansainväliseen aseeteollisuuteen. Vastaastoja käytetään hyväksi aseeteollisuuden markkinoiden laajentamiseen.

Herra puhemies! En pidä perusteltuna helikopterihankintaa, koska se merkitsee uuden kaliiin asejärjestelmän luomista. Hanke sitoo valtion varoja useiksi vuosiksi, korkeat käyttökustannukset jopa kymmeniksi vuosiksi. Hanke on huonosti perusteltu etenkin nykytilanteessa, kun valtion velkaantumiseen vedoten sosiaaliturvaa ja julkisia palveluja on leikattu. Näen helikopterihankkeen myös yhtenä askeleena Natoon lähentymisessä, eikä se suinkaan mielestäni lisää tämän hankkeen perusteltavuutta.

Ed. P e r h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikuttaa siltä, että ed. Kuoppa ei kovin huolellisesti ole lukenut puolustusministe-

rin meille toimittamaa infopakettia, josta mielestäni hyvin selvästi käy ilmi muun muassa se, että helikopterihankinta sinänsä ei nosta kustannuksia. Korkeimmillaan vuositasolla on kysymys 1,4 miljardin kustannuksista muiden hankintamenojen ohella. Ottamatta sinänsä kantaa, kun en pelkäästään valtakunnallisen maanpuolustuskurssin käyneenä ole mikään asiantuntija, siihen, onko juuri tämä määrä helikoptereita oikein tai jokin muu määrä, siihenhän me täällä joudumme perehtymään, on kai vähän haihattelua kuvitella, että hankintamäärärahojen taso olisi ilman helikopterihankintaa puolet siitä, mitä näissä tilastoissa meille osoitetaan.

Olisikin ollut mielenkiintoista kuulla ed. Kuoppalta, millä tavoin varustetut Puolustusvoimat hän katsoo riittäviksi Suomen olosuhteissa, eli kaiken kaikkiaan, missä määrin Puolustusvoimiin käytettävät määrärahat voisivat nykytasolta olla, kun me tiedämme, että ne Suomessa ovat kolmannes Ruotsin vastaavista menoista ja puolet Nato-maa Norjan menoista.

Ed. Pulliaisen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä jo käyty keskustelu on osoittanut sen, että näin on luotu erittäin hyvä pohja, esipuhe tavallaan, Emu-keskustelulle ensi viikolla, jolloin käydään budjettiraamiasioita laajemmaltikin läpi. Tämä on kaiken sen kartoitusta varsin laajasti ja hyvin.

Ed. Kuoppa oli äskeisessä puheenvuorossaan minusta löytänyt oikein hyvän kohdan aikaisemmista asiakirjoista, nimittäin että aloitetaan valmistusyhtymien perustaminen. Jos ajatellaan sitä, millä tavalla tämä paketti on nyt esitelty, ja myös, miten puolustusministeri sen äsken esitteli, minä ennakkoin sitä, että jos tämä kaikki pääsee tällä aikataululla toteutumaan, vuonna 2005—2006 havaitaan, että mistään ei löydy uhkakuvaksi sen kokoista armeijaa, jolle olisi uskottava pelotin tämä Maavoimien ilma-ase, mikä tarkoittaa sitä, että nämä kaikki puheet ja höpinät ja pälinät ovat kuin pois pyyhitty. Tällä tavalla tulee erittäin suuri hätä, että kun on vanha järjestelmä romutettu ja uudesta ei ole tullut riittävän luotettavaa, siksi tarvitaan näin huliskuppereita vaikka kuinka paljon lisää ja yhtymiä ja prikaateja lisää jnp. Tämä on se todellinen uhakuva, juuri itse rakennettu loukku tulevaisuuteen.

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelin hiukan samalla tavalla. Eurooppalaisessa tulevaisuuden visiossa nähdään asevelvollisuusarmeijat liian kalliina,

kömpelöinä ja tehottomina ja ollaan siirtymässä tehokkaisiin, paljon ammattitaitoisempiin tekniisiin ja pienempiin armeijoihin. Kun olosuhteet ovat nopeasti muuttuneet, niin kuin on jo todettu, olisiko tässä yhteydessä myös Suomessa strategiaa tarkistettava? Tehdäänkö tässäkin jo vanhentuneita ratkaisuja? Tähän ministeri Taina ei ole vastannut.

Ed. K u o p p a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Perholle haluan vastata, että ensinnäkin nämä uudet helikopterihankinnat, mitä tässä on esillä, ovat uusi asejärjestelmä. Se tulee luomaan uusia lisäkustannuksia, jotka jatkuvat jopa kymmeniä vuosia. Tämä asejärjestelmä on Nato-yhteensopiva ja kun uusia kustannuksia syntyy näin paljon, se merkitsee sitä, että armeijan ylläpito-, koulutus- ynnä muita menoja joudutaan supistamaan ja meidän perinteinen puolustusdoktriinimme joutuu aivan uuteen tilanteeseen. Näin ollen se on muulta pois. Nämä varat ovat esimerkiksi varuskuntien perusparantamisesta ja varusmiesten olosuhteiden ja koulutuksen parantamisesta pois. Enkä näe, että tällaisella pörriäislaumalla tätä maata pystyttäisiin suojelemaan sen paremmin, jos todella suureen kriisiin joudumme.

Myös sitä ihmettelen, miksi ei kaartin pataljoona pysty Suomen valtiojohtoa suojelemaan. Eivät ne helikopteritkaan sitä suojele, jos joku sen on kaapatakseen.

Ed. U o t i l a : Arvoisa puhemies! Tämän lisäbudjetin yhteydessä eduskunnan on mahdollista arvioida, oliko viime vuonna esitetty turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko perusteiltaan oikea. Viimevuotinen keskusteluhan painottui varsin pieniin yksityiskohtiin, kuten kysymykseen varuskuntien lopettamisesta, ja jätti alleen muun muassa ulkoasiainvaliokunnan kriittisenkin arvion selonteon perusteista.

Selonteossa olivat turvallisuus- ja puolustuspoliittinen osuus huonosti yhteensovitettuna. Samaan aikaan kun turvallisuuspoliittisessa osiossa voimapolitiikan painotus väheni, puolustuspoliittisella puolella korostui voimapolitiikka ja sotilaallisiin uhkiin varautuminen. Tämä korostui selonteon yhteenvedon ensimmäisessä lauseessa: ”Suomen turvallisuuspolitiikan ja sen kehittämisen perustana on uskottava puolustus.” Tästä tietenkin monet asiantuntijat ja myös valiokunta olivat toista mieltä. Turvallisuuspolitiikan perusteena tulee toki olla ulkopoliitiikka, ei puolustuspolitiikka.

Arvoisa puhemies! Valmiusyhtymät ja helikopterit kuuluvat puolustuspolitiikkaan, ja siksi keskityn siihen. Uskon, että ylivoimainen enemmistö tästä salista ja myöskin Suomen kansasta on valmis allekirjoittamaan Suomen virallisen puolustuspoliittisen doktriinin elikkä sen, että vallitsevissa oloissa pysymme liittoutumattomina, ylläpidämme itsenäistä ja uskottavaa puolustusta. Hallitusohjelmassa taas todetaan, että puolustusta kehitetään valtiontalouden sallimissa puitteissa.

Valmiusyhtymien perustamista ja niihin liittyviä helikopterihankintoja on tarkasteltava näistä lähtökohdista käsin. Ensinnäkin, tapahtuuko puolustuksen kehittäminen valtiontalouden sallimissa puitteissa? Toiseksi, ovatko hankinnat välttämättömiä itsenäisen ja uskottavan puolustuksemme kannalta? Ja kolmanneksi, mikä on valmiusyhtymien perustamisen ja varustamisen yhteys liittoutumattomuuteemme?

Arvoisa puhemies! Aluksi taloudesta. Valtiontalouden sallimia puitteita voidaan arvioida monelta kantilta. Ensinnäkin kysymys on puolustusmenojen bkt-osuudesta, toiseksi niiden osuudesta vuosittaisissa budjeteissa, kolmanneksi tehtävien hankintojen kerrannaisvaikutuksista suunnitelmakautta pidemmällä aikavälillä, neljänneksi hankintamenojen ja toimintamenojen välisestä suhteesta ja viidenneksi esitettyjen kustannusvaikutusten pitävyydestä.

Arvioita tehtäessä on koko ajan muistettava maan talouden altaat raamit lähitulevaisuudessa ja kauempanakin. 20—30 vuoden kuluttua meillä on puolta enemmän yli 65-vuotiaita kuin nyt. Huoltosuhde heikkenee. Vanhusten hoito vaatii yhä enemmän varoja. Työeläkemaksujen korotuspaine on 7 prosenttia. Verotuloista tulemme lähivuosina menettämään suurimman osan 7 miljardin alkoholiverotuotoista, lainojen leimaverotuoton miljardin, makeis- ja virvoitusjuomaverotulot. Lisäksi monet haikailevat tuloverotuksen alentamisen perään. Lisäksi valtion velanhoidot ja työttömyysmenot jatkuvat kymmenien miljardien vuositasolla.

Suu on pantava siis sakkia myöten myös puolustusmenojen osalta. Lähtökohta, että puolustusmenojen osuus bkt:stä laskee 1,5 prosentista 1,27 prosenttiin, on vähintäänkin perusteltua. Olisihan käsittämätöntä, että maa, jolla on kaikkiin naapureihinsa hyvät suhteet ja jolla ei ole vihollisia, lähes ainoana Euroopan maana lisäisi asemäärärahojen osuutta, kun muut ovat sitä laskemassa. Sitä paitsi olemme päättäneet nostaa muun muassa tutkimuksen ja koulutuksen sekä

kehitysavun bkt-osuutta, ja silloin on vähemmän tärkeän puolustusosuuden laskettava.

Pitkässä juoksussa puolustuksen osuus valtion budjetissa on ollut noin 5 prosenttia. On kuitenkin muistettava, että valtion budjettikakua syömään on istunut pysyvästi uusi syömä mies. Se on valtion velanhoito. Kun se syö 10—15 prosenttia budjetista, on muiden osuuksien laskettava. Siksi on tavoitteeksi mielestäni otettava, että puolustuksen budjettiosuus laskee lähemmäksi 4 prosenttia kuin 5 prosenttia.

Entäpä suunniteltujen hankintojen kerrannaisvaikutukset? Armeija on sanonut, että he rakentavat annettavalla tilausvaltuudella sellaisen kokonaisuuden, mihin rahat riittävät. Toisaalta, kun lukee Puolustusvoimien papereita, näkee selvästi toiveiden ja nähtävissä olevan valtuuden välisen ristiriidan. Muun muassa helikopterit halutaan aseistaa ja varustaa huippuhyvin. Kuljetushelikoptereihin halutaan aseistusta. Taisteluhelikoptereihin halutaan sekä ilmamaali- että maamaaliaseistus. Tämä merkitsee ilman muuta paineita jatkorahoitukselle myöhemmin.

Toinen kysymys on se, johtavatko valmiusyhtymät kokonaan uusiin tarpeisiin myöhemmin. Kun ensin suojataan valtiojohtoa kaappaukselta valmiusyhtymillä, sitten kuljetushelikoptereita taisteluhelikoptereilla, täytyykö jossain vaiheessa taisteluhelikoptereita suojaamaan hankkia muun muassa lisää hävittäjiä?

Yksi rahareikä on varmasti edessä ennemmin tai myöhemmin. Maamiinoista on luovuttava, ja niiden korvaaminen muilla keinoilla tulee maksamaan paljon. On lähes sama, luovutaanko miinoista Ottawan vai Geneven sopimuksen mukaan. Joka tapauksessa niiden korvaamiseksi on ryhdyttävä tekemään liikkumavaraa puolustusbudjettiin.

Puolustusvoimien toimintamenot ovat alhaalla onnettomien Hornet-hankintojen vuoksi. Kertausharjoituksiin ei ole ollut rahaa, sotalaivat ovat pysyneet satamissa ja hävittäjät kentillä jne. Vaikka armeijan laskelmat osoittavat toimintamenojen nousevan suunnilleen miljardilla hankintamenojen samalla laskiessa, voi hyvin kyseenalaistaa niiden riittävyys eri aselajien tarpeiden suhteen. Tässä lienee syy, että esimerkiksi Ilmavoimien ja Merivoimien suunnasta ei kovin suuria hurraa-huutoja helikopterihankkeille ole esitetty.

Kustannuslaskelmien pitävyyteen on pakko suhtautua varauksella. Hornet-kaupasta on syytä todella ottaa oppia. Helsingin Sanomat laskee kustannukset helikoptereille jo 3 miljardia esitet-

tyä korkeammiksi, eivätkä heidänkään laskelmansa pitäneet kaikkea sisällään. Muun muassa se ikävä tosiasia, että noin joka viides tai kuudes vuosi tuhoutuu helikopteri, aiheuttaa lisäkustannuksia. Lisäksi koko helikopterikannan modernisointi on edessä noin 15 vuoden kuluttua.

Yhteenvetona taloudellisesta puolesta, arvoisa puhemies, toteaisin, että maamme taloudellinen tilanne ei salli esitetyä laajuisen tilausvaltuuden myöntämistä. Tulevina tiukkoina aikoina, jolloin tavoitteena on velan lyhentäminen ja ylijäämäiset budjetit, eivät puolustusmenotkaan saa jäädä lisästästöjen ulkopuolelle.

Entäpä sitten itsenäisen puolustuksemme uskottavuus? Valmiusyhtymiä perustellaan uhkakuvien ja sodanennustekuvien muutoksilla. Uhkana nähdään strategiset iskut tärkeisiin kohteisiin maan rajojen sisällä. Tällaisia ovat liikenne- ja tietoliikennekeskittymät, hallintokukset, voimallaitokset jne. Tämänlainen uhka kuva on ollut aina olemassa ja tämän tyyppisten kohteiden suojaukseen on aina kiinnitetty huomiota. En myöskään usko, että meillä vasta nyt olisi sellainen valtiojohto, jonka suojaamiseen tarvitaan uusi asejärjestelmä, taisteluhelikopterit. Kyllä valtiojohtoa on aina pyritty suojaamaan.

Perinteistä aluepuolustusta ja laajaa maahyökkäyksen mahdollisuutta ei armeijan arvioiden perusteella myöskään suljeta pois, vaan siihen varaudutaan pitämällä kiinni esimerkiksi maamiinoista. Tämä tarkoittaa, että Puolustusvoimat ajaa kaksilla raiteilla. He rakentavat uutta sotaoppia luopumatta kuitenkaan vanhasta. On pakko kysyä, onko tähän kahden raiteen malliin pakottavaa tarvetta.

Puolustuksemme uskottavuus perustuu yleiseen asevelvollisuuteen ja alueelliseen puolustusjärjestelmään. Ainakin tähän asti on alueellinen koskemattomuutemme haluttu suojata tiukalla aluevalvonnalla, ilmatorjunnalla ja torjuntahävittäjillä. Tuntuu oudolta, että uudessa tilanteessa olisi mahdollista, että ilmapuolustusta ja ilmapuolustusjärjestelmää, jolla arvioidaan pystyttävän torjumaan risteilyohjukset, päästäisi helikoptereita ja maahanlaskujoukkoja panssari-vaunuineen Suomen maaperän strategisiin kohteisiin.

Ilmapuolustuksemme kykyä 2000-luvulla arvioi Puolustusvoimain komentaja Gustav Hägg-lund maanpuolustuskurssin avajaisissa 10.11.97 seuraavasti: "Uusien torjuntahävittäjiemme takainen taistelukyky ase- ja suojajärjestelmineen on maailman huipputasoa. Ja voimme laskea kyke-

nevämme sodassa ainakin ajallisesti ja paikallisesti saavuttamaan ilmaherruuden. Voimme läheteä siitä, että tärkeissä toimintavaiheissa esimerkiksi vastahyökkäyksiä suoritettaessa Maavoimien joukkoja kyetään tehokkaasti suojaamaan ilmauhkaa vastaan. Viime aikoina hankitut ilmatorjunnan alue- ja kohdetorjuntaohjukset parantavat osaltaan ilmasuojaa varsinkin strategisen iskun torjunnassa.”

Vanha kuljetushelikopterikanta on kiistatta vanhentumassa ja sen korvaaminen on välttämätöntä. Perusteltua on myös maayhtymien valmiusprikaatien liikkuvuuden turvaaminen osittain myös helikopterilla, mutta mitä teemme taisteluhelikoptereilla, kahden henkilön kuljettamilla huipputehokkailla ja huippukalliilla, 100—250 miljoonaa markkaa kappale maksavilla taisteluvälineillä, jotka on tarkoitettu suojaustehtävän lisäksi tuhoamistehtäviin vihollisen helikoptereita ja panssarivaunuja vastaan? Kysymys on taisteluhelikoptereista, vaikka niille on jatkoselityksiä annettaessa saattohelikopterin nimi annettukin ja pyritty laimentamaan niiden hyökkäysaseen luonnetta.

Tähän asti puolustuksemme uskottavuus on ollut nimenomaan tehokkaan ilmavalvonnan ja ilmatorjunnan varassa. Mitä lisäarvoa puolustuksemme uskottavuudelle tuovat hyökkäyskäyttöön tarkoitettut taisteluhelikopterit? Ruotsissa lienee noin 110 helikopteria mutta ei varsinaisia taisteluhelikoptereita. Onko Ruotsin puolustus täysin epäuskottava? Ruotsihan on tekemässä päätöksiä vain kuljetushelikoptereista ja palaa taisteluhelikoptereihin joskus ensi vuosituhanhannella.

Yhteenvetona sanoisin, että Suomen itsenäisen puolustuksen uskottavuus ei ole kiinni 9—15 taisteluhelikopterista.

Arvoisa puhemies! Suomen liittoutumattomuus on syytä laittaa lainausmerkkeihin. Se valtiomahti, jolle kuuluu päättää Suomen suhteista ulkovaltoihin, eli tasavallan presidentti määritteli liittoutumattomuutemme uudelleen valtiopäivien avajaisissa. Hän sanoi julki sen, mikä on ollut tiedossa: liittoutumattomuus sekä yhteistyö Naton uusissa rakenteissa. Tämä on selvää tekstiä ja pakottaa mielestäni liittoutumattomuutemme lainausmerkkeihin.

Väitän, että taisteluhelikopterihankinnoilla haetaan muutakin kuin Suomen oman puolustuksen uskottavuutta. Niillä haetaan uskottavuutta Suomen kyvylle ja halulle osallistua eurooppalaiseen turvallisuus- ja puolustusyhteistyöhön sekä yhteistyökykyyn nimenomaan Na-

ton kanssa. Käytännössä uskottavuutta haetaan pyrkimällä nykyistä voimakkaammin kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan.

Puolustusministeri Anneli Taina määritteli valmiusprikaatien tehtävät 12.1.98 seuraavasti: ”Niillä on ensinnäkin yleinen pelote- tai ennalta ehkäisevä arvo kehittyvän kriisin aikana. Toiseksi Säkylässä koulutettavilla valmiusjoukoilla on myös merkittävä rooli Suomen kansainvälisessä kriisinhallintapolitiikassa. Kolmanneksi valmiusprikaateilla on ratkaiseva merkitys torjuntataistelussa maamme rajojen sisäpuolella siinä tapauksessa, että meihin kohdistetaan sotilaallisia voimatoimia, ja neljänneksi valmiusjoukkoja voidaan käyttää virka-avun muodossa erilaisiin pelastusoperaatioihin.”

Kun kysyin helikopterityöryhmässä näiden tehtävien keskinäistä painotusta, sain vastaukseksi, että ylivoimaisesti tärkein tehtävä on sootaan varautuminen. No, ainahan asehankinnoilla varaudutaan sodan mahdollisuuteen, mutta taisteluhelikoptereilla näytetään haettavan uskottavuutta muuhun kuin omaan puolustuksemme. Onko niin, että vaikka meillä on liittoutumattoman maan status ja meille annetaan mahdollisuus muodollisesti pysytellä Nato-jäsenyyden ulkopuolella, käytännössä meiltä edellytetään tarvittaessa panosta yhteisessä puolustuksessa ja kriisinhallinnassa ja siihen tarvitsemme taisteluhelikoptereita?

Luonnollisesti kansainväliseen yhteistyöhön liittyy vastavuoroisuus. Vieraan avun mahdollisuutta ei sulje pois hallituksen selvite, ja sen mahdollisuutta valotti Puolustusvoimain komentaja Hägglund jo aiemmin mainitsemassani puheessa 10.11.97 seuraavasti: ”Suomen puolustusta ei rakenneta ulkomaisen avun varaan, mutta avun mahdollisuus tulee ottaa huomioon sellaisen tilanteen varalta, että omat puolustustoi-
 mekka uhkaavat jäädä riittämättömiksi. Valtioneuvoston selvite on tarpeen ottaa huomioon puolustuksen kehittämisessä. Kun olemme analysoineet, mitä se apu olisi, jota var-
 ten meidän tulisi luoda valmiuksia, olemme pää-
 tyneet pitämään ilmavoimaa eri muodoissa to-
 dennäköisimpänä. Tulevaisuudessa ei ole tar-
 peen painaa päättää pensaaseen.”

En tiedä, mitä hän tarkoitti pään pensaaseen painamisella, mutta on aivan selvää, että avun mahdollisuudestakin johtuen helikoptereita halutaan lännestä. Täytyyhän yhteistoiminnan tuollaisessa tilanteessa toimia. Toisaalta se, että on päädytty nimenomaan ilma-apuun, on vähän

ristiriidassa omien taisteluhelikoptereiden hankinnan kanssa.

Onko asiallisesti liittoutumattomuutemme murentumassa yhteistyön lisääntymisen ja vieraaseen apuun valmistautumisen kautta? Jos näin on, ei taisteluhelikopterihankintoja tule kätkeä kansallisen puolustuksen uskottavuuden parantamisen kaapuun puhumattakaan siitä, että niitä näkyvästi perustellaan Estonian haaksirikon kaltaisiin katastrofeihin valmistautumisella.

Se, että tulevaisuudessa suomalaiset kuljetushelikopterit lähtisivät osana kansainvälistä operaatiota jonnekinpäin maailmaa kriisinhallinta-, rauhanpakottamis- tai rauhanpalauttamistehäviin, on iso periaatteellinen kysymys. Helikopterihankinta ei silloin merkitse vain taloudellisia uhrauksia vaan myös politiikkamme muuttamista ja väistämättä myös tappioita. Vaikka tällaisen askeleen ottaminen edellyttääkin rauhanturvakimme muuttamista, on se mahdollisuus huolellisesti harkittava ennen kuin tilausvaltuus taisteluhelikoptereille myönnetään.

Arvoisa puhemies! Joitakin huomioita saamistamme lisäselvityksistä. Helikopterityöryhmän jäsenenä olen saanut käsiini luonnokset, joiden pohjalta selvitykset ovat tarkentuneet. Henkilökohtaisesti tarkastelen helikopterihankintaa näiden ensimmäisten luonnosten pohjalta, koska niissä näkyy Puolustusvoimien aito tahto ja näkemys. Itse asiassa työryhmä ja myös hallitus käsittely on sen jälkeen muokannut selvityksiä mukamas paremmin myyviksi muuttamalla muun muassa helikopterien käytön tärkeysjärjestyksestä. Esimerkiksi kyky osallistua kansainväliseen kriisinhallintapolitiikkaan oli ensimmäisessä luonnoksessa korkeammalla tasolla.

Eduskunta ei siis tule saamaan tarkkoja lukuja kuljetus- ja taisteluhelikoptereiden määristä. Tämä taas johtaa kaikkien muidenkin kustannusten epämääräisyyteen. Samoin jää auki kustannustason noususta ja valuuttamuutoksista tulevien kustannusten määrä. Aikaisemmassa luonnoksessa todettiin, että hankintasopimukseen sisällytetään ehto, että jos myyjämaan valuutassa tapahtuu yllättäviä muutoksia, riskin kattaisi myyjä. Uudessa viimeisessä selvityksessä on vain pyrkimys tähän suuntaan, eli vaikkei nyt ostetakaan sikoja säkissä, aika suuri vaara on, että tavalla tai toisella helikoptereita ollaan säkissä ostamassa.

Presidenttiä myöten on vedottu yhteistyöhön Ruotsin kanssa. Mikäli Suomi aikoo hankkia yhtäaikaaisesti molemmat kopterityypit, ei yhteis-

työ Ruotsin kanssa onnistu. Mutta pitäytymällä vain kuljetushelikoptereihin yhteistyö olisi mahdollista. Toinen markkinointikeino on ollut vetoaminen virka-aputehtäviin, ja tässä on käytetty hyväksi kansalaisten tunteja suhteessa Estonia-onnettomuuteen. On kuitenkin muistettava, että taisteluhelikopteriin ei nosteta yhtään pelastettavaa sen paremmin vedestä kuin maaltakaan.

Vastaastoilla ja niiden työllisyysvaikutuksilla on myös petattu myönteistä ilmapiiiriä. Totta kai joitakin hommia saadaan, mutta on muistettava, että nimenomaan Hornet-hankinnat johtivat suurelta osin kotimaisen puolustusvälineeteollisuuden alasajoon. Valmiusyhtymät tulevat tarvitsemaan kylläkin Paseja, mutta on suuri vaara, että tarvittavien telavaunujen tilaaminen menee ulkomaille.

Puolustusvoimien edustajat korostavat taisteluhelikoptereiden välttämättömyyttä kuljetushelikopterien suojaamisen takia. Vedotaan sotilaiden turvattomuuteen, koska kuljetushelikopteri on helppo maali. Näin voi olla, mutta kyllä kai siinä tilanteessa, jossa jonkun kuvitellun vihollisen taisteluhelikopterit pörräävät Suomen alueella, turvattomia ihmisiä ja helppoja maaleja on paljon muitakin.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan on joka tapauksessa huolellisesti paneuduttava saatuihin selvityksiin ja luonnollisesti pyydyttävä myös puolustusvaliokunnan lausunto. Vaikka kysymyksessä on lisäbudjetti ja isot rahat, valmiusyhtymien tilausvaltuuksiin sisältyy rahan lisäksi niin paljon puolustuspolitiikkaa, että erikoisvaliokunnan kanta on tarpeen.

Oma kantani tässä vaiheessa on seuraava: Suomella ei ole taloudellisia edellytyksiä sitoutua esitetyn laajuiseen tilausvaltuuteen. Suomen itsenäinen uskottava puolustus ei ole kiinni 9—15 taisteluhelikopterin saamisesta. Taisteluhelikopterit lisäksi sitovat meidät entistä tiiviimmin Naton rakenteisiin ja murentavat tosiasiallista liittoutumattomuuttamme.

Suomen ensisijaisen roolin kansainvälisissä kriisinhallintaoperaatioissa on edelleen oltava perinteinen rauhanturvaamistehtävä. Vaikka Suomi on aktiivinen eturivin maa muun muassa Emuun valmistautumisessa, sen ei tarvitse olla eturivin maa asevaraisessa kriisinhallinnassa eikä EU:n yhteisen puolustuksen rakentamisessa.

Meillä ei mielestäni ole syytä itse väheksyä toimintaamme kansainvälisissä operaatioissa, kun eivät sitä tunnu tekevän muutkaan. Naton Luoteis-Euroopan joukkojen komentaja kenraa-

li John Cheshire kehui 30.1.98, että suomalaiset menestyivät Bosnian rauhanturvaoperaatioissa ”ilmiömaisen hyvin”. Sotilaallisen voiman käyttö tai sillä uhkaaminen onkin Suomen syytä jättää vahvemmin varustettujen ja resurssiltaan suurempien maiden tehtäväksi.

Minusta eduskunnan tulee myöntää kaavailtua pienempi tilausvaltuus valmiusyhtymien ja -prikaatien varustamiseen. Pienemmällä valtuudella pystytään korvaamaan vanhentuneet helikopterit uusilla, myös hyvät siviilikäyttöominaisuudet sisältävillä kuljetushelikoptereilla. Sitä vastoin tilausvaltuutta taisteluhelikopterien hankkimiseksi ei tule myöntää. Näin säästyisi vaikkapa 3 miljardia järkevämpään käyttöön.

Kuljetushelikoptereiden hankinnassa voimme pyrkiä yhteistyöhön Ruotsin kanssa. Taisteluhelikoptereiden hankintaan voimme palata ensi vuosituhan puolella, mikäli valtion taloudellinen tilanne sen sallii ja turvallisuuspoliittinen ympäristömme ja tilanteemme sitä edellyttää. Siksi toivon, että eduskuntakäsittelyn aikana hallituspuolueiden kesken käydään neuvottelua, joissa sovitaan tilausvaltuuden pienentämisestä ja taisteluhelikoptereiden jättämisestä tilausvaltuuden ulkopuolelle.

Lopuksi, arvoisa puhemies, valtiopäivien avajaisissa tasavallan presidentti Martti Ahtisaari totesi meillä olevan nyt yhtä aikaa hyvät suhteet kaikkiin naapureihimme. Monella suulla on niin ikään korostettu, että meillä ei ole vihollisia ja kukaan ei meitä uhkaa. Tämän tilanteen säilyttäminen on tärkein ja paras tae turvallisuudellemme. Parhaiten säilytämme myönteisen tilanteen hyvällä ulkopoliitikalla, emme asevarustelulla.

Ed. Dromberg merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S. Kanerva (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittäisin pienen demonstraation. STT:n uutiset: Eilen illalla Pohjois-Itämereltä Suomenlahdelle siirtynyt maihinnousu-aluksia sisältävä taisteluosasto ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Nyt on kysymyksessä vastauspuheenvuoro!

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Uotila esitti hyvin tärkeän kysymyksen kysyessään, tarvitaanko taisteluhelikoptereita suojaamaan muuta kalustoa. Tähän kysy-

mykseen vastaus, jota eduskunnalle ei vielä lisäselvityksissä ole kerrottu, on ”kyllä”. Jos me luemme tarkasti puolustusselonteon, itse asiassa jo puolustusselonteosta käy ilmi, että lähtökohtana on lisätorjuntahävittäjähankinta, ei tällä suunnittelukaudella mutta mahdollisesti seuraavalla suunnittelukaudella.

Helikopteriasi taisteluhelikoptereineen voi toimia ainoastaan suurin piirtein täydellisen ilmaherruuden olosuhteissa, ja tällainen ilmaherruus saavutetaan lisäämällä torjuntahävittäjiä ja hankkimalla torjuntahävittäjille uusi rynnäköaseistus, jota sitäkin erilaisissa muistioissa on jo esitetty.

Kannattaa muistaa, mitä tämä esitys, jota hallitus nyt tilausvaltuudesta esittää, pitää sisällään. Sillä summalla, jota meille nyt kaupataan, 5,4 miljardilla markalla, saadaan 24 kuljetushelikopteria ja 12 taisteluhelikopteria. Jos tuo kalusto jaetaan kolmelle valmiusyhtymälle, jokainen saisi 8 kuljetushelikopteria ja 4 taisteluhelikopteria. Me jokainen ymmärrämme, että tämä ei Suomen puolustusvalmiutta lisää vaan tällä vain avataan helikopterien hankinta tavoitteena hankkia helikoptereita huomattavasti suurempi määrä lisää.

Ed. Bremer (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Uotilan ja ed. Kuopankin virheellisten johtopäätösten oikomiseen meni 15 minuuttia, vaikka puhuisi puolet nopeammin kuin ed. Uotila. Nato-yhteensopivuutta, jota molemmat pelkäävät, on vaikea välttää, jollei keksi ja kehitä kokonaan suomalaista helikopteria nyt sen jälkeen, kun sekä Kamov että Mil ovat tehneet sopimuksen Boeingin ja Sikorskyn kanssa yrittäessään myös viedä näitä omia helikoptereita ja sen vuoksi järjestämällä Nato-yhteensopivuutta kaikin tavoin voimanlähteistä alkaen aseistukseen ja elektroniikkaan.

Taisteluhelikopteri, edustajat Uotila ja Kuoppa, ei ole hyökkäysase. Se on puolustusase aivan samalla tavalla kuin hävittäjälentokone on puolustusase ja pommikone on hyökkäysase.

Rauhanomaiset suhteet kaikkiin suuntiinko? Kokeilkaapa rajanylitystä vasemmalle ja oikealle, niin huomaaatte, missä on epäjärjestystä ja missä on kuitenkin suuralta, joka aivan tuossa tuokiossa voi olla meille erittäin paha selkkauksen aihe. Lähes ainoana maana Suomi kuulemma lisää puolustusmäärärahojen osuutta. Olen ymmärtänyt, että me olemme pudottamassa puolustusmäärärahojen bkt-prosenttia 1,5:stä 1,27:ään tänä sopimus kautena, josta on puhetta.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Uotila totesi, että on aika paljon väljyyttä siinä, mitä puolustusministeriön selvitys valmiusyhtymien varustamisesta pitää sisällään. Sivulla 8, kun katsotaan, mitä väljyyttä tässä on olemassa, puhutaan 20—30 kappaleesta kuljetushelikoptereita ja 9—15 kappaleesta taisteluhelikoptereita. Sehän tarkoittaa sitä, että tässä jätetään hyvin iso väli, kuinka paljon näistä nyt yhteensä tulee, 30 tai lähes 50 kopteria. Tuli vain mieleen, onko ed. Uotila ajatellut sitä, onko tämä sellainen porkkana niille edustajille, jotka epäilevät sitä, tarvitseeko niitä hankkia. Kun vedetään alarajoille nämä kaikki määrät, se riittääkin näille epäileville ihmisille, että totta kai tämä on hyvä juttu ja tähän lähdetään mukaan. Onko tämä porkkana?

Sitten valtionjohdon kaappauksesta olen miettinyt sitä, että kun Irakissa on Saddam, meillä on Ahtisaari.

Ed. J. A n d e r s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Uotila kosketti erittäin tärkeää aihetta lyhyesti eli maamiinujen mahdolluttamista budjettiraameihin. Kun on saanut nämä kauniit kaavat siitä, miten puolustusmenot tulevat laskemaan, missä on maamiinujen korvaaminen? Tämä kaunis reaalisia puolustusmenoja kuvaava kaavake ulottuu vuoteen 2008. Sitä vain kovasti pohdin, eikö Suomi ollenkaan aio sitoutua Ottawan sopimukseen tai Geneven sopimukseen. Onko maamiinujen korvaaminen täysin unohdettu? Ovatto helikopterit se ainoa tavoite, joka meillä on?

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Uotila, joka on valtiovainvaliokunnan jäsen ja merkittävä hallituspuolueen vaikuttaja, vastusti taisteluhelikoptereiden hankintaa lähinnä taloudellisilla perusteilla. Mitä on, ed. Uotila, eikö tässä ole selvä ristiriita? Meillä on hallituksen esitys, jonka teidänkin ministerinne on eduskuntaan tuonut, ja kuitenkin te ja lukuisa joukko hallituspuolueiden kansanedustajia nyt suureen ääneen irtisanoudutte tästä. Eräs iltapäivälehti kirjoitti, että eduskunta on kuin varpusparvi tässä asiassa ja hallituspuolueiden ryhmät tuntuvat todella näin, ed. Uotila, nyt olevan, että ei tässä tiedä, mihin ottaisi kantaa.

Toinen näkökulma puheenvuorossanne oli taloudellinen peruste, viittasitte leikkauksiin. Kyllä se on niin, että Suomen taloudessa on se tilanne, että tällä työttömyyden tasolla, tällä rakenteella on erittäin vaikea saada valtiontaloutta

tasapainoon. Näemme, että valtiontalouden vaje uhkaa kääntyä kasvuun ja menot kasvavat. Kysymys onkin siitä, ed. Uotila, että meidän pitäisi tehdä nyt Suomessa välttämättä sellaisia uudistuksia, joilla voitaisiin puuttua työttömyyteen. Mutta hallitus odottaa, niin kuin Holkerin hallitus aikanaan, vaalikauden loppuun eikä mitään uudistuksia tapahdu.

Tämä talousnäköymä on se suuri ongelma, mistä pitäisi puhua tämän lisätalousarvion yhteydessä ja joka on erittäin huolestuttava. Hallitus ei tee uudistuksia, vaan jatkaa tällä kaavamaisella leikkauksinalla, joka saattaa Suomen kansan kahtiajakoa lisäävään tilanteeseen, koska leikkaukset kohdistuvat kaikkein vaikeimmassa asemassa oleviin ihmisiin.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Bremerille. Aikaisemmissa selvityksissä oli lause, joka kuului: ”taisteluhelikoptereiden määrä mahdollistaa niiden kootun käytön, joka lisää niiden käytettävyyttä eri tehtäviin ja mahdollistaa suorituskyvyn maksimoinnin”. Kun kysyin, mitä tämä tarkoittaa, sanottiin, että tosipaikan tullen tarvittaessa taisteluhelikoptereilla tehdään kaikkea mahdollista. Silloin ei ole kysymys pelkästään kuljetushelikoptereiden suojaamisesta, vaan niillä voidaan tehdä myös muita operaatioita ja minun käsittääkseni myös hyökkäyksiä.

On aivan selvää, että nämä epämääräiset luvut perustuvat oikeastaan ihan hyviinkin perusteisiin kauppapolitiikan kannalta. Olen aivan varma, että tarkkoja lukuja ei eduskuntaan tulla saamaan, vaikka hyvin selkeästi niitä yhdessä näistä yhdeksästä kysymyksestä edellytettiin. Se tekee haarukan sekä kuljetushelikoptereiden että taisteluhelikoptereiden määrään, mikäli niitä yleensä halutaan hankkia.

Eduskunta pyysi lisäselvityksiä eikä tyytynyt yhdeksään riviin selonteossa eikä muutamaan riviin tämän vuoden budjetissa. Olen myös erittäin tyytyväinen, että sekä molemmilta ministeriltä että muuta kautta on saatu tietää, että nyt on todella eduskunnan käsissä se, millä tavalla se selvityksiin suhtautuu ja mitä se tälle tilausvaltuudelle tässä yhteydessä tekee.

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Muistiassa, joka on jaettu, on hyvin tarkkaan pyritty selvittämään sitä, miksi aivan tarkkoja lukuja ei tässä yhteydessä voida antaa. Perusteluna on muun muassa se, että vasta tarjouspyyntöjen jälkeen voidaan arvioida kustannuk-

set, voidaan arvioida, mitä tarkkaan ottaen on tarjolla ja minkälainen päätös kannattaa tehdä. Tämä asia siis tarkentuu projektin eri vaiheissa. Mielestäni eduskunta voi aivan hyvin nyt asiaa käsitellessään asettaa muun muassa sellaisen edellytyksen tälle asialle, että kun ratkaisu hankinnasta aikanaan tehdään, se tehdään eduskunnassa. Aivan hyvin muun muassa tällainen edellytys voidaan asettaa. Päätöksentekoprosessi on tietysti sellainen muun muassa tämän työryhmän johdosta, jossa on edustettuna eduskuntaryhmät, että eduskunta on mukana koko ajan tässä prosessissa, samoin tietysti hallitus ja eduskunta myös tulevana vuosina.

Tässä keskustelussa syntyi välillä sellainen käsitys, että tämän tilausvaltuuden päättämisen jälkeen tämä asia olisi ikään kuin täysin poliittisten päätöksentekijöiden ulottumattomissa. Eihän asia näin ole. Budjetit päätetään täällä eduskunnassa edelleenkin ja poliittinen päätös ja ratkaisu tämän projektin toteuttamisesta tehdään todella monessa eri vaiheessa.

Sitten kahdelle hallituspuolueen edustajalle haluaisin esittää kommentin. Ed. J. Andersson esitti, että maamiinoista ei ole selkoa. No, siinä muistiossa on selvitetty hallituksen päätökset maamiinakysymyksistä. Vihreiden ministeri on ollut mukana hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa valiokunnassa muistaakseni jokaisessa kokouksessa, jossa maamiinakysymystä on käsitelty. Hallitus on pohdiskellut tätä kysymystä hyvin tarkkaan. Ulkoministerin vastuualueella tietysti ovat kansainvälisiin sopimuksiin liittyvät asiat, mutta me olemme todenneet, että tässä vaiheessa Ottawa-sopimusta ei allekirjoiteta, vaan olemme muutoin aktiivisesti mukana siinä politiikassa, joka edistää maamiinojen kieltoa maailmanlaajuisesti. Eduskunnassahan on juuri viime viikolla hyväksytty tiukka sopimus, joka rajoittaa maamiinojen käyttöä, jossa siinäkin eivät kaikki maat ole mukana. Joka tapauksessa asia on edelleen selvittelyn alaisena siinä mielessä, että selvitetään, mitä maamiinojen korvaaminen uusilla, niin kuin ed. Anderssonkin totesi, tehokkaammilla aseilla tulisi maksamaan. Puolustuksellista perustetta näiden varastossa olevien miinojen uusimiseen ei ole. Kyllä minä toivon, että pohditaan sitten myös sitä, onko taloudellisia edellytyksiä tällaisen asejärjestelmän uusimiseen tulevaisuudessa.

Vasemmistoliiton edustajat ovat hyvin kriittisiä, ja se on ymmärrettävää, mutta kyllä minä muistutan myös siitä, että selonteko, joka valmisteltiin erittäin perusteellisesti aikanaan hallituk-

sessä ja joka käsiteltiin eduskunnassa, on annettu yksimielisesti. Vasemmistoliitto on ollut mukana valmistelutyössä ja näitä hyväksymässä. Vasemmistoliitto on ollut mukana hyväksymässä hallituksen yksimielisiä esityksiä, niin budjettia syksyllä kuin nyt tätä lisäbudjettiesitystä.

Ed. L a m m i n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen eduskunnalle 17.3.1997 antama asiantuntimuksella virkamiestyönä valmisteltu puolustuspoliittinen selonteko herätti jo viime keväänä vilkasta keskustelua. Keskustelun painopiste ohjautui syystä tai syyttä lakkautettaviin varuskuntiin. Vähemmälle jäi valmiusyhtymien perustaminen ja niiden liikkuvuuden parantamiseen tarkoitettujen helikoptereiden hankinta sekä aivan erityisesti valmiusprikaateille hankittava muu materiaali.

Kuten jo lähetekeskustelussa keväällä mainitsin, koko helikopterihanke oli selonteossa kuitattu todella pienellä maininnalla. Ylimalkaisesti yhdellä palstalla, 5—6 rivillä oli seuraava lausuma: ”- - keskeinen hanke on 2000-luvun alussa aloitettava joukkojen kuljetuksiin ja tulitukeen tarkoitettujen helikoptereiden hankinta. Helikopterit mahdollistavat kullekin valmiusyhtymälle noin komppanian kokoisen osaston ja tärkeiden asejärjestelmien nopeat siirrot.” Muuta ei tässä vaiheessa todettu 9,2 miljardin valmiusyhtymän kakusta noin puolet vievästä helikopterihankkeesta.

Tulkoon nyt tässä muistin virkistämiseksi mainituksi, että jo silloin epäilin hankkeen kustannuksia sillä perusteella, että Kuwait oli samoihin aikoihin, siis noin vuosi sitten, ostanut 16 kappaletta amerikkalaisia maailman huippuluokkaa olevia Apache-taisteluhelikoptereita aseineen maksaen niistä silloin 4,3 miljardia Suomen markkaa. Nyt siis Suomi aikoo ostaa samalla hinnalla suurin piirtein saman verran taisteluhelikoptereita ja niiden lisäksi kolmisenkymmentä kuljetuskopteria. Mitä hintaan tulee, niin joko kuwaitilaiset ovat todella huonoja kauppamiehiä tai suomalaiset toisenlaisista väitteistä huolimatta aivan ylivertaisia bisnesmiehiä.

Tältä samalta paikalta sanoin silloin vajaa vuosi sitten, että edessämme on nyt puolustuspoliittinen raamattu ja kehotin myös kansanedustajia paneutumaan selontekoon valiokunnissa erittäin tarkasti ja lukemaan jopa rivien välitkin, koska Puolustusvoimiemme korkein johto vetoaa tähän raamattuun jatkossa erittäin usein. Tämä asia on toteutunut liiankin hyvin.

Julkinen keskustelu 7,7 miljardin markan projektista kulminoitui luonnollisesti silloin ja sen jälkeen varuskuntien lopettamiseen ja henkilöstön uudelleen sijoittamiseen ja vasta myöhemmin kesällä keskustelun painopiste siirtyi helikoptereihin ja niiden lisäksi hankittavaan muuhun materiaaliin.

Keskustelun aikana todelliset asiantuntijat eli sotilashenkilöt väittivät ja väittivät, että poliittisille päättäjille on annettu aina kaikki tieto, jota on kysytty. Näin varmasti onkin. Mutta kun me maallikkoina emme varmastikaan ole edes osanneet kysyä läheskään kaikkea olennaista, ja kun vastaukset ovat asiantuntijamaisesti olleet lyhyitä, niukkoja mutta asiallisia, niin asiantuntijoiden on helppo hallita tilanne. Mainittakoon tässä, että kun valiokunta tätä asiaa valmisteltaessa kysyi muun muassa aikanaan Hornet-vastakaupoista, niin meille vastattiin, että eduskunta ei sitä tietoa saa eikä tarvitse, ja vasta kun vetosimme valtiosääntöön, saimme hyvin ylimalkaisen luettelon, mutta muuta selitystä ei meille annettu.

Jälleen meitä yritetään manipuloida, sillä kun eduskunta ei ymmärtänyt kysyä, miten tilausvaltuuden toinen puoli eli 3,7 miljardia markkaa käytetään, ei puolustushallinnon lisäselvityksessä ole siitä riviäkään. Annan hallitukselle ja puolustusministerille tunnustusta siitä, että se palautti lisäselvityksen ensimmäisen painoksen uudelleen valmisteltavaksi. Tämä antoi selvän vinon niille, joille marssijärjestys tuntui olevan epäselvä. Myös helikopteriasiassa asioiden käsitelyssä poliittinen johto tehköön ensin päätöksensä koneiden ja aseiden hankkimisesta ja vasta tämän jälkeen avautuu kauppayhteistyö muiden valtioiden kanssa. Eduskunnan patistelu ennen perusteellista keskustelua ja paneutumista projektiin on päättäjien väheksyntää.

Eduskunnan vaatimuksesta tehdyssä selvityksessä ja meille nyt jaetussa lisäselvityksessä, sen toisessa painoksessa, ei ole mielestäni tässäkään annettu tarpeeksi yksilöityjä vastuksia eduskunnan aikaisemmin esittämiin kysymyksiin. Useimmissa kustannuksissa aiheuttavissa kohdissa todetaan ylimalkaisesti vain, että "kustannukset haudataan toimintameneihin" ja näin valmiuspriikaatin aiheuttamat lisäkustannukset toimintameneihin tulevat haukkaamaan valtaosan lisäaavistuksen rahoista. Tämä hautaustoiminta puristaa tuskanhien vielä monen armeijasta leipänsä saavan otsaan, koska Puolustusvoimat ei tietenkään tule pyytämään lisärahaa, jos kohta ei sitä saisikaan, toimintaansa. Näin on pakko ilmiselvästi karsia jostakin. Ovatko säästökohteena

henkilöstö, toiminta vai materiaali, sen näyttää aika, mutta säästöjä tehdään aivan varmasti jatkossakin ja jokainen menoerä tullaan asettamaan suurennuslasin alle. Otan vain muutamia rahareikiä: Vuotuiset käyttökustannukset ja niiden jakautuminen, rakentamiskustannukset ja mitä saadaan, koulutuskustannukset ja mahdollisuudet. Käsittelen ajan voittamiseksi vain tätä viime mainittua.

Viime mainitun kohdan arvoitukseksi ainakin minulle muodostuu juuri koulutus. Kun Ilmasotakoululla on 40 peruskoulutukseen tarkoitettua oppilaspaiikkaa ja valmistuvista henkilöistä vajaa puolet jää Ilmavoimiin ja heistä monet siirtyvät siviililentäjiksi, niin miten tämä aukko täytetään? Tällä vauhdilla lentäjien koulutus kestäisi kymmeniä vuosia. Maavoimiinhan on perusteilla uusi aselaji.

Miten suurista henkilömääristä onkaan kyse? Muutama esimerkki. Ruotsissa on noin 140 helikopteria ja nämä sitovat 2 500 henkilöä. Meillä on tehty laskelma sen perusteella, että Suomessa olisi kaikkiaan 50–60 helikopteria ja vain 300–400 henkilöä. Mielestäni lukujen pitäisi olla 600–800 hengen suuruusluokkaa varsinkin, kun koneet tultaneen sijoittamaan Uttiin ja ehkä kolmeen muuhun varuskuntaan. Helikopteria kohden tarvitaan vähintään kaksi lentäjää, vähintään, siis yhteensä ainakin 120 lentäjää, joiden koulutus maksanee useita miljoonia henkeä kohti. Niinpä runsaan 120 lentäjän koulutus on useiden satojen miljoonien luokkaa.

Tämän lisäksi tulee tietenkin muutama sata erikoiskoulutettua mekaanikkoa ja muuta henkilöstöä, ja koulutuskustannuksiin on toki laskettava paljon muutakin kuin pelkät palkkakustannukset. Onhan kyseessä kokonaan uusi Maavoimien hyvin tekninen aselaji, jonka koulutusjärjestelmä on luotava kokonaan alusta tiloihin, simulaattoreihin, opettajineen jne. Yleisesti on sanottava, että helikopterit ovat todella vaativia vempaleita, joiden ohjaajan koulutustie on pitkä ja kova ja kestää useita vuosia.

Lisäselvityksessäkin esitetyt kustannuslaskelmat ovat varsin ylimalkaisia ja alakanttiin esitettyjä. Hesarin kustannusarvio, noin 8 miljardia, lienee lähempänä totuutta. Puolustushallinto puhuu 4 miljardin hekovaltuudesta ja samanaikaisesti ujuttaa kustannuksiin 1,5 miljardia lisää. Puhuisivat edes rehellisesti, että tilausvaltuus on 9,2 miljardia, josta hekoihin 5,5 miljardia.

Taas keskustelu on painottunut tässä talossa vain helikoptereiden ympärille. Tilausvaltuuden

toinen puolisko eli summaltaan noin 4 miljardia maksavat laitteet, välineet ja järjestelmät ovat jääneet huomioitta. Tästäkin osasta on avoimesti keskusteltava kenenkään siitä loukkaantumatta. Lisäselvityksessä on annettu epämääräisiä lueteloita valmiusyhtymien tarpeista. Siellä mainitaan muun muassa lennokit, komposiittikypärät, suojaliivit, suoja-asut, uuden sukupolven ajoneuvot, viesti- ja johtamisvälineet, sensorit, tutkat. Luettelo ei ole tietystikään täydellinen, mutta ainakin minä haluaisin yksityiskohtaisemmin tietää, mitä tarvitaan ja miksi, paljonko tarvitaan ja mitä se maksaa, mikä on kalliiden laitteiden käyttöikä ja käyttökustannus per vuosi, koska saattaa olla, että näiden laitteiden toimintamenot sitovat ja syövät kokonaan suunnitellut säästöt.

Toivoisin, että eduskunta ottaisi vakuuttavasti kantaa hankintojen kotimaisuusasteeseen jo etukäteen. Maamme puolustusvälineellisuuden elämä tai kuolema saattaa olla riippuvainen juuri valmiusjoukkojen varustamiseen tarvittavista kotimaisista ostoista.

Voin näin leikkilisesti sanoa, että yleisesikuntaupseerit on koulutettu salaamisen ja harhauttamisen mestareiksi. Niinpä lisäselvityksissään on puututtu vain yhteen laitehankintaan eli helikoptereihin ja ilmeisen tarkoituksella jätetty valmiusprikaatin todellinen luonne lähes käsittelemättä.

Hyvät kansanedustajat, selonteossa puhutaan kauniisti asevelvollisuuden säilyttämisestä ja alueellisesta puolustuksesta. Tällä vuosikymmenellä tapahtunut reservin pienentäminen noin 300 000 henkilöllä ja pohjoisten varuskuntien alasajo antaa ymmärtää, ettei koko maata halutakaan puolustaa. Valmiusjoukoista ollaan ilmiselvästi luomassa muutaman tuhannen miehen huippuaseistuksella varustettua ammattiarmeijaa. Sinänsä se olisi ihan hyvä asia, ellei se tapahtuisi koko muun maan puolustuksen kustannuksella. Kansainvälisellä yhteensopivuudella on kallis hinta.

Asia tuntuu olevan maamme ylimmälle johdolle aikatauluineen tavattoman tärkeä. Minulle on suoraan sanottu, että jos tämä helikopterihanke ei onnistu, silloin valmiusyhtymien koulutus lopetetaan ja kaikki romutetaan. Minulle ei ole selvinnyt, mikä on se uhka maamme kohtaan, josta tällainen kiire johtuu. Hankinta-aikataulun järjehtämisellä on saavutettavissa pelkkää synergiaetua.

Tämä hanke on tärkeä myös presidentille, ja siksi kai hän valtiopäivien avajaisissa argumen-

toi Ruotsi-kortilla. Ajatus yhteisostosta Ruotsin kanssa on vallan hyvä, mutta Ruotsi tietenkin tekee omat ratkaisunsa ja valintansa omista lähtökohdistaan omalla aikataulullaan ostaen ilmeisesti samoja helikoptereita, joita sillä jo on. Ruotsi hyväksyy Suomen kauppakumppanikseen vain, jos Suomi yhtyy Ruotsin hankintaspesifikaatioihin. On syytä muistaa, että Ruotsi hankkii tässä vaiheessa vain kuljetushelikoptereita. Todettakoon vielä, että sillä ei ole yhtään saatto- tai taisteluhelikoptereita, ja jos nokittamaan nyt ruvetaan, kun korttipelistä on kysymys, sanotaan niin, että se ei aiokaan hankkia näitä taisteluhelikoptereita, joita nyt hienosti kutsutaan saattohelikoptereiksi.

Meilläkään ei taisteluhelikopteritarvetta ole riittävästi perusteltu. Ja jos me menemme hieman pidemmälle tutkimaan tätä helikopteriosiota, niin Ruotsi ilmeisesti ostaa McDonnell-tehtaitten Boeing-koptereita, joita sillä jo on. Tämä on sama tehdas, joka valmistaa Apache-taisteluhelikoptereita, ja sama tehdas, joka valmistaa myöskin Horneteja.

Koko eduskunta-aikanani en ole mistään asiasta saanut niin paljon palautetta kuin näistä helikoptereista. Palaute on ollut yksipuolisen selvästi hankintoja vastaan. Erikaisen arvon annan todellisille asiantuntijoille, joiksi katson korkeat sotilashenkilöt, mutta he eivät voi tulla asemansa takia julkisuuteen, mutta "nimettöminä" he tietenkin sanovat asiansa.

Kuten olen useassa eri yhteydessä sanonut, varuskunnissa podetaan puutostauteja. Kun ei ole rahaa niin ei ole rahaa, vaikka olisi kuinka rikkaan maan sotilas. Erästäkin varuskunnasta soitettiin ja varuskunnan päällikkö kertoi, että rahaa löytyi kasarmien kunnostukseen, mutta ei enää varusmiesten sänkyihin. Ajoneuvokalusto vanhenee silmissä varsinkin, kun niille ei ole osoiteta kunnollisia suojia. Varuskuntien rakennukset, kansallisuusomaisuutemme, rappeutuvat peruskorjausten puuttuessa käsiin tai tai ...

Viime mainitusta asiasta hieman tarkemmin: Puolustusvoimilla on noin 19,6 miljoonaa kuutiometriä tiloja, yhteisarvoltaan ehkä noin 25 miljardia markkaa. Niiden pitkäaikaisesta hoitamattomuudesta johtuvaa rapistumista ei hetkessä korjata. Saamani selvityksen mukaan välitöntä korjausta varten tarvittaisiin noin 2,5 miljardia, ja sillä saadaan vasta Hornetien aikainen korjaustarve kurottua kiinni.

Kun viime keväänä puhuin julkisesti, että säästäväisyysyistä kertausharjoituksista joudutaan luopumaan lähes kokonaan, sitä väheksyt-

tiin julkisesti jopa ivallisesti. Näin kuitenkin on käynyt. Reservien raju vähentäminen 430 000:een ei mielestäni sovi ollenkaan valtioneuvoston puolustuspoliittisessa selonteossa 39 kertaa toistuvaan lausumaan ”oma, itsenäinen, uskottava puolustus”.

Olen täysin samaa mieltä eräitten arvostettujen sotilasasiantuntijoiden kanssa siitä, ettei kukaan lähde Helsinkiä kaappaamaan, jos täällä on taisteluvalmiina yli 30 000 hyvin varustettua, Helsingin puolustukseen koulutettua taistelijaa. Muutama Säkyistä lennätetty helikopteri ei siinä paljon paina. Kysynkin, onko Helsingin paikallispuolustus kunnossa. Tästäkin esimerkistä selviää, kuinka vaatimaton osuus hekoilla on koko Suomen puolustuksessa. Se on häviävän pieni suhteessa niihin uhrattuihin varoihin. Kansainvälisissä seikkailuissa niillä saatetaan todella saada näytävyyttä. Se on toinen asia.

Olen edelleen sitä mieltä, että kriisitilanteessa meidän todellinen voimamme ja uskottava puolustuksemme on hyvin koulutetussa reservissä. Nyt tämäkin tärkeä seikka jää vähemmälle maksumykkyymme nähden liian suurten maksujen rasittaessa Puolustusvoimia. On lisäksi syytä muistaa, että nykyisistä jääkäriprikaateista, tämä on tärkeätä, puolet on varustamatta, kuten selonteossa selvästi sanotaan, ja pääosa jalkaväkiprikaateista on melkein malli Cajanderin varassa, kuten eräät viimeaikaiset pakkasharjoitukset ovat osoittaneet.

Ennen talvisotaa, hyvät kansanedustajat, me satsasimme panssarilaivoihin ja sukellusveneiisiin, nyt helikoptereihin. Tämä on kummallista samankaltaisuutta. Luetteloa voisin jatkaa, mutta jokainen suomalaisessa varuskunnassa vierailut tietää nämä seikat ja paljon muuta. Joka tapauksessa Puolustusvoimat joutuu puristamaan lisämarkat omasta toiminnastaan säästämällä.

Hyvät edustajat, esitin jo vajaa vuosi sitten tältä samalta paikalta koko hankkeen lykkäämistä parilla vuodella, jona aikana puolustuslaitos voisi laittaa omat nurkkansa kuntoon ja maksaa Hornetit kaikessa rauhassa, ja tulen tätä esittämään käsittelyn myöhemmässä vaiheessa toistamiseen.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Viitamies merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Bremer (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jos ed. Lamminen ymmärtää tämän verran helikoptereista, en ihmettele sitä, ettei kukaan muu ymmärrä senkään vertaan. Päinvastoin kuin ed. Lamminen totesi, Ruotsin Boeing Chinookeja ei tulla enää ostamaan pääasiassa niitten huonojen kokemusten perusteella, mitä saatiin Estonian pelastusoperaatiossa, josta kommodori ed. Tiilikainen voi todistaa lisää. Ruotsi hankkii takuuvarmasti General Electricin 700—701 C-sarjan moottoreita, koska Kamov ja Milkin niitä hankkivat, ja kaikki amerikkalaiset ovat varustettuja niillä. Hankki Ruotsi mitä tahansa, se saa saman arvoisia vehkeitä kuin Suomi moottoriensa suhteen.

Mistä sitten kiire? Ei kai kiireeksi voi sanoa sitä, jos Suomi hankkii koptereita, joiden pitäisi toimia vuonna 2008, kun jo muissa maissa toimivat paraikaa nämä kopterikannat?

Mistä voidaan tietää, mitä henkilöstöä vaaditaan, kun ei tänä päivänä tiedetä, hankkimme me Chinookeja vai hankkimme Cougarja? Se on niin kuin Trabantia tai Mersua hankittaisiin; ei voi sanoa vielä henkilöstömäärää, mikä tarvitaan.

Suomi tarvitsee takuulla paljon vähemmän henkilöstöä kuin Ruotsi, koska Ruotsin FFV on se, joka keskitetysti hoitaa jopa jenkkejä myöten huoltotoimintoja, ja me voimme lähettää FFV:lle kaikki. Me emme tarvitse ollenkaan niin paljon henkilöstöä huoltoihin mitä Ruotsi tarvitsee.

Lisäksi, jos runko Apachea maksaa 10 prosenttia koko vehkeestä, niin ei voida verrata Kuwaitin Apache-ostoja Suomen mahdollisiin Apache-ostoihin tai mitä tahansa ne ovat. Herkut maksavat 90 prosenttia taisteluhelikoptereista.

Ed. Lahtinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ymmärsin, että ed. Lamminen puheenvuorossaan totesi sen, että hänelle on eri yhteydessä korostettu sitä, että jos taisteluhelikoptereita ei hankita, silloin valmiusyhtymien perustaminen vaarantuu. Nyt on käynyt kuitenkin ilmi ja vielä hyvin korkealta tasolta se, että valmiusyhtymät joka tapauksessa perustetaan, hankitaan nyt taisteluhelikopterit tai ei. Jos tilausvaltuuksia ei myönnetä taisteluhelikoptereiden hankintaan, uskon siihen tietolähteeseen viitaten, asiantuntijalähteeseen viitaten, että valmiusyhtymät joka tapauksessa perustetaan.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Lammisen niin kuin esimerkik-

si ed. Uotilankin hyvin asiantuntevissa puheenvuoroissa on tuotu esille, että Suomen armeijan omat tarpeet puolustaa Suomea eivät edellytä taisteluhelikoptereiden hankintaa. Nyt on siis kysymys jostakin muusta. Tässä on rivien välistä siitä muusta puhuttu.

Minun käsitykseni on se, että tässä nyt rakennetaan Suomen armeijaa Nato-kuntoon. Siitä tulee sitten niin iso lasku, että se itse asiassa heikentää Suomen puolustamisen mahdollisuuksia de facto, koska se on pois muulta armeijalta. Mutta Nato-jäsenyys sitten olisikin Suomelle todella traaginen ratkaisu, sillä sehän veisi meidät suoraan vastakkainoloon Venäjän kanssa, ja näin meillä olisi sitten uhkatilanne olemassa. Tämä on järjetön logiikka, joka johtaa siihen tilanteeseen, että meillä on uhka, jota meillä nyt ei ole.

Täällä on muuten pidetty muutamia hyvin ruumia puheenvuoroja Venäjästä. Edustajat Sasi ja Bremer, näin puhuttiin joskus ennenkin, ja siitä seurasi katastrofi. Lopetetaan ajoissa, hyvät edustajat!

Ed. M. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taitaa olla parlamentarismen historiassa ainutlaatuista, että saman puolueen puolustusministeri ja puolustusvaliokunnan puheenjohtaja ovat näin keskeisessä asiassa näin eri mieltä. Minusta tämä erimielisyys osoittaa sitä, että asia on raakile. Se ei ole vielä riittävän kypsä ratkaistavaksi. Alan yhä enemmän taipua sille kannalle, että asia siirretään sen hallituksen päättäväksi, joka aikanaan tulee vastaamaan myöskin pääasiallisesti näistä kuluista ja rahoituksesta.

Ed. Ihamäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan puuttua vain yhteen ed. Lammisen huomioon. Hän sanoi, että ei ole mitään kiirettä hankkia helikoptereita, koska Suomessa ei ole tiedossa nyt mitään uhkaa. Kysynkin: Eikö ole tarkoituksenmukaista hankkia helikopterit silloin, kun ei ole mitään uhkaa tiedossa? Mitähän helikopterit maksavat silloin, kun uhka on olemassa tai tiedossa, ja saako niitä silloin mistään?

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Lamminen otti esille Ruotsin tilanteen, juurihan Helsingin Sanomista oli luettavissa, että siellä leikataan puolustusmenoja aika reilusti, mutta kuitenkin helikoptereihin satsataan. Toisin sanoen uusi so-

dankäyntimuoto tai kriisienhallintamuoto perustuu aivan erilaiseen malliin kuin nykyinen järjestelmä ja ne uhkakuvat, mitä on asetettu. Ihmettelen, ettei Suomi myös halua pysyä uuden kehityksen mukana. Kun meillä ei tällä hetkellä ole yhtään ainoata helikopteria, ihmettelen, ettemme ymmärrä tämän tyyppisiä hankintoja kuin nyt on tarkoitus tehdä. (Ed. Laakso: Onhan niitä!) — Kyllä, mutta ei tämän tyyppisiä. Nyt on tarkoitus hankkia sellaisia, että me pysyisimme ajanmukaisessa varustelussa myös meidän maassamme.

Jokaisella meillä on huoli niistä määrärahoista, mitkä olisi suunnattava nimenomaan varuskuntien ylläpitoon ja kehittämiseen, mutta nehan ovat aivan toisia määrärahoja. Tämähän on materiaalien hankintaa, ja mikäli olen oikein ymmärtänyt meidän ministerimme puheenvuorosta, tämä ei kohdennu missään tapauksessa toiselle puolelle, vaan nimenomaan materiaalihankinnat tulevaisuudessa vähenevät. Kun tämä on vielä jaksotettu, se ei tule yhdellä kerralla myöskään valtion budjetissa maksettavaksi. Se on meidän turvallisuutemme puolesta erittäin merkittävä teko, jos me hankimme nämä.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Lamminen totesi muun muassa vastakaupoissa tapahtuvan salailun ja tiedon panttauksen. Toisaalta ministeri Taina jo täällä aikaisemmin sanoi, että tällä kerralla eduskunta on enemmän kuin koskaan mukana erilaisten suunnitelmien ja hankkeiden teossa. Minusta molemmat ovat kyllä oikeassa, mutta ed. Lamminen oli ensimmäinen, joka puuttui päätöksen tekokuvioon ja viittasi siihen, että tasavallan presidentillä on ollut melkoinen osa todennäköisesti näiden suunnitelmien tekemisessä. Näinhän tietysti onkin. Jos meillä tasavallan presidentti toimii hallitusmuodon 33 §:n mukaan, jonka nykytulkinnan mukaisesti hän johtaa hyvin suvereenisti ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, hänen sormensa ovat pelissä. Samoin presidentti on sotaväen ylipäällikkö hallitusmuodon mukaan. Lisäksi tämä lisätalousarvio on yksin presidentin eduskunnalle antama.

Tätä taustaa vasten tässä monesti ehkä syytökset sinkoilevat hieman väärälle taholle. Selonteko kyllä muodollisesti oli valtioneuvoston selonteko, mutta tiedämme, että tosiasiaa se on hyvin tarkan presidentin silmälläpidon alaisena tehty. Tässä meidän puolipresidentiaalinen järjestelmämme tuottaa tätä. Me emme täysin tiedä,

miten nämä prosessit ovat tapahtuneet. Meidät ja ministerit pistetään toteuttamaan politiikkaa, jonka on päättänyt joku muu.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin totean tosiaan paikaltani, että ed. Helle aivan selvästi liioittelee ja yrittää taas kerran päästä tasavallan presidentin kimpuun tällaisella huomautuksella, minkä hän tässä teki.

Mutta, puhemies, minun ajatukseni oli sanoa se, että ed. Lamminen tunnetaan hyvin kiivaana Naton kannattajana, ehkä kiivaimpana, mitä tässä eduskunnassa on. Ihmettelen, että ed. Kalevi Lamminen, ystäväni vaalipiiristäni, ei sitten huomaa, että pitäisi sitä tukea. Kun on kysymys rakenteista, jotka sopeutuvat hyvin Naton rakenteisiin, miksi ed. Lamminen ei tuekaan tätä? Tässä on hyvin suuri epäloogisuus. Olen iloinen, että ed. Lamminen ei tue tätä, mutta toisaalta tässä on aikamoinen epälooginen ajattelutapa. Ehkä ed. Lamminen selvittää, mistä epäloogisuus johtuu.

Siinä ed. Lamminen on varmasti oikeassa, niin kuin monessa muussakin kohdassa puheenvuoroaan, että tässä ollaan ilmeisesti luomassa ammattiarmeijaa ilman, että puolustusministeri tai joku muu sitä täällä reilusti myöntää. Siihen on viitannut muun muassa kenraali Hägglund viime viikolla jossain sanomalehtimiesten lounastilaisuudessa, että kannattaa nyt vähän kehittää vanhaa järjestelmää, mutta ei siihen kovin paljon kannata rahoja pistää. Suurin piirtein näin on hänen kerrottua sanoneen. Eli ilmeisesti me olemme siirtymässä ilman sen suurempaa keskustelua ammattiarmeijaan ja asevelvollisuusarmeija on jäämässä meillä taakse.

Puhemies! Vielä eilisessä Hufvudstadsbladessa, jota lainaan myöhemmin, oli laaja filosofian tohtori Stefan Forssin haastattelu. Hän on analyytikko ja puolustusasiantuntija Valtion Teknillisessä Tutkimuskeskuksessa. Hän odottaa nyt vain Natoon kutsua vuonna 99, jolloin Suomi sitten liittyy jäseneksi. Hän sanoo, että signaaleja on olemassa siitä.

Kuulisin mielelläni ministeri Tainan arvion myös tästä asiasta, samoin kuin siitä asevelvollisuusarmeija kontra ammattiarmeijasta.

Lopuksi, puhemies, ed. Bremer näytti tänään Iltä-Sanomissa sanovan, etteivät nämä helikopterirahat kilpaile minkään muun rahan kanssa. Tässähän on erinomainen sampomies tämä ed. Klaus Bremer. Eikö meidän pitäisi saada hänet valtiovarainministeriksi heti?

Ed. K a l l i o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! ”Mikä meitä uhkaa?”, kyseli ed. Lamminen. Eihän meidän turvallisuustilanteessamme mitään suurta muutosta ole tapahtunut, mutta sen sijaan kansainvälisessä sotilasstrategiassa on tapahtunut. En tiedä, onko se jäänyt ed. Lammiselta huomaamatta.

Oikeastaan viimeistään Persianlahden sodan jälkeen meillä on muuttunut kuva nykyaikaisesta sodankäynnistä hyvinkin selvästi. Tämän jälkeen erityisesti länsimaat, mutta monet muutkin ovat lähteneet uudistamaan sotilasstrategiaansa. Ne ovat lähteneet siitä, että perustetaan nopealiikkeisiä ja tulivoimaisia iskujoukkoja. Kyllä tulevan sodan kuvaan lisäksi kuuluvat vielä tehoikas elektroninen tiedustelu ja nopeat iskut.

En usko, että Suomi voi olla mikään irrallinen saareke näissä puolustuksellisisa asioissa, vaan uskon, että ennemmin tai myöhemmin meidän on omaksuttava vähän samanlainen konsepti, joka on tällä hetkellä todellakin länsimaissa, se on Yhdysvalloissa, se on Venäjällä. Se perustuu nimenomaan liikkeen lisäämiseen ja nopean toiminnan joukkoihin.

Oli myös mielenkiintoista huomata, että kun Ruotsissa puolustusmenoista tehtiin tiettyä karsintalistaa, niin siellä eivät todellakaan olleet helikopterit mukana, vaan siellä painopiste oli aivan erilaisissa asioissa. Uskon, että meidän nimenomaan pitäisi pyrkiä yhteistyöhön Ruotsin kanssa kuljetushelikopterihankinnoissa.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kalliolle huomauttaisin ensinnäkin, että Ruotsilla on jo helikopteriase. Toisin sanoen kysymys on siitä, että fyysisesti vanhentuvat helikopterit aiotaan uusia uudella kalustolla. Tämä on tietenkin toista kuin hankkia kokonaan uusi järjestelmä, mistä Suomessa on kyse.

Yhdyn ed. Lammiseen siinä, että meillä ei todellakaan ole tietoa tämän hankkeen kokonaiskustannuksista. Olen eri mieltä ed. Laitisen kanssa, joka väitti, että me olemme nyt saaneet tarkemman selvityksen kuin Hornet-hankinnasta. Itse asiassa kaikki ne samat kysymykset, jotka ovat aiheuttaneet Hornet-hankkeen kallistumisen, mahdollistavat myös helikopterihankkeen kallistumisen eli kysymys on indekseistä, valuuttakurssimuutoksista, siitä, että me osallistumme valmistusajana mahdollisesti tapahtuvan kustannusnousun korvaamisiin. Ei eduskuntaa harhautettu Hornet-hankinnan osalta tippaakaan. Meille annettiin hyvin eksaktit luvut. Se, että nämä lukumäärät on sidottu indeksiin ja valuut-

takurssimuutoksiin ja muihin asioihin, on aiheuttanut tämän hankkeen kallistumisen. Helikopterien osalta tilanne on tältä osin täsmälleen sama.

Mutta nopeat ovat Suomen pääesikunnan ja Suomen puolustusministeriön käänteet. Kaksi ja puoli vuotta sitten vielä pääesikunta totesi, että sillä ei ole mitään taisteluhelikoptereiden hankintasuunnitelmaa ja myös, että lähitulevaisuuden taloudelliset resurssit eivät sen mielestä edes anna perusteita tällaisen hankintasuunnitelman laatimiselle. Kun ministeri Taina totesi tämän saman vielä vuosi myöhemmin kenraali Hägglundin käytyä Moskovassa ja puhuttua taisteluhelikoptereiden hankinnasta, niin hyvin nopeasti on kanta käännetty pääläelleen eli yhtäkkiä helikoptereista on tullut ratkaisevan tärkeä ja olennainen Suomen puolustusjärjestelmän tulevaisuuden osa, (Ed. Dromberg: Niin nopeasti maailma muuttuu!) vaikka kaksi ja puoli vuotta sitten tästä koko hankkeesta ei ollut minkäänlaista hankintasuunnitelmaa eikä ollut aikomustakaan suuntautua helikoptereiden hankintoihin.

Mitä on tapahtunut kahdessa ja puolessa vuodessa?

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin ed. Lammiselle yksi toteamus tai oikaisu tästä 17.2.98 päivätyistä puolustusministeriön selvityksestä. Siinähan todetaan selkeästi, että nämä ovat taisteluhelikoptereita, ei, niin kuin ed. Lamminen totesi, puhuta vain saattohelikoptereista. Nyt monessa kohdassa, jos läksyt lukee ihan tarkkaan, näin mainitaan ja on selkeytetty kannanottoa siitä.

Mutta sen sijaan lopussa ed. Lamminen totesi, että hän on valmis esittämään siirtoa kaksi vuotta eteenpäin. Minusta, ed. Lamminen, pitäisi tehdä niin päin, että kokonaan jätetään, lykätään, otetaan takapakkia koko hankkeen osalta eikä oteta tätä ollenkaan käsittelyyn ja tyrmätään tässä vaiheessa. Uusi eduskunta tekisi päätöksen, koska tämä nyt on jotenkin omituista. Me sidomme kädet kaksi vuotta eteenpäin ja teemme semmoisen päätöksen, että sitten vasta lähtee tilausvaltuus käyntiin. Annetaan uuden eduskunnan tehdä se päätös. Se on minusta rehellisyyttä.

Toivoisin, että ed. Lamminen voisi tätä kommentoida. Halutaanko näin tehdä? Ilmielin lähemme sellaiseen mukaan.

Ed. P a r t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on tullut esille, että helikopterihankkeet ovat uusia asioita. Minulla

on tässä vuodelta 95 tiedote, joka on annettu armeijalta Ilmavoimien Ruoska-sotaharjoituksen yhteydessä Kajaanissa. Tässä todetaan: "Puolustusvoimien ylimmässä johdossa harkitaan jo seuraavia suurhankintoja." Ne ovat nämä taisteluhelikopterit. (Ed. Laakso: Lukekaa paperin keskeltä, mitä siellä pääesikunnasta sanotaan!) — Pääesikunta sanoi, että rahaa ei ole tällä hetkellä, mutta joskus on. Suurin piirtein! (Ed. Laakso: Eikä kuulu lähitulevaisuuden hankintasuunnitelmiin!)

Joka tapauksessa tämä on vuonna 95 ollut ensimmäisen kerran esillä. Tämä on virallinen STT:n tiedote, jossa lukee näin. Minä en nyt viitsi tätä runoa ruveta lukemaan sen enempiä, mutta ei tämä mikään tämän päivän asia ole. Näin hyvin sitä on tuolla veran alla valmisteltu. Saat-taapi olla, että tähän kompastuu.

Ed. S. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmetellen kuuntelin edustajien Uotilan ja Lammisen doktriinia helikopterien tarpeettomuudesta. Ei meidän tarvitse ajatella kuin sellaista tilannetta, että meillä on meritse maihinnousuhyökkäysuhka ja Helsingin selustaan lasketaan vihollisjoukot eliminoimaan Helsingin puolustusta. Ei sitä millään Paseilla eikä panssareilla hoideta. Ne ovat aivan liian myöhäisiä. Siinä on tarpeen nopea joukko maahan tätä estämään. Se on näiden yksi tarkoitus.

Mitä tulee Ruotsiin, ed. Lammisen tiedot olivat jonkin verran oikeita, mutta siellä on 130 helikopteria, joista 20 on panssarintorjuntahelikoptereita. Mutta syy, miksi sinne ei hommata helikoptereita lisää, on se, että siellä on 130 taistelulentokonetta ja he tekivät juuri 70 taistelulentokoneen lisähankinnan, joka on 200 miljardia meidän taisteluhelikoptereiden kahta miljardia vastaan.

Helikopterit ovat sitä paitsi kokonaisuus. Ei niitä voi tipotellen ostaa. Ei tehdastakaan voi tehdä niin, että tänä vuonna piippu, ensi vuonna varasto ja seuraavana vuonna tehtaas. Se on joko tai.

Vielä ed. Lammiselle sanoisin, että malli Cajanderiin me ajaudummekin siinä tapauksessa, että rauhan aikana ei tehdä hyvissä olosuhteissa hankintoja. Sitten kriisiaikana maalataan siviilikopterin kylkeen kokardi ja siinä meillä on taas malli Cajander.

Ed. L a m m i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Pohjolalle sanon vain sen verran, että kokoomus on niin suuri puolue,

että me voimme olla eri mieltäkin täällä. (Ed. Dromberg: Meillä on sananvapaus!) Ei meidän tässä tarvitse olla yhteen muottiin millään lailla valettuja.

Ed. Bremer on poistunut, mutta toteaisin vain, että jos lentää jotakin pientä kopteria aamuisin ja tutkii Helsingin liikennettä, niin se ei vielä tee asiantuntijaksi, että pystyy keskustelemaan taisteluhelikoptereista. Minä en puhunut näitä asioita omasta päästäni. Minä sanon sen ihan suoraan, koska minun taitoni eivät tähän riitä, vaan nämä ovat korkeiden ja strategiaa osaavien ulkomaisten helikopterilentäjien asioita, että minä en ollenkaan ratsasta tässä nyt itselläni, vaan ratsastan muiden tiedoilla.

Mitä taas tulee taisteluhelikopteriin, kaikki asiantuntijat ovat sen todella tyrmänneet. Juuri sanoin, että sen nimikin jopa muuttui saattokopteriksi sen tähden, että kun kylmä sota loppui — tämä on suora käänös siitä englantilaistekstistä — eikä Naton tarvinnut enää varautua Venäjän tankkeihin, niin kopterivalmistajat toivat esille ajatuksen saattokoptereista, koska muutenhan kauppa tyrehtyisi. Tämä oli suora käänös englantilaisen asiantuntijan sanonnasta.

Sitten mainitsisin vielä ed. Elolle, että minä en maininnut Nato-sanaa mielestäni kertaakaan, mutta kyllä minä mainitsin, että kansainvälisellä yhteensopivuudella on kallis hinta.

Sitten ed. Bremerille vielä sen verran, että Apache-taistelukopterit maksavat 250—270 miljoonaa. Se on niiden hinta. Ei se siitä laske.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia! — Muistutan arvoisia kansanedustajia siitä, että pyydettyjä puheenvuoroja on 53. Tulen hyvin niukasti suhtautumaan vastauspuheenvuoroihin.

Puolustusministeri Taina: Arvoisa puhemies! Täällä käydyn keskustelun johdosta on kyllä taas muistutettava siitä, että viime keväänä hallitus antoi eduskunnalle puolustuselonteon, jonka eduskunta käsitteli. Selonteko sisälsi suunnitelmat siitä, miten Puolustusvoimia tulevaisuudessa kehitetään, mitkä ovat linjaukset. Valmiusyhtymät ja niiden varustaminen oli yksi pääasioista. Selontekoon sisältyi myös ehdotus varusmieskoulutusjärjestelmän uudistamisesta, mistä on täällä jo tehty päätös. Siinä myös pohdittiin, millä tavoin Suomessa voidaan tehostaa Puolustusvoimien toimintaa suomalaisin resurssein, taloudellisin ja henkilöresurssein. Täällä on monissa puheenvuoroissa viitattu siihen, että nyt

pitäisi pohtia, onko asevelvollisuusarmeija oikea, pitäisikö siirtyä ammattiarmeijaan jne. Nämä kaikki asiat on jo arvioitu selonteossa. (Ed. Elo: Mutta on hyvä puhua niistä edelleen!) — Minun mielestäni siitä on kulunut sen verran vähän aikaa, että maailmassa ei ole tapahtunut sen tyyppistä muutosta, että nyt pitäisi kaikki linjaukset muuttaa.

Myös hallitus sai eduskunnan vastauksesta sen käsityksen, että eduskunta suhtautui myönteisesti näihin ehdotuksiin. Myös puolustusvaliokunta, joka erikoisvaliokuntana käsitteli selontekoa, antoi myönteisen lausunnon suuntaviivoista, jotka asetettiin. Siksi hämmästelen puolustusvaliokunnan puheenjohtajan täällä käyttämää puheenvuoroa ikään kuin hänen valiokuntansa ei olisi lainkaan käsitellyt tätä asiaa tai ottanut siihen kantaa. (Ed. Lamminen. Ei pidä paikkaansa!) Valiokunta on suhtautunut siihen myönteisesti ja muutoinkin eduskunta, ja kun näin oli, niin totta kai näiden suuntaviittojen mukaan on sitten lähdetty toimintaa jatkamaan.

On tietysti varmasti niinkin, niin kuin selonteossakin todettiin, että muutokset turvallisuusympäristössä ja myös teknologian kehitys, armeijojen kehittyminen jne. tapahtuvat tänä päivänä niin nopeasti, että on syytä tehdä arvioita melko lyhyin väliajoin, ollaanko oikeassa suunnassa. Hallitus esitti, että ehkä oikea aika arvioida hyväksyttyä puolustuselontekoa on noin neljän vuoden kuluttua. Jos tapahtuu nopeasti joitakin muutoksia, joihin pitää reagoida, niin tietenkin silloin nopeampikin käsittely on varmasti aiheellinen.

Itse pidin hyvänä sitä menettelyä, jossa eduskunta todella paneutui asiaan ja käsitteli sitä. Itse valmisteluprosessi oli hyvin perusteellinen. Täällä ed. Helle viittasi muun muassa presidentin rooliin. Puolustusneuvosto käsitteli ja valmisteli selontekoa. Sitä valmisteltiin hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa valiokunnassa. Aivan totta on, että myös presidentti osallistui roolinsa mukaisesti tämän valmisteluun. Hänhän on Puolustusvoimien ylipäällikkö. Hän voi ottaa kantaa näihin asioihin julkisuudessa luonnollisesti myös omasta roolistaan käsin. Valmistelu oli tosiaankin hyvin perusteellista. Väittäisin, ettei hallitus ole mitään selontekoa niin huolellisesti valmistellut kuin tätä, ja todella eduskunta sitten vielä asiaan otti kantaa.

Täällä kysyttiin Nato-jäsenyydestä. Taas keran, kun puolustusasioista puhutaan, pohdiskellaan Suomen mahdollista Nato-jäsenyyttä. Siitä voi aina toistaa saman puheenvuoron: Suomi on

sotilaallisesti liittoutumaton maa. Jos me alkaissimme harkita Nato-jäsenyyttä, niin sitä on kyllä vähintäänkin eduskunnan silloin pohdittava ja keskusteltava siitä kysymyksestä avoimesti. Se ei ole mikään sellainen kysymys, joka tapahtuisi jollain tavalla salaa tai kansanedustajilta huomaamatta.

Ed. Lammisen puheenvuoroon vielä pari kommenttia. Ed. Lamminen viittasi siihen, että Hornet-vastakaupoista ei olisi saatu tietoa. En tiedä, mikä on ihan tarkkaan ottaen ollut tilanne, mutta tosiasia on se, että yritykset eivät ole halunneet julkistettavaksi kaikkia tietoja. Kaikki yritykset eivät ole halunneet sitä, että vastakauppa-asia olisi julkisuudessa. Mutta uskon, että kaikki muut asiat on kyllä kerrottu myös eduskunnalle, mitä raportteja ja arvioita on tehty.

En tiedä, kuulinko oikein, mutta olen kuulevinani, että ed. Lamminen totesi kritisoidessaan selvitystä, jonka olemme antaneet eduskunnalle, että siinä ei selosteta lainkaan, mitä muuta hankitaan kuin helikopterit. (Ed. Lamminen: En minä sillä lailla sanonut!) Siinä on kyllä liitteenä luettelo muista välineistä, joita on tarkoitus hankkia.

Haluan kyllä tässäkin yhteydessä korostaa sitä, että kun lisäselvitys on annettu, niin me olemme tietysti pyrkineet antamaan mahdollisimman perusteellisen selvityksen. Mutta ei se ole vielä lopullinen siinä mielessä, että luonnollisesti eduskunta voi edelleen pyytää tarkennuksia ja lisäselvityksiä. Kaikin tavoin pyrimme niitä tietysti tänne tuomaan, jos se on mahdollista. Mahdollisimmin kysymyksiin emme kyllä pysty vastaamaan. Voi olla sellaisia toiveita, joihin vastausta ei löydy, mutta uskoisin, että suurimpaan osaan löytyy. (Ed. Elo: Mikä olisi mahdollon kysymys?) — Vaikea arvioida tässä vaiheessa, mutta niitäkin voi olla kyllä odotettavissa.

Ed. Lamminen viittasi myös Helsingin Sanomissa olleeseen kustannusarvioon. Se on tietysti jonkin verran herättänyt hämmennystä ja ehkä epäselvyyttä. Helsingin Sanomathan esitti oman lukunsa 8 miljardia laskien yhteen toimintamenoja useampien vuosien ajoilta. Puolustusvoimien toimintamenot ovat kymmenissä vuosissa jo kymmeniä miljardeja, joten sillä tavalla tietysti saadaan suuria lukuja.

Tärkeintä on tietenkin se, mikä on tilausvaltuuden markkamäärä, ja sen määrittelee eduskunta. Se on tietenkin se markkamäärä, joka rajaa suunnitelmia ja tarjouspyyntöjä, jotka tehdään. Sen jälkeen tietenkin eduskunta vuosittain myöntää budjetit, mutta hallitus päättää itse hankinnasta aikanaan. Ehdotin täällä jo aikai-

semmin, että eduskunta voisi edellyttää, että hankintapäätöksenkin tekisi eduskunta. Tähän astihan hallitus on tehnyt tällaisen suuret ratkaisut. Suurimman osan materiaalihankeista päättää ministeriö, mutta suuret hankinnat voi viedä valtioneuvoston käsittelyyn, niin kuin aikanaan on Hornetin kohdalla tapahtunut. Tällä tavoin eduskunta voi tietysti asettaa omia edellytyksiä siitä, miten projekti etenee.

Täällä viitattiin valuutta- ja indeksikursseihin ja niiden vaikutuksiin. Eduskunta voi myös valtiokuntakäsittelyssä paneutua tähän suhteellisen monitahoiseen ja monimutkaiseen asiaan. Jos löydetään ratkaisuja, joilla näitä vaikutuksia pystyttäisiin eliminoimaan, niin se on hyvä, mutta eihän valuuttakurssien muutoksia pystytä mitenkään arvioimaan täysin etukäteen. Jos tehdään suuri kauppa valuutalla ulkomailta, niin tällaisen vaikutukset ovat aina olemassa, sille ei voi yhtään mitään.

Ed. Lapintie: Arvoisa rouva puhemies! Lisäbudjetissa on todellakin liki 8 000 miljoonan markan valmiusyhtymien tilausvaltuudet sisällä ja niistä tänään on pääasiassa keskusteltu. Näillä valtuuksilla on todellakin tarkoitus käynnistää helikopterijärjestelmän hankinta.

Äskeisessä puheenvuorossaan puolustusministeri Taina totesi, että kaikkiin kysymyksiin ei voi antaa vastausta. Näin varmasti on. Kuten esimerkiksi pari päivää sitten jaetusta selvityksestä näkyy, kaikkiin kysymyksiin ei todellakaan ole vastausta, vaan erityisesti markat, luvut, summat ja määrät ovat hyvin epämääräisiä.

Ensinnäkin minkäänlaista lopullista vastausta ei ole saatu siihen, paljonko koptereita aiotaan hankkia ja millä tavalla niitä hankitaan. Tähän on vastaväitteinä kuultu se, että kun ei tiedetä, millaisia hankitaan, ei voida tietää, kuinka monta tarvitaan. Mutta siitä huolimatta, että koptereiden määrä on arvioitu 20—30 kuljetus- ja 9—15 saatto- tai taistelukopteriksi, millä nimellä niitä nimitetäänkin, niin kuitenkin tämä määrä on ilmeisesti vain päänavaus ja alku sille kokonaissuunnitelmalle, joka sisältää helikopterijärjestelmän eteenpäin viemisen ja Puolustusvoimien maavoimapuolustuksen uudelleenrakentamisen tämän puitteisiin. Kun muiden eurooppalaisien maiden kopterimääriä on vertailtu, niin tuskin kukaan uskoo, että 20—30 kuljetuskopteria Suomen armeijalle riittää.

Toisena epämääräisyytenä, joka tähän sisältyy, ovat miehistömäärät, joita koptereihin tarvittaisiin. Kun esimerkiksi Hollanti on hiljak-

koin hankkinut itselleen kuutisenkymmentä kopteria, niin siellä yhtä kopteria käyttää 15 henkilöä — siellä näytti olevan naisiakin ohjaimissa. Suomessa taas on lähdetty siitä, että 10 kyllä varmasti riittää. Kun tätä tiedotusvälineissä on esimerkiksi komentaja Gustav Hägglundilta kysytty, niin hän on vastannut, että kyllä suomalainen sotilas aina paria ulkomaalaista vastaa. Eli tämä suhtautuminen, olkoon sitten tiedotusvälineihin tai kansanedustajiin, on hyvin ylimielinen ja vastauksia annetaan hyvin olkapäitä kohautellen ja hyvin halventavaan sävyyn. Ilmeisesti ajatellaan, että puolustusmenot ovat sellaisia menoja, jotka eivät kansanedustajille kuulu muulla tavoin kuin että hyväksytään mukisematta, mitä on esitetty.

Itse asiassa koptereiden määrästä ei ole tietoa, ei ole tietoa myöskään siitä, paljonko henkilökuntaa niihin tarvitaan, ja sen myötä ei voi olla tietoa myöskään siitä, paljonko henkilökunnan koulutus tulee maksamaan. Luonnollisestikaan tässä paperissa esitetty luvut eivät voi pitää paikkaansa, kun edes tietoja, joiden perusteella lukuja laskisi, ei ole annettu.

Sen lisäksi yleensä muista hankinnoista, joita koptereihin liittyy, kyllä on todettu, että varmasti tarvitaan kaikennäköistä muuta. Ei varmasti tarvita kovinkaan paljon mielikuvitusta siihen, jos kuvitellaan koptereita kuljettamassa suomalaisia sotilaita ja sitten muutamaa saattokopteria siihen lisäksi, niin varmasti sinne tarvitaan aika-moista määrää joko Horneteja tai todennäköisesti muita ja uusia ilmasuojausvälineitä eli ilmeisesti jonkintyyppisiä lisähävittäjäalentueita. Sen lisäksi on useammassakin yhteydessä ollut esillä erilaisia maasta käsin käytettäviä uusia torjuntavälineitä ja pimeässä näkemiseen tarvittavia välineitä. Kyllä näitä tarpeita todellakin on täällä lueteltu. Sen sijaan siitä, mitä ne maksavat, ei ole saatu kunnon selvitystä.

Selvityksessä on otettu esille myös miinakysymys, joka on ajankohtainen erityisesti sen vuoksi, että Suomi on kansainvälisessä yhteydessä joutunut silmätikuksi, kun vastustamme koko maailmaa käsittävää maamiinakieltoa. Muualla tähän suhtaudutaan ennen kaikkea inhimillisenä kysymyksenä, onko oikeutettua käyttää maamiinoja, jotka laukeavat ihmisen painosta tai läheisyydestä ja jotka nimenomaan toimintatapansa vuoksi vammauttavat yleensä siviilejä, viattomia lapsia tai arkiaskareissa olevia naisia. Kun esimerkiksi suomalaiset ministerit ovat joutuneet kansainvälisillä areenoilla selvittämään Suomen nuivaa suhtautumista miinakieltoon, ei sille kyllä

ole ymmärrystä tullut. Jos puhutaan muista Pohjoismaista ja Ruotsista, niin erityisesti muiden Pohjoismaiden ja EU:n sisällä myös olemme todella joutuneet kummalliseen valoon.

Kun miinakysymys on ajankohtainen ja kansainvälinen painostus on suurta, että sivistysvaltioksi itseään markkinoivan Suomen pitäisi myös tähän miinakieltosopimukseen liittyä, niin meidän puolustusministerimme selvityksessä — puolustusministeri Tainan allekirjoitus tässä kyllä on, mutta ymmärrän, että laskelmat on tehty Puolustusvoimissa — todetaan, että miinoitusjärjestelmän purkaminen aiheuttaa 4,4—4,8 miljardin markan lisäkustannuksen, mutta että kyllä siihen varmaan kaikennäköistä muutakin pikku summaa sitten kuuluu. Muissa yhteyksissä on päästy liki 10 miljardiin markkaan, mitä miinajärjestelmän purkaminen aiheuttaisi.

Kun tänään on kuultu sekä valtiovarainministerin että puolustusministerin suulla vakuutuksia siitä, miten puolustusmenot tulevaisuudessa tulevat laskemaan, niin sitä ei kumpikaan ole muistanut sanoa, että esimerkiksi jalkaväkimiinojen korvaamisesta muilla asejärjestelmillä aiheutuvaa markkamäärää tai suunnitelmaa tai ylipäättänsä mitään kuvitelmaa ei ole sisällytetty tähän menokehykseen, eli siinä meillä taas on aikamoinen lisäsumma. Ehkä se kuuluu niihin summiin, joista ministeri Taina totesi, että voi olla kysymyksiä, joihin ei tule vastausta. Varmasti esimerkiksi miinojen korvaaminen kuuluu niihin, joista ei voida vastata, paljonko se tulee maksamaan.

Kaiken kaikkiaan nämä selvitykset eivät suinkaan anna mitään lopullista summaa, vaan päinvastoin kyse on mielestäni hyvin saman tyyppisestä tilanteesta kuin silloin, kun edellisen kerran päätettiin Hornet-hävittäjien hankinnasta. Nehen ovat tulleet maksamaan kolme kertaa enemmän kuin mitä silloiselle eduskunnalle esitettiin arvioita. En voi kuin suunnattomasti ihmetellä, jos todellakin lähdetään siitä, että taas sidotaan kädet pitkälle tulevaisuuteen.

Vaikka tässä on nyt kummankin esittelevän ministerin taholta esitetty, että helikopterihankintaan voidaan tehdä kaiken näköisiä reunaeh-toja ja ottaa huomioon indeksikorotukset ja valuuttakurssien muutokset ja voimme tehdä ehtoja, joiden mukaan emme olisi sidottuja tehtyihin hankintasopimuksiin, niin se ei kyllä oikein vakuuta. Esimerkiksi Hornetien määräänhan ei millään saanut muutosta, koska kansainväliset sopimussakot olisivat nousseet niin suuriksi, että oli edullisempaa ostaa Hornetit. Näinhän valtiovarainministeri Niinistökin totesi, että kädet oli-

vat sidotut. On vaikea kuvitella, että nyt pystyttäisiin uudelleen tekemään sellainen ratkaisu, että näitä arvioita ja kansainvälisiä sopimuksia voitaisiin tehdä sillä tavoin, että kätemme eivät olisi sidotut pitkälle tulevaisuuteen. Koska tilausvaltuus ulottuisi vuoteen 2006, niin kyllä me tällä tavalla sitten sidomme tulevien eduskuntien kädet myöskin.

Itse asiassa lisäoppia Horneteista olisi luullut saadun, koska nyt olemme suurimmat Puolustusvoimien hävittäjälaskut joutuneet maksamaan samaan aikaan, kun valtion budjetista taloudellisesti tiukan ja vaikean tilanteen vuoksi olemme joutuneet supistamaan niin koulutuksesta, vanhusten huollosta, terveys- ja sosiaalitoimesta ja lähes kaikista muistakin valtion menoista.

Tällä tavalla, kun Hornetien määrärahat ja niihin käytettävät summat loppuvat, halutaan varmistaa, että tulevaisuudessa myös puolustusbudjetin taso säilyy korkealla tulevilla sitoumuksilla. Jos ja mahdollisesti kun tulee uudelleen tarvetta tiukkaan, kurinalaiseen taloudenpitoon, niin Puolustusvoimat voi taas pestä kätensä ja olla oman markkamääränsä kanssa aivan toisissa sfääreissä kuin muut hallinnonalat, jotka joutuvat supistuksia tekemään. Kieltämättä tästäkin on tehty laskelma, missä nyt nähdään vuoteen 2006 asti, miten taataan puolustusbudjetin nykyinen korkea taso.

Siinä mielessä kopterihankintatilausvaltuuksien esittelijät, jotka ilmeisesti ovat meidän armeijamme kenraaleja, ovat ainakin oppineet Hornet-kaupoissa sen, että kun kerran onnistuttiin hyvin, niin tehdään se uudelleen, kun kansanedustajat ovat niin tyhmiä, että antavat höynäyttää itseään. Tällä tavalla itse ainakin koen ja millään muulla tavalla tähän mielestäni ei voi suhtautua. (Ed. Elo: Edustaja puhuu vain itsestään nyt!) — Niin, toivottavasti nähdään, että me emme tähän uudelleen lähde mukaan.

Kun esimerkiksi valtiovarainministeriö on yrittänyt aikaisemmin estää muunlaisia uusia pysyviä menoja, en voi olla löytämättä hyvin nopeasti vertailukohtaa. Muistan esimerkiksi, että kun keskusteltiin kuusivuotiaitten maksutomasta esiopetuksesta, niin valtiovarainministerin suulla nimenomaan todettiin, että tiukka taloudellinen tilanne ei missään tapauksessa anna mahdollisuuksia sitoutua mihinkään hankkeeseen, joka sitoo käsiä tulevaisuudessa. Sen vuoksi en voi muuta kuin yhä enemmän ihmetellä sitä, miten esimerkiksi valtiovarainministeriö on tällaisen blankovaltakirjan antamiseen ja tu-

levien eduskuntien, tulevien hallitusten ja tulevien budjettien sitomiseen voinut lähteä mukaan.

Jotta meidän ei tarvitsisi olla höynäytettävänä, olen ainakin itse yrittänyt toimia niin oikein kuin kuvittelen osaavani. Olenkin tänään jättänyt lisätalousarvioaloitteen, jossa esitän, että eduskunta ei hyväksyisi valtion vuoden 1998 lisätalousarvioon Puolustusvoimille vuosille 1999—2000 osoitettua 7 748 miljoonan markan suuruisen tilausvaltuutta. Perusteluissa, niitähän on paljon, lyhyesti toteen, että aiotulle valmiusyhtymien perustamisaikataululle ei ole esitetty järkeviä perusteluita ja Puolustusvoimien Hornet-hävittäjähankinta sekä näiden koneiden maksatusten aikainen Puolustusvoimien määrärahataso uhkaavat muodostaa pysyvän arviointiperusteen armeijan tuleville määräraha-perusteille. Siksi esitän, että valmiusyhtymien perustamiseen tarkoitettu tilausvaltuus poistetaan lisätalousarviosta. Toivon todellakin, että voimme tällaisen päätöksen tässä eduskunnassa tehdä.

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Varmasti edeltäjäni ministeri Rehn pystyy paremmin selvittämään, jos halutaan, sen prosessin, mikä silloin Hornet-kaupassa oli esillä. Mutta muistan olleeni yksi niistä höynäytettävistä kansanedustajista, joihin ed. Lapintie viittasi, ja väitän, että me tiesimme kyllä päättäessämme, mistä me päätimme. Hornetien hintaa ovat nostaneet valuuttakurssien ja indeksien muutokset, ja niitä ei pystytty ennakoimaan riittävästi. Mutta itse hankintasumma on tietysti eksakti. Niin on tässäkin tapauksessa. Se on se tietty summa, jonka eduskunta myöntää. Toivoisin, että keskustelu siitä, että jotenkin Puolustusvoimat olisi voinut ylittää eduskunnan määrittelemän budjetin, vihdoinkin loppuisi.

Ei ole olemassa myöskään blankovaltakirjoja, niin kuin totesin jo aikaisemmassa puheenvuorossani. Eduskunta itse päättää budjetin tasosta, aina. Ei ole olemassa eduskunnan ulkopuolista päätöksentekijää budjeteille. Toivoisin, että tässäkin suhteessa kansanedustajat pohtisivat omaa rooliaan silloin, kun tällaisia vääriä kuvia heille syntyy tai he haluavat asiasta synnyttää.

Mitä tulee miinojen korvaamisen kustannusarvioon, niin tässä muistiossa on selvitetty, kuten totesin, hallituksen tämänhetkiset linjaukset miinakysymyksissä. Tällä hetkellä tehdään edelleen työryhmätyötä, jossa tarkastellaan sitä, kuinka paljon näiden nyt käyttökelpoisten, varastoissa olevien miinojen korvaaminen uusilla tehokkaila asejärjestelmillä tulisi maksamaan. Tämä sel-

vitystyö ei ole kovin yksinkertainen asia tietenkään ja se vie aikaa. Ne arviot, joita työryhmä alustavasti esitti, ovat todellakin alustavia.

Ed. Lapintie viittasi asiaan, josta monet muutkin ovat puhuneet. Se on se, että sanotaan, että kun Hornet-projekti loppuu, niin halutaan ikään kuin täyttää sukko, että kyllä määrärahoja pitää käyttää edelleenkin. Näinhän se on, että kun meillä on pienet määrärahat käytettävissä puolustushallinnolla, on jaksotettava hankintoja. Jos me olisimme päätyneet siihen, mihin esimerkiksi Ruotsi, joka satsaa paljon materiaalihankintoihin, me voisimme tietysti samana vuonna hankkia enemmän. Mutta kun näin ei ole, me joudumme jaksottamaan hankintoja, ja kun Hornet-hankinnan maksut loppuvat, siirrytään seuraavaan hankintaan eli Maavoimien hankintoihin. Sillä tavoin nämä kulkevat jaksossa. Mistään keinotoisesta täydentämisestä ei ole kysymys.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Todella tämä keskustelu on hyvin mielenkiintoista. Yksi asia, joka on tullut selville, on se, että puolustusministeriön arvio siitä, mitä tämä hanke, siis helikopterihanke eri järjestelmineen maksaisi, on aliarvioitu. Todellisempi hinta liikkuu 8 000 miljoonan markan tasolla, kun otamme huomioon myös nämä kulut, mitä esimerkiksi usein mainittu Helsingin Sanomien ansiokas artikkeli tähän on lisännyt. Pysyvät vuotuiset kustannukset ovat 370 miljoonaa markkaa. Edelleen tämän helikopterikaupan sitominen aivan samalla tavalla kuin Hornet-hankinnatkin indeksillä valuuttakurssiin antaa kuitenkin blankovaltakirjan tässä asiassa, koska ei tiedetä, miten nämä tulevat käyttäytymään.

Horneteja hankittaessa puolustusministeriö vakuutti hankintamenojen kasvavan vain väliaikaisesti, minkä jälkeen palataan normaalitilanteeseen. Turvallisuuspoliittisen selonteon liitteenä keväällä oli pitkä hankintalista. Puolustushallinnon tyyli jatkuu niin, että vielä nämä hankinnat ja sitten menot laskevat. Tämän päivän keskustelu osoittaa kuitenkin sen tyypillisen linjan, että aina uutta tulee, uutta tarvetta tulee ja ollaan nyt vasta avaamassa tietä uudelle aselajille, helikopteriaselajille, ja aivan uuden tyyppiin tilanteeseen kaiken kaikkiaan, johon liittyy myös lentoaseen vahvistaminen. Eli ollaan menossa todellakin sen tyypilliselle tielle, joka johtaa Nato-leiriin. Kaiken kaikkiaan hyvin kallis vaihtoehto Suomen kansalle, liian kallis hyväksyttäväksi tällä hetkellä (Eduskunnasta: Koska?) — ja joskaan.

Tilausvaltuuksien myöntäminen samaan aikaan, kun muihin yhteiskunnan sektoreihin kohdistuu ankarat säästötoimenpiteet, ei ole oikea arvovalinta. Sairaanhoidon tasoa on laskettu, vanhusten hoiva ja hoito on heikentynyt, kouluja suljetaan, jolloin helikopterihankinta ei vastaa kansalaisten käsitystä oikeudenmukaisesta yhteiskunnan asioiden hoitamisesta. Valtiovarainministeri vaatii, ja tänäänkin täällä kertoi, jatkuvasti budjetin loppusumman pienentämistä. Tämä taas on opetus- sekä sosiaali- ja terveystieteiden sektorien pienentämistä ja leikkaamisvaatimusta. Puolustusministeriön hallinnonalan kokoa koko ajan heijastetaan bruttokansantuotteen, ei siihen, mikä sen osuus on prosentuaalisesti esimerkiksi budjetin loppusummasta.

Täällä todettiin ansiokkaasti ed. Lammisen toimesta muun muassa se, että puolustusministeriön alaiset rakenteet, varuskunnat, rappeutuvat. Siellä on 2 500 miljoonan markan odottava menoerä näiden homevaruskuntien, rappeutuvien varuskuntien korjaamiseksi edes jollakin tavalla säädylliselle tasolle. Tässä lisäbudjetissa 21 miljoonaa markkaa ainoastaan esitetään siihen tarkoitukseen lisää, siis alle yksi prosentti siitä, mitä pitäisi olla.

Arvoisa puhemies! Monella tavalla on hallituksen tekemä esitys ammuttu alas tältä osin. Sitä on tehnyt ed. Lammisen tykistö eduskunnan oikealta siiveltä ja ed. Laakson patteristo vasemmalta siiveltä. Mutta ei ainoastaan niin. Myös muualta tätä eduskunnan rintamaa kopterihanketta on alas ammuttu. Mutta tietysti sekä valtiovarainministeri että puolustusministeri ovat lähettäneet uusia koptereita ilmaan ja tämä asia porraa jatkuvasti. Uskon, että niin tukevasti ovat jalat ilmassa kopterin polkimilla sekä valtiovarainministerillä että hallituksen edustajilla, että tätä asiaa ollaan viemässä läpi alkuperäisen suunnitelman mukaan tässä talossa.

Puhuttiin siitä, että kysymyksessä on hallituksen yksimielinen esitys. Kuitenkin eduskunta on se, joka tämän asian päättää, eivätkä tämän talon ja edustajien kädet ole toki tässä sidotut. Vasemmistoliitto teki tänään, myös sen puoluehallitus, omassa kannanotossaan aloitteen siitä, että vasemmistoliitto haastaa muut hallituspuolueiden ryhmät tässä asiassa neuvottelemaan, tätä asiaa nimenomaan katsomaan yhdessä Eikö niin, ed. Elo? Mitä teemme tässä asiassa, ettei tämä asia todellakaan menisi hallituksen esityksen muodossa eteenpäin? (Välihuutoja) — Palataan siihen vielä mutta menään eteenpäin.

Tänään on myös keskusteltu ed. Pekkarisen ja valtiovarainministeri Niinistön välillä. Molemmilla on aika tavalla samanlainen linja siitä, että seuraavan eduskuntakauden aikana 10—20 miljardilla, siis 10 000—20 000 miljoonalla markalla, tällä tasolla pitäisi pienentää budjetin kokoa. Se tuli tässä aika tavalla yhteisymmärryksessä huomattua ja melkein kättä päälle lyötyä. Aika lailla siis löytyy yhteisymmärrystä näiden tahojen välillä. Silloin nimenomaan oletettavissa olevassa tilanteessa tämän tyyppiset kopteripäätökset ovat todella ihmisille huonoja. Sanoisinkin, että tällöin nämä kopterit todella toteuttavat saattohoitoa, nämä saattohelikopterit toteuttavat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetuksen saattohoitoa. Ne ovat saattamassa niiden leikkauksia käytäntöön.

Edelleen, tämä asia ei voi myöskään olla mitään aluepolitiikkaa. Ajoittain kuulee tällaisia mielipiteitä esimerkiksi Kymenlaaksossa: "On hyvä asia tämä kopterihankinta, koska kopterit sijoitetaan Uttiin." Vastaavan tyyppisiä on Keski-Suomen suunnalta: "Hyvä hanke, koska kopterit sijoitetaan Keski-Suomeen." Pohjanmaalla saattaa olla saman tyyppisiä käsityksiä. Tällöin näitten asioiden suuruusjärjestys ja ihan niiden sisällä olevat arvokysymykset, substanssiarvot ohitetaan. Kysymys todellakaan ei ole aluepolitiikasta.

Itse henkilökohtaisesti hyväksyn sen, että vanhentuneet ja vanhentuvat kopterit korvataan, kuljetuskoptereita voidaan hankkia ja sitä linjaa kehittää nimenomaan ajatellen pelastustoimen tarpeita tässä maassa, mutta koko ajan tämän hankkeen pitää olla hallinnassa ja myös kuljetuskoptereiden määrän pitää olla hyvin harkittu. Tämä linjaus, joka täällä on nyt hyvin analysoitu, siis uuden aselajin avaaminen ja tien avaaminen kohti Natoa, ei ole oikea, eikä myöskään niitä viholliskuvia, joita edustajat Sasi ja Bremer esittivät — kaikki kunnia tietysti esimerkiksi ed. Bremerin asiantuntevuudelle — hallita hallituksen esittämällä kopterimäärillä. Ne vain johtavat uusiin ongelmiin.

30-luku tuli esiin ed. Lammisen puheenvuorossa. Silloin puhuttiin Väinämöisestä ja Ilmarisesta, sukellusveneistä jne. Edustajat Bremer ja Sasi loivat hiukan 30-luvun tunnelmaa omissa puheenvuoroissaan. Siitä ei ole koskaan tullut mitään hyvää, sen tyyppisistä linjauksista. Toivon, että eduskunnassa enemmistö löytyy sellaisen päätöksen taakse, joka mahdollistaa myös tulevaisuutena ihmisille sellaisen valtion budjetin, jossa opetukselle sekä sosiaali- ja terveyden-

huollolle pystytään antamaan ilman puolustuksen painetta riittävä osuus.

Ed. Malm: Talman, puhemies! I samband med tilläggsbudgeten har vi sällan hållit gruppanföranden. Jag vill konstatera att det som jag kommer att säga är svenska riksdagsgruppens gruppanförande om tilläggsbudgeten. Samtidigt vill jag också beklaga att jag kommer att hålla ett helt annorlunda budgettal än vad som hittills har hållits i kväll i plenisalen.

Puhemies! Yleensä ei käytetä ryhmäpuheen- vuoroja, kun käsitellään lisätalousarviota, mutta tämä, mitä tulen sanomaan, on ruotsalaisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoro. Valitan, että käytän aivan toisenlaisen puheenvuoron kuin tähän saakka tässä salissa tänä iltana. Kotetan ottaa esiin muitakin asioita, jotka ovat nyt lisätalousarviossa.

Den internationella konjunkturbilden har försämrats under de senaste månaderna. Den ekonomiska krisen i Asien anses påverka den ekonomiska utvecklingen i hela världsekonomin på ett negativt sätt. De västliga industriländernas tillväxt under år 1998 har därmed reviderats nedåt med cirka en halv procentenhet från i medeltal knappt 3 procent till drygt 2 procent på grund av den asiatiska krisen.

Av de stora ekonomiska områdena drabbas Japan hårdast av krisen, men också i Europa och USA har tillväxtförväntningarna reviderats nedåt. I Europa och speciellt i Tyskland innebär denna utveckling också att rädsan för en tilltagande inflation har eliminerats.

Taantuvat kansainväliset suhdanteet vaikuttavat luonnollisesti ensi sijassa vientiteollisuutemme toimintaedellytyksiin. Jo viime kuukausien aikana vientiteollisuuden hintakehitys on osoittanut alaspäin raaka-ainevaltaisilla aloilla, kuten metsäteollisuudessa ja raskaassa metalliteollisuudessa. Vientiteollisuutemme erittäin nopea volyymin kasvu vuoden 1996 puolivälistä lähtien tulee sekin taantumaan tänä vuonna.

Kotimainen kulutuskysyntä on sen sijaan jatkunut hyvin vakaana. Työttömyyden vähentyminen ja sitä seuraava todellinen ostovoiman lisääntyminen yhdessä hyvin matalien korkojen kanssa lisää yksityistä kulutuskysyntää huomattavasti. Kuluttajien luottamus talouden kehitykseen on vahva, mikä myös lisää kulutuskysyntää.

De försämrade produktionsutsikterna inom industrin och speciellt inom den tunga exportindustrin kommer att minska efterfrågan på investeringar inom industrin. Detta innebär att speciellt investeringar i anläggningar och maskiner kommer att minska jämfört med i fjol.

Tillväxten inom byggnadsverksamheten verkar emellertid stå på en stabilare grund. Den stora överkapaciteten på kontorsutrymmen, som uppstod under början av 1990-talet, har så småningom krympt bort och ny byggnation kan vad tiden lider komma på fråga. Prisstegringen på bostäder under de senaste åren har nu snart lett till att ny byggnation kan bli aktuell också på detta område. Den snabba ökningen av ansökta byggnadslov vittnar också om att bostadsbyggandet kan fortsätta livligt under 1998 och 1999.

Sammanfattningsvis innebär detta att den mycket snabba ekonomiska tillväxt, som vårt land upplevde under år 1997 — i december 1997 hade totalproduktionen vuxit med nästan 6 procent jämfört med året innan — kommer att avta. Sannolikt ökar totalproduktionen med cirka 4 procent under år 1998 och 3 procent under 1999.

Den snabba ekonomiska tillväxten i Finland under de senaste åren har inte lett till ökat inflationstryck. Den höga arbetslösheten, en stark mark och en sjunkande inflationstakt i övriga delar av den industrialiserade världen har hållit inflationstakten låg. Det verkar inte heller finnas några starkare inflationstryck inom den närmaste framtiden. En relativt låg löneökningstakt bromsar kostnadsstegringen inom näringslivet och en fortsatt stark mark i den sviktande internationella konjunkturen leder till att importpriserna knappast heller kommer att stiga under det närmaste året. Inga hot mot den officiella inflationsmålsättningen på 2 procent verkar alltså att finnas för handen.

Koska kansainvälisiä lyhyitä korkoja tuskin tullaan korottamaan tänä vuonna ja koska inflaatiokehitys on hallinnassa, Suomen Pankki tuskin tulee nostamaan niin sanottua huutokauppakorkoa vuonna 1998.

Nopea taloudellinen kasvu, valtiontalouden saneeraus ja ennen kaikkea muhkea ja paisuva vaihtotaseen ylijäämä ovat vahvistaneet luottamusta Suomen markkaan. Käsityksemme on, että markka pikemminkin tulee vahvistumaan kuin heikentymään vuonna 1998. Markan revalvoituminen merkitsee myös rahapoliittisen liikumatilan kapenemista entisestään. On tärkeää,

että markka on oikealla tasolla, ettei synny ongelmia euroon lopullisesti siirryttäessä.

Lisäbudjetti ei luonnollisesti ole samanlainen talouden väline kuin varsinainen budjetti. Kehitystä ja odotuksia on kuitenkin syytä pitää silmällä maailmantaloudessa vallitsevaa levottomuutta ajatellen.

Talman! Tilläggsbudgeten utgör naturligtvis inte samma instrument i ekonomin som den ordinarie budgeten. Det finns dock alltid skäl att uppdatera utvecklingen och förväntningarna med tanke på den oro som nu råder i världsekonomin.

Orsakerna till att regeringen i detta tidiga skede av året kommer med en tilläggsbudget är flera. Det i slutet av år 1997 ingångna inkomstpolitiska avtalet medför en halv miljard ökad utgifter för staten. Riksdagen begärde under behandlingen av detta års ordinarie budget tilläggsutredningar om de planerade helikopterköpen. Utredningarna har nu kommit och frågan om beställningsfullmakter kan förhoppningsvis slutbehandlas i samband med tilläggsbudgeten. Den ekonomiska utvecklingen i lantbruket är sådan att trenden med nedskärningar av stöden måste brytas och tilläggsstöd beviljas. Arrangemangen kring energibolagen Neste och IVO kräver riksdagsbeslut via en budgetering.

Ökningen av lönekostnaderna på 560 miljoner mark följer det inkomstpolitiska avtalet. Det är bara att budgetera utgiften. Den totalt sett stora ökningen ger dock anledning att fundera över om utvecklingen är riktig. Och det gäller hela arbetsmarknaden. Är det riktigt att höja på åt dem som har arbete samtidigt som arbetslösheten fortfarande är otillåtet hög? Kunde kanske pengarna ha använts till att anställa flera personer, i synnerhet som vi vet att arbetsbördan för många i dag är övermäktig? Är vi inte skenheliga i våra krav på åtgärder för att förbättra sysselsättningen, när vi samtidigt anser det motiverat med högre inkomster för dem som har en arbetsplats och utkomst? Eller kommer vi att ha en situation, där de ökade lönekostnaderna i samhället medför att ännu fler mister sina arbetsplatser? Frågorna är väl motiverade då statens utgifter ökar med en halv miljard och antalet arbetslösa fortfarande är alltför högt.

Under höstsessionen fördes det en avsevärd debatt om beställningsfullmakter för helikopterinköpen. Trots att den försvarspolitiska redogörelsen låg som grund för förslaget så kan vi inte komma ifrån att regeringen och försvarsmakten,

enligt vår uppfattning, tog en genväg när man ansåg att riksdagen borde ha givit fullmakterna på basis av ett kort och ospecificerat omnämmande i förslaget till detta års ordinarie budget. Svenska riksdagsgruppen ansåg att underlaget för beslut inte var tillräckligt och vi hörde till dem som krävde tilläggsuppgifter innan avgörandet sker. Vi medger att en delorsak till vårt ställningstagande var kostnadsökningen i samband med Hornetaffären. Slutresultatet avvek då avsevärt från de uppgifter som låg till grund för riksdagens beslut. Vi vill försäkra oss om att samma sak inte upprepas i samband med helikopteranskaffningen.

Puolustusvoimien edustajat ovat kritisoinneet eduskuntaa tavasta, jolla se toimi varsinaisen budjetin käsittelyn yhteydessä. Kritiikki on aiheutonta ja mahdollonta hyväksyä. Eduskunta kantaa viime kädessä vastuun päätöksestä. Eduskunnalle on toimitettava päätöksen perustana olevat ja kansanedustajien välttämättöminä pitämät tiedot. Emme tee päätöksiä käskystä vaan niiden tietojen perusteella, jotka olemme saaneet käyttöömmee.

Kriittisten lausuntojen asemesta Puolustusvoimien ja puolustusministeriön olisi pitänyt toimittaa tarvittavat tiedot eduskunnan käyttöön, kun asiasta keskusteltiin syyskaudella. Näin ei käynyt. Sen jälkeen kun asia poistettiin vuoden 1998 budjetista, on löytynyt valmiutta saada aikaan eduskunnan pyytämät selvitykset.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä on edellyttänyt, että eduskunnalle toimitetaan tarvittavat selvitykset päätöksenteon pohjaksi nyt lisäbudjetin yhteydessä. Selvitysten on perustuttava niihin tietoihin, joita Puolustusvoimilla nyt on käytössään. Mitään nippelitietoja emme tarvitse vaan haluamme tietää muun muassa, mihin kustannusarvot perustuvat. Haluamme tietää, voidaanko koptereita käyttää myös siviilitarkoituksiin, esimerkiksi pelastustehtäviin, ja ovatko vastaot mahdollisia Puolustusvoimien oman käytön mukaan. Puolustusministeriön viime tiistaina toimittaman selvityksen perusteella olemme valmiita viemään asiaa eteenpäin myönteisessä hengessä.

Om riksdagen fattar beslut om anskaffningen av helikoptrar så bör de finnas tillgängliga på olika platser i landet för att effektivt kunna användas också för civila ändamål. Det råder brist på räddningshelikoptrar på många håll i landet. Svenska riksdagsgruppen förutsätter att helikop-

trarna också används för att förstärka räddningskapaciteten i bl.a. Kvarkenregionen. Där och på andra ställen har behovet av sådan kapacitet länge varit uppenbar.

Talman! När programmet för regeringen Lipponen gjordes upp så sänkte man det nationella stödet till lantbruket med 750 miljoner mark från den nivå man kom överens om när Finland blev medlem av EU. Den obundne lantbruksministern Hemilä ställde sig som s.k. garant för att programmet skulle kunna förverkligas. Hittills har regeringen följt de uppgjorda planerna. Eftersom lantbrukets kostnader och produkternas priser inte följt den utveckling, som låg till grund för EU-medlemskapet, och eftersom övriga grupper i samhället fått inkomstförhöjningar genom ett inkomstpolitiskt avtal, så har den ekonomiska situationen blivit ohållbar för näringen. Producenterna har förhandlat med regeringen och den ansvariga ministern Hemilä har insett det ohållbara i utvecklingen med fortsatt sänkt stöd.

Esitys maatalouden kansallisen tuen korottamisesta, joka sisältyy lisäbudjettiesitykseen, on puolet tuottajien vaatimasta summasta. Se on noin yksi neljäsosa tulopoliittisesta sopimuksista valtiolle aiheutuvasta lisäkustannuksesta, mutta se on kuitenkin periaatteellisesti tärkeä päätös. Hallitus myöntää, että suunnitellut leikkaukset menevät liian pitkälle ja että määrärahaa on syytä nostaa.

Tätä taustaa vasten ruotsalainen eduskuntaryhmä on valmis hyväksymään esityksen. Samalla edellytämme, että korotus huomioidaan, kun vuoden 1999 budjetin raamit lyödään lukkoon, ja että hallitus huomioi myös sen, että tukea on tarkoitus silloin suunnitelmien mukaan leikata entisestään. Agenda 2000 -neuvotteluista kantautuvat huolestuttavat raportit pakottavat hallituksen seuraamaan kehitystä ja valvomaan kotimaisen elintarviketuotannon mahdollisuuksia säilyä hengissä sekä EU:ssa että kotimaassa.

Enligt tilläggsbudgeten går Neste och IVO samman i ett holdingbolag. Jag beklagar att handels- och industriminister Kalliomäki inte haft möjlighet att närvara i plenisen i kväll, eftersom det är en stor fråga, det som handels- och industriministeriet nu föreslår. Avsikten är att bilda en "konkurrenskraftig nordisk energikoncern som är koncentrerad på energiaffärsverksamhet och som har goda förutsättningar att utveckla sin affärsverksamhet i Östersjöområdet".

Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä hyödyistä ja haitoista ei ole saatu tarpeeksi tietoa, siis Nesteen ja IVOn yhteistyöstä. Myös yhteistyön mahdolliset synergiavaikutukset ovat jääneet selvittämättä. Koemme fuusion pikemminkin toimenpiteenä ennakoita tulevia ongelmia jommassa kummassa yrityksessä kuin toimenpiteenä, joka suosisi energian kuluttajia tai vahvistaisi kilpailukykyä muualta tulevia energian toimittajia vastaan.

Olemme sitä mieltä, että lisäbudjetissa olevat perusteet eivät riitä vaan kauppa- ja teollisuusministeriön on esitettävä lisäperusteita ennen kuin päätös voidaan tehdä.

Svenska riksdagsgruppen anser att informationen om fördelar och risker är otillräcklig. Vi har svårt att se synergieffekterna av samarbetet. Vi upplever det mera som en åtgärd för att förekomma eventuella kommande problem i något av företagen än som en åtgärd som skulle gynna energikonsumenterna eller stärka konkurrenskraften gentemot utifrån kommande energileverantörer.

Vi anser att handels- och industriministeriet måste presentera ytterligare argument utöver de som finns i tillägsbudgeten innan beslut kan fattas.

Ed. V o k k o l a i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Tämänkertaisessa lisäbudjetin käsittelyssä helikopterit ovat varastaneet pääosan ja yleisesti maamme vaikeammaksi ongelmaksi kaikilla tahoilla tunnustettu suurtyöttömyys on jäänyt näköjään täysin pimentoon. Kun vertaa viime syksynä annettua lisäbudjettia tähän, niin siinä silloin sentään työttömyyttä pidettiin vielä maamme keskeisenä ongelmana, huolimatta tapahtuneesta hitaasta työllisyyden parantumisesta. Tässä yhteydessä on vielä sopiva muistuttaa siitä, että hallitus asetti keskeiseksi tavoitteeksi työttömyyden puolittamisen tällä vaalikaudella, vaikka tämä muistutus aiheuttaisikin omantunnonpistoja niin meissä kuin muissakin hallituspuolueiden edustajissa.

Armeijan kohdalla kyllä sekä viime syksyn lisäbudjetti että tämä lisäbudjetti koplaautuvat sikäli yhteen, että myös viime syksynä Puolustusvoimien materiaalihankintoihin pistettiin lisää 370 miljoonaa markkaa. On kuitenkin käsittämätöntä, että Puolustusvoimien komentajan tasoinen henkilö perustelee muun muassa helikopterien tarvetta ihan kuin jostakin amerikkalaisesta toimintaelokuvasta napatulla valtionjohdon

kaappausuhalla. Tällaiset heitot pudottavat pohjaa hankkeen asialliseltakin käsittelyltä ja vaikeuttavat jopa tyydyttävän kompromissin etsimistä. Sillä tässä salissa löytyy myös hallituspuolueissa vastustusta niin koko hankkeelle kuin myös sen supistetulle versiolle, mikäli sellaiseen edes aidosti pyritään.

Minä olen ryhmäni kanssa samaa mieltä, että helikoptereiden tilausvaltuutta tulisi pienentää ja pidättäytyä vain kuljetushelikoptereiden hankintaan korvaamaan joka tapauksessa lähi vuosina loppuun kuluva nykyinen vastaava kalusto. Taisteluhelikoptereiden hankintaan ei mielestäni ole mitään aihetta. Päinvastoin kuin Puolustusvoimain komentaja, minä en näe valtiomme johdolla olevan mitään syytä pelätä kaappausta mistään ilmansuunnasta siitä huolimatta, että joskus saatan katsoakin jonkin toimintaleffan.

Kansalaiset ovat ihmetellen panneet merkille miten kaikista leikkauksista ja suurtyöttömyydestä huolimatta puolustusmenoja varjellaan ja jopa kasvatetaan, ikään kuin ne olisivat etuoikeutettuja verrattuna muihin menoihin, joihin kyllä voidaan leikkauksia kohdistaa. Esimerkiksi tämän vuoden varsinaisessa talousarviossa sotilaalliseen maanpuolustukseen pantiin 522 miljoonaa markkaa enemmän kuin edellisenä vuonna, kun taas sosiaaliturvan ja terveydenhuollon menoista supistettiin peräti 1,7 miljardia markkaa.

Tämä kehitys ihmetyttää nimenomaan sen vuoksi, että kaikki Suomeen kohdistuvat reaaliset, korostan sanaa reaaliset, uhkakuvat ovat ainakin vähentyneet merkittävästi elleivät peräti hävinneet. Toimintaelokuvista tempaistut uhkakuvat herättävät kansalaisissa lähinnä hilpeyttä. Heidän mielestään sellaisia ei voi pitää vakavasti otettavina perusteluina asialliselle päätöksenteolle. Näin on myös minun mielestäni asianlaita. Sitä paitsi surullisen kuuluisan hävittäjäkaupan jälkeen jäljet pelottavat siinä määrin, että minun mielestäni meidän pitää olla hyvin tarkkana tässä isojen poikien lelujen hankinnassa, kuten olen kuullut kansalaisten piirissä kuvattavan tätä helikopteriasiaa.

Haluan tässä yhteydessä toistaa ryhmäni kannan, että hallituspuolueiden eduskuntaryhmien tulisi vakavasti vielä neuvotella tilausvaltuuden tarkistamiseksi, ottaen huomioon lähivuosien tuloihin ja menoihin liittyvät paineet sekä yhteiskunnan sosiaaliset tarpeet.

Arvoisa puhemies! Mielestäni edelleen jatkuvaa suurtyöttömyyttä ei saa unohtaa kaiken helikopterihumun keskelläkään. Tilanteen parantu-

minen on yhä luvattoman hidasta ja puolittamistavoitteista on jääty vieläkin kauas jälkeen. Aivan tuoreiden työministeriön tilastojen mukaan tammikuussa oli 405 000 työtöntä työnhakijaa. Ja vaikka vähennystä on vuoden takaisiin luke-
miin 48 000, ongelma on sitä luokkaa, että tässäkin lisäbudjetissa pitäisi olla paljon tuntuvampi suora satsaus työllisyyteen kuin vaatimaton 90 miljoonan markan lisäys asuntojen korjausavustuksiin. Onneksi se pyritään kohdentamaan ottamalla huomioon alueittainen suhdannetilanne.

Lähinnä moraaliseksi, ei niinkään konkreettiseksi työllisyyden parantajaksi jää myös kehitysalueiden yritystoiminnan tukemiseen tarkoitettu pieni lisäsatsaus. Suunta on kuitenkin oikea. Tuo rakentamisen suhdannetilanne on sellainen, että pääkaupunkiseudulla rakentamisessa menee kyl-
lä lujaa, Uudellamaalla, Turun, Tampereen ja Oulun seuduillakin tilanne on hyvä, mutta muualla maassa se on joko edelleen synkkä tai jopa palautumassa takaisin synkäksi viime vuoden pienen piikin jälkeen.

Rakennusliiton Itä-Suomen aluejärjestön toimitsija Raimo Kelo Kuopiosta kertoi esimerkiksi, että tässä kasvukeskuksessa rakentamisessa oli viime vuonna selvä elpymisvaihe, mutta nyt kohteet ovat valmistumassa eikä uusia ole lainkaan vastaavaa määrää vireillä. Niinpä on pelät-
tävässä, että jo tänä vuonna työttömyys lähtee painumaan jälleen kohti pahimman suhdanne-
taantumien lukuja. Lisäksi Kelon mukaan entisen Kuopion läänin ja ylipäätään koko Itä-Suomen maaseutukunnissa ja maaseutukaupungeissa tuota Kuopion tapaista viime vuoden suhdannepiikkiä ei oikeastaan ole ollut lainkaan.

Vapaarahoitteinen asuntotuotanto on ollut lähes koko tämän vuosikymmenen ajan täysin lamassa. Tätä taustaa vasten on välttämätöntä, että elokuuhun asti jäädytetty puolentoista mil-
joonan markan erä arava- ja korkotukilainojen myöntämis- ja hyväksymisvaltuus nostetaan nyt pöydälle, tarkistetaan tilanne ja ohjataan rahaa sinne, missä rakentaminen ei ole vielä kunnossa, kunnolla käynnistynyt ja sinne, missä rakentami-
sen vilkastuminen uhkaa hiipua.

Nyt jo näyttää pahasti siltä, että puolentoista miljardin panttaaminen ensi syksyyn romahduttaa tyystin ensin talven asuntorakentamisen, sillä vapaarahoitteinen rakentaminen ei sitä tule pe-
lastamaan. Esimerkiksi Asuntorahaston tuoreesta seurantatiedotuksesta todetaan sananmukaisesti: "Voimakkaalle vapaarahoitteisen kerrostalo-
tuotannon kasvulle ei arvion mukaan nykyisellä hintatasolla ole edellytyksiä, ja tuotannon kasvu

perustuu pääosin edelleen pientalotuotannon kasvuun". Tämä pätee varmasti korostetusti Itä-Suomeen, jossa tosin pientalotuotantokin on ollut melko vaatimatonta.

Tilannetta ei siis paranneta juuri lainkaan tällä lisäbudjetilla sisältyvällä vaatimattomalla korjausavustamismäärärahan lisäyksellä. Varsinaisessa budjetissahan korjausavustuksiin on 250 miljoonan markan määräraha. Tietojen mukaan avustuksesta huolimatta asuntojen ja varsinkin kerrostaloyhtiöiden uuskorjausten käynnistämiseen on edelleen varsin korkea kynnys nimenomaan yksityisellä puolella. Siksi olisikin harkit-
tava avustusporokkaan suurentamista esimerkiksi nostamalla nykyistä 10 prosentin avustusosuutta suuremmaksi. Ei kai ole tarkoitus, että työllisyyden parantamiseen tarkoitettua määrärahaa jäävät käytännössä käyttämättä?

Meidän ryhmämme on jatkuvasti vaatinut hallitusta panostamaan reippaammin asuntorakentamiseen, ja tämä linja pätee tässä minunkin puheessani. Tämä johtuu yksinkertaisesti siitä kaikkien tunnustamasta tosiasiasta, että raken-
nustyöpaikat säteilevät tehokkaasti muutakin työllisyyttä parantavasti, ja sitä paitsi asuntojen tarve ei ole mihinkään kadonnut eikä edes pienentynyt laman seurauksena. Tosiasia on, että tässäkin tuotannon pihtaaminen johtaa vain hin-
tatason nousuun niin rakennuskustannuksissa kuin asuntojen hinta- ja vuokratasossa. Panostaminen rakentamiseen onkin monella tavoin edul-
lista kansantalouden ja myös valtiontalouden kannalta.

Tässä lisäbudjetissa parannetaan hieman kehitysalueiden, muun muassa Pohjois-Savon yritystoiminnan tukimahdollisuuksia. Kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokassa ehdotetaan 8 miljoonan markan lisäystä yritystoiminnan in-
vestointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen. Lisäksi momentin perusteluita muutetaan siten, että kehitysalueen investointitukeen, pienyritystukeen, pk-yritysten kehittämistukeen ja yritysten toimintaympäristötukeen saa myöntää tänä vuonna enintään 290 miljoonaa markkaa, joista 200 miljoonaa markkaa on varattu kansallisena osuutena Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittamiin hankkeisiin. Nyt myönnettävä lisä-
valtuutus, joka on siis lisä EU:n tuen kansalliseen osuuteen, on tarkoitus käyttää työllisyyttä parantaviin kehittämishankkeisiin nimenomaan kehitysalueilla.

Positiivista lisäbudjetissa on yritystoiminnan investointi- ja kehityshankkeiden avustusten li-
säys 40 miljoonalla markalla, joka tasapainote-

taan vähentämällä Teknologian kehittämiskeskusten tuotekehitysavustusten ja tuotekehityslainojen määrärahaa ja myöntämisvaltuutta vastaavalla summalla. Tämä myös tasapainottaa hiukan sitä vääristymää, joka syntyy alueiden välille yritys rakenteista johtuen. Viime vuonna esimerkiksi Pohjois-Savon te-keskuksen investointiavustukset loppuivat jo toukokuussa ja Tekesin rahoihin ei voitu päästä käsiksi alueen yritys rakenteesta ja asiantuntijavarojen puutteesta johtuen. Tietty osa Tekesin rahoitusmahdollisuudesta pitäisikin ohjata Itä-Suomen yritysten teknologisen tason kohentamiseen ja samalla vahvistaa alueen te-keskusten asiantuntijavaroja Tekes-painotteisia hankkeita silmälläpitäen. Ne olisivat konkreettisia, vuosi sitten valtioneuvoston tekemän Itä-Suomen periaatepäätöksen mukaisia ratkaisuja, joita alueella on odotettu kärsivällisesti mutta toistaiseksi valittavasti turhaan.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Täällä on kovin paljon jo käyty tätä helikopterihanketta läpi. Haluaisin kuitenkin todeta, että puolustusministeriö ei voi pitää budjettikehyksessään Hornet-piikkiä saavutettuna etuna tilanteessa, jossa ensi vuoden talousarviossa kehyksiin on mahdollisesti tulossa leikkauksia ja ennen kaikkea seuraava hallitus joutuu alkuvaiheessa myöskin valtiontaloudellisista syistä varmasti, muun muassa tulopohjaan liittyvistä uhkakuista johtuen, pohtimaan jopa 5—10 miljardin markan tasoleikkauksia. Silloin useiden miljardien sitominen helikopterihankintoihin on mahdoton ja perusteeton ratkaisu. Tilanteessa, jossa julkisia palveluita on kunnissa muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollossa vahvasti leikattu, ei samaan aikaan ole perusteltua antaa lähes avointa valtakirjaa puolustusmenojen lisäämiseksi. Päätöksenteossa on otettava kokonaisvastuu myös maan sisäisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon yhteydessä asia todella, kuten täällä on todettu, hyvin pinnallisesti esitettiin. Jälkeenpäin yritettiin käyttää, kuten sosialidemokraattien budjettiryhmäpuheenvuorossakin todettiin, tätä selontekoa eduskunnalle karpäspaperina helikopterien suhteen, että niistä ei irti pääsisi. Nyt on kuitenkin jokainen tunnustanut myös hallituksen taholta, että tässä asiassa niin aikataulu kuin myös hankkeen mitoitus ja muukin perusteltavuus on eduskunnan käsissä, ja sen tulee todella tämä vastuunsa vakavasti ottaa. Tässä on tietysti myös nähtävissä selvästi asejärjestelmien yhte-

näistämiseen liittyviä pyrkimyksiä. Eli kyllä se Natokin siellä taustalla näissä hankkeissa ilmeisesti vilahtaa.

Ihan lyhyesti viitaten aikaisemmin, viime kaudella, esillä olleeseen Hornet-hankintaan ja silloin valtiovarainvaliokunnan turvallisuus- ja puolustusjaostossa mukana olleena voin sanoa, että sen hankkeen käsittelyssä oli kyllä paljon sellaista, josta toivon mukaan eduskunta ottaa oppia. Muun muassa oli nämä vastakaupat, jotka ovat täällä olleet esillä. Kun niitä yritettiin seurata jaostossa, niin erittäin huonosti niistä sai tietoa. Ilmeisesti sinne kirjattiin myös sellaista raskasta vientiteollisuuden tavaraa, joka muutenkin olisi mennyt kaupan, ja pk-puoli erityisesti tältä osin ehkä ei ollut riittävästi esillä. Yleensäkin tämän asian suhteen eduskunnan niin sanottu ohjaus — kuitenkin valtion verorahoilla tapahtuneen kaupan yhteydessä — elinkeinopoliittinen ohjaus, oli kyllä olematon.

Samoin jaostossa käytiin keskustelua hankinnan mitoituksista nähdessä se, että se ei ollut valtuuteturssiriskiensä kuin myöskään muiden seurannaisvaikutusten osalta kustannuksiltaan täysin tiedossa. Jaostossa silloisen jaoston puheenjohtajan ed. Sauli Niinistön johdolla yritimme oppositiostakin yhteistyössä toimien neuvotella hallituksen suuntaan tilausvaltuuksien pienentämisestä ja tällä tavalla ikään kuin pelivaran ja lisäajan saamisesta. Mutta silloinen valtiovarainministeri Viinanen ilmoitti meille, että pii-ruakaan ei jaosto muuta, ja näin ollen me sosialidemokraatit oppositiossa ollen jäimme muun opposition kanssa vastustamaan tätä.

Joka tapauksessa silloin myös tuli esille se, että muiden aselajien tilanne oli huonosti selvitetty, ja samalla tavalla kuin puheenjohtaja ed. Lamminen puolustusvaliokunnasta täällä totesi, myös me saimme paljon ei-julkiseksi tarkoitettuja Puolustusvoimien eri aselajien johdon viestejä. Maa-voimien kehittämisen tilanne huolestutti. Sitteminhän tilannetta helpotti DDR:n luhistuminen ja Suomen mahdollisuudet hankkia edullisesti panssari- ym. kalustoa.

Se, mikä siihenkin hankintaan suhteessa muuten Puolustusvoimien toimintaan liittyy, on se, että Hornet tuli niin kovaksi, betonoiduksi, kasvavaksi ytimeksi puolustusministeriön sinänsä paineessa oleviin kehyksiin jatkovuosina, että siitä kärsi siviilipuoli ja muun muassa kiinteistöhallinto. Valtion ammatilliton jäseniä pantiin kilometritehtaalte ja hyvää kalustoa annettiin pihalla pakkasessa mennä piloille, kuten 95 keväällä myös taholtamme tuotiin julkisuu-

teen. Tämä osoittaa, että kokonaisuutta ei tältä osin hallittu.

Tässä yhteydessä ei ole myöskään syytä menä sitomaan — kuten edellinen hallitus teki Hornet-laskullaan nykyisen hallituksen osalta — tulevaa hallitusta. Siihen vaikuttaa ennen kaikkea tietysti se, että me emme tiedä tarkalleen todella valtiontalouden kokonaistilanteen kehittymistä tulopohjan osalta. Verotuksen muutokset, arvonlisäverot, monet muut kysymykset vaikuttavat siihen, että täytyy myös tietää, mikä on valtion tulopohjan kehitys.

Jos pitää paikkansa se, että on valmisteltu valtiovarainministeriössä myös kehukseen liittyviä leikkauksia muiden ministeriöiden osalta, silloin ei missään nimessä ole tarvetta tässä yhteydessä eikä mitään perustetta mennä sitomaan tältä osin puolustusministeriön raamia näin korkealle tasolle eikä ainakaan valaa sitä betoniin, kuten Hornet-kaupalla on aikanaan tehty.

Tämä asia siis vaatii sitä, että valtiovarainvaliokunnan on toteutettava ei pelkästään tähän hankkeeseen liittyvää laajaa kuulemista ja läpikäyntiä vaan tutustuttava myös valtiontalouden näkymiin, jotta tämä hankinta voidaan asettaa kokonaisuuteen oikeassa suhteessa.

Työllisyydestä sen verran, että tämä lisäbudjetti todella ei ole kovin merkittävä työllisyyslisäbudjetti. Toivoisi, että hallitus erityisesti rakentamiseen ja asuntotuotantomäärärahoihin liittyen seuraa tilannetta. Kuten ministeri Mönkäre hiltajattain on ilmaissut, 1,5 miljardin markan asuntotuotantomäärärahojen valtuuden aikaistaminen loppukevääseen on enemmän kuin perusteltua.

Toinen asia liittyy infrapanostuksiin. Tämä ei ole myöskään liikenneministeriön pääluokan osalta mikään tielisäbudjetti. Meillä on tiestön kunto jäänyt jälkeen. Ratapuoltahan viime vuonna lisäbudjetilla oikaistiin niin, että nopeus- ja painorajoitteisten rataosien määrän kasvu pysäytettiin jopa myönteiseen vähenemiseen. Tiepuolella tilanne pahenee, ja tästä seuraa meille kova lasku. Tämän takia valtion omaisuuden myyntituloista, erityisesti aikanaan Telen myyntituloista, tulee osoittaa varoja enemmän kuin aikaisemmin nimenomaan tältä osin telematiikan ja infrastruktuurihankkeiden rahoitukseen.

Investointien avustamisen ja aluepolitiikan osalta on pääministeri Lipposen tunnustamalla tavalla tässä lisäbudjetissa mukana myös perinteisen pk-yritystoiminnan lisääntynyttä tukea, ja se on todella tarpeen. Tekesin panostukset ovat sinällään olleet tärkeitä, mutta ne eivät ole kehi-

tysalueilla ja vaikeuksissa olevilla alueilla vastanneet normaalien käynnistys- ja investointiavustusten tarvetta. Teknologiateollisuuttahan siellä ei niin paljon ole kuin täällä Etelä-Suomessa, ja näin nämä voimavarat, esimerkiksi uudet asiamiesvirat, ovat painottuneet Etelä-Suomeen.

Tältä osin vain on ollut havaittavissa, että tukikäytännöissä on myös eroavuuksia, ja samalla kun määrärahoja lisätään, on seurattava sitä, että Itä-Suomessa, erityisesti Itä-Suomen maakunnissa, tukikriteerit ovat yhtenevät ja myös investointikynnyksen ylittämiseen autetaan oikealla tavalla. Rakennuskustannusten osuus näissä investointitukiratkaisuissa on vaihdellut nimittäin yllättävän paljon. Jossain Pohjois-Karjalassa se on ollut 33 prosenttia, Kainuussa 46 prosenttia ja esimerkiksi Pohjois-Savossa vain 22 prosenttia. Ei voi olla mahdollista, että epäjohtomukaisella virkamiesharkinnalla synnytetään näin isoja alueellisia eroja. Tätä asiaa on syytä kauppaja- ja teollisuusministeriön piirissä selvittää.

Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vielä maatalouspolitiikan osalta, johon tässä budjetissa on lähinnä maitotalouteen painottuvia lisämäärärahoja, jotka on sinänsä ihan oikein suunnattu, koska siinä otetaan huomioon nimenomaan kannattavuuteen liittyvät ongelmat. Mutta laajempaa pohdintaa maatalouspolitiikassa pitäisi käydä. Ei tämä ilta eikä tämä lisäbudjetti varmaan ole se yhteys, mutta tässä on pari semmoista piirrettä, jotka on pöytäkirjaan syytä sanoa jo nyt. Näistä on vaiettu, mutta ne kuitenkin ovat asioita, jotka joskus ovat edessäme joko jälkiselittelynä taikka jälkiharmitteluna.

Ensinnäkin harjoitetulle maatalouspolitiikalle on ollut kuvaavaa, että meidän sosialidemokraattien aikoinaan vaatima muutos passiivituista nuorten aktiivituottajien suuntaan tapahtuu nyt vasta tiukkojen taloudellisten vaatimusten pakottamana. Mehän jo ennen EU:ta esitimme, että luopujien tukien leikkaamisen pitäisi tapahtua aktiiviviljelijöiden eteen ja antaa tällä tavalla todella tilojaan kehittämään pyrkiville mahdollisuuksia. Meillä oli kaiken maailman maitobonuksia, jolloin lopettava sai ilmaiseksi hyvät rahat jnp. Samoin kiintiöiden vapaan kaupan kohteeksi laitto oli luopujien tukemista, nosti maitolitrin hankinnan jopa 5 markkaan, niin kalliiksi nuorille jnp.

Mutta maatalouspolitiikassa on muutoinkin liian vähän käyty sisältökeskustelua. Maatalouden ongelmia eivät kuvaa suuret summat maataloustulona, vaan tuotantosuuntien ja tukien si-

sällön tulisi paremmin olla poliittisen päätöksen-
teon kohteena.

On valitettavasti niin, että maatalouspolitiikan keskeisiä sisältöratkaisuja muovataan edelleen vahvasti MTK:n vanhakantaisilla, maataloustuloon keskittyvillä pottivaatimuksilla. Niillä hoidetaan tässä tilanteessa maatalouden kriisiä ja suorastaan katastrofaalista uhkakuvaa, mikä tällä hetkellä meillä on edessä. Syvällisempää pohdintaa Suomen edun turvaamisesta Euroopan unionin Agenda 2000 -asiakirjan ratkaisujen suhteen ei ole poliittisesti ja tutkimuksellisesti riittävästi tehty. Tällä minä tarkoitan nimenomaan sitä pohdintaa, jota itse olen yrittänyt viestittää vuoden parin ajan, ja myös — olen huomannut — professori Kola Helsingin Sanomien Vieraskynässä turhaan, ilman että sai yhtään mitään palautetta.

Nimittäin myös kansallistetun, ainakin osittain kansallistetun, maatalouden vaihtoehtoon tulisi Euroopan unionissa tulla vastuulliseen poliittiseen arviointiin, ja erityisesti Suomella pitäisi olla siihen nyt erityinen syy oman kansallisen edun lähtökohdasta. Nimittäin vahvojen maatalousmaiden piirtämässä maatalouspolitiikassa ei oteta riittävästi huomioon reuna-alueiden tarpeita. Vaikeuksissa olevat maat joutuvat nettomaksajiksi epäoikeudenmukaisissa tukiratkaisuissa. Ministeriön suosima suuruuden ja velattomuuden linja maataloudessa on yhtä tyhjän kanssa, mikäli markkinahinta ei vastaa Euroopan unionin tukipäästösten jälkeen edes muuttuvia kustannuksia.

On selvästi käynyt niin, että tältä osin Agenda 2000 ansaitsisi kriittisemmän pohdinnan, ja nimenomaan Suomen tulisi ehdottomasti kansallisen edun lähtökohdasta käydä kriittisemmin läpi tässä tilanteessa osin kansallistetun maatalouden linjaus, koska esimerkiksi Euroopan unionin laajentuminen joka tapauksessa tekee tyhjäksi nykyisen kaltaisen Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan jatkamisen.

Tiedän, että on ongelmallista yhteisölle, jonka uskottavuus on nyt monella tavalla kiinni Emussa, sen laajuudessa, sen toimivuudessa, että yhteisön ainut ja oikeastaan keskeinen politiikan ala, maatalouspolitiikka on nyt kriisissä ja linjavallinnassa ja tienhaarassa. Ei varmasti ole helppo sielläkään tunnustaa, että se on epäonnistunut. Mutta Suomen kannalta on ainakin käynyt niin. Tämän takia jatkossa Suomen on itse tutkittava myös muita vaihtoehtoja ja toimittava EU:ssa niin, että tässä voitaisiin linjaa vaihtaa.

Ed. Bremer: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Malm on tuonut jo esille meidän ryhmämme mielipiteen. Minä keskityn helikoptereihin. On se huimaa puuhaa tässä ankkalammikossa, mitä täällä on kohtereista puhuttu. Isot miehet pulisovat, housut ja kaikki, ja tuntuu, ettei eroteta sudenkorentoa helikopterista.

Helikopteri, hyvät ystävät, on sellainen uusi laite, jolla yhtäkkiä laajennetaan rintamaa 500 kilometriä syväksi. Venäläiset sanovat 300 kilometriä, jenkit 500 kilometriä, sen verran parempia laitteita jenkeillä on. Helikopteri on nimenomaan tiettomien taipaleiden puolustusväline. Helikopteri on lisäksi sellainen, että se tekee teillä varustetutkin taipaleet hetkessä tiettomiksi. Helikopteri tykittää tiet rusinaksi, tienristeykset rikki ja sillat pois, ja yhtäkkiä ei siellä ole minkäänlaisia kulkuyhteyksiä muuten kuin helikopterilla. Erityisesti Suomessa helikoptereita tullaan tarvitsemaan sen takia, ettei täällä ole alkuunkaan rajamailloja teitä muutenkaan. Millä muulla tavalla siirretään nopeasti iskukykyisiä joukkoja varsinkin, jos vastapuolella on helikoptereita liki 3 000, niin kuin tällä tietämällä on? (Ed. Laakso: Mikä se vastapuoli on?)

Arvoisa rouva puhemies! Meidän vastapuolomme on varmuudella itärajan takana, ed. Laakso, puhutte mitä tahansa. Koettakaa kulkea rajojen yli, katsokaa, miltä suunnalta todella tulee vastaan. Siellä on myös suurvalta, jolla on pelkästään yhdessä kaupungissa kaksi kertaa enemmän väkeä kuin Suomessa, ja siellä huolimatta siitä, että tällä hetkellä on sekasortoinen tila, joka sekään ei ole minkään laillisen toiminnan tae, hyvin nopeasti tapahtuu sellaisia asioita, jotka heittävät meidät sellaiseen kriisiin, joka ei kyllä lännestä ole tulossa millään lailla.

Arvoisa puhemies! Suomen hevonen oli kova sana viime sodissa. Siitä huolimatta Hävittäjä-Hoppa — ed. Aittoniemi taitaa tietää täällä ainoana — ilman Hävittäjä-Hoppaa Suomi ei olisi pärjännyt vuosina 1940—45. Se oli sen ajan mekanisoinnin minimivaatimus sodissamme. Vuoden 1991 jälkeen helikopterit ovat mekanisoinnin minimivaatimus aseellisessa kriisitilanteessa. Tämä kävi täysin selväksi jokaiselle, joka seurasi maailman ensimmäistä televisioitua sotaa. Suomessa oli juuri silloin tosin päätetty hankkia Hornetit eikä kellään sen vuoksi ollut varaa puhua siitä, minkä Persianlahden sota osoitti maanpuolustukselliseksi välttämättömyydeksi, eli helikoptereista. Vasta nyt Puolustusvoimamme uskaltavat paljastaa tämän välttämättömyyden ja kysyä, saisiko ostaa omilla puo-

lustusmäärärahoilla sen, mikä on välttämätöntä, jotta voidaan täyttää eduskunnan määräämä maanpuolustusvalmius, eli saisiko ostaa helikoptereita edes minimimäärän.

Yhtäkkiä osoittautuu, että eduskunta nyt onkin pullollaan kansanedustajia, jotka ovat parempia maanpuolustusasioiden asiantuntijoita kuin Puolustusvoimiemme ylijohdosta, kansanedustajia, jotka ovat valmiina neuvomaan, mitä Puolustusvoimamme oikeastaan tarvitsevat, mitä ne eivät tarvitse. Samalla valitettavasti on paljastunut suorastaan kiusallisella tavalla, että nämä kansanedustajat eivät kaikissa tapauksissa edes tiedä, mistä päätetään ja kenen rahoista päätetään.

Kun eivät edes kaikki kansanedustajat tiedä, mistä ovat päättämässä, mistä rahoista ovat päättämässä, ei ole mikään ihme, että eduskunnan ulkopuolella kansalaiset ovat vielä enemmän väärinkäsitysten ja harhaluulojen vallassa. On aivan ilmeistä, että suurin osa suomalaisista nyt kuvittelee, että eduskunta on myöntämässä 5,5 tai 8 miljardia markkaa ylimääräistä rahaa helikopterihankintoihin, sellaista rahaa, jota voisi käyttää vapaaehtoisesti poliisin hyväksi tai lapsilisiin tai päivähoitoon. Jopa tämän päivän Ilta-Sanomien kysyy harhaanjohtavasti: Hyväksyvätkö kansanedustajat lisäbudjettiesityksen, joka sisältää kopterien hankkimisen runsaalla 5 miljardilla markalla? Siitä asiastahan ei suinkaan ole kysymys, että nyt myönnettäisiin lisäbudjetillä rahaa koptereihin. Nythän on kysymys hankintavaltuuksien myöntämisestä seuraavalle vuosisadalle.

Arvoisa puhemies! Tärkein näyttää koko hommassa jääneen sekä kansanedustajilta että ilmeisesti suurimmalta osalta kansalaisia huomaamatta. Puolustusvoimat kysyy lupaa saada hankkia helikoptereita omilla rahoillaan, niillä rahoilla, jotka eduskunta myöntää Puolustusvoimille käytettäväksi maanpuolustustarkoituksiin. On siis kysymys Puolustusvoimien omien budjettirahojen käytöstä, josta Puolustusvoimat kysyy kansanedustajilta, sopisiko, että Puolustusvoimat käyttää rahojaan helikopterien hankintaan, koska helikopterit olisivat nyt välttämättömin hankinta.

Enkä minä ymmärrä lainkaan sitä, ettei nyt voitaisi määrätä kulloisenkin vuoden puolustusmäärärahat ehdottomaksi katoksi kaikille puolustushankinnoille, tehkööt Puolustusvoimat sitten mitä parhaaksi näkee määrärahaltaan. Jollei Puolustusvoimat saa käyttää rahojaan helikoptereihin, ne käytetään muuhun aseistukseen. Ei-

vähän nämä rahat ole sellaisia, että niitä sitten siirrettäisiin poliisille ja lapsilisiin tai muuhun vastaavaan, mitä todella uskotaan tämän talon ulkopuolella.

On se muuten uskomatonta, miten suurina tietäjinä kansanedustajat pitävät itseään puolustusvälinehankinnoissa ja miten suurta epäluuloa he tuntevat Puolustusvoimien asiantuntemusta kohtaan. Epäluulo ja holhousvimma yhdistettynä tiedon vähäisyyteen hipoo mielestäni jo sairautta. Jos ei uskota Puolustusvoimien ylijohdosta, Puolustusvoimien ylijohdosta pitää sitten vaihtaa, mutta kyllähän jollain tavalla pitää luottaa ekspertiisiin sillä alalla, jonne se on pantu. Eihän täällä voida yhtäkkiä muuttua eksperteiksi.

Arvoisa puhemies! Ensiarvoisen tärkeää olisi selvittää, mistä vallitseva tiedonpuute ja suuret väärinkäsitykset helikopterihankintojen rahoituksesta johtuvat. Mielestäni löytyy kaksi syntipukkia. Ensinnäkin Puolustusvoimien oma tiedotustoiminta helikopterihankinnan alusta asti on ollut kerrassaan alle kaiken arvostelun ja vastoin kaikkia nykyaikaisen tiedottamisen perusvaatimuksia. Se on ollut salailevaa, ylimielistäkin ja puutteellista. Miksi esimerkiksi kansanedustajille ei heti alkuun voitu antaa sitä puolustusministeriön selvitystä, joka vasta eilen puolustusministerin allekirjoituksella jaettiin kansanedustajille?

Toinen syntipukki on eduskunta. Sen tiedotustoiminta on toiminut tässä tärkeässä asiassa yhtä ala-arvoisesti kuin esimerkiksi lisärakennuksen tai kansanedustajien sihteerien asiassa, eli ei ollenkaan, jättäen näin kansalaisille tyhjän aukon itse kunkin mielikuvituksella täytettäväksi.

Arvoisa puhemies! Helikopterikäsittelyssä on kansanedustajilta kuultu mitä huimimpia väitteitä ja ehdotuksia. Vihreät ja monet muutkin kansanedustajat ovat perustelleet vastustustaan sillä, että muut maat kaikkialla nyt pienentävät puolustusmäärärahojaan. Mutta niinhän Suomikin tekee tai aikoo tehdä. Mehän olemme selkeästi pienentämässä puolustusmäärärahoja nykyisestä 1,5 bruttokansantuoteprosentista suunnitelmien mukaan 1,27 prosenttiin helikopterien hankintakauden aikana. (Ed. Elo: Se on EU:n jäsenmaksu!) Ei sitä ole pyydetty millään tavalla muutettavaksi, vaikka se on yhtä alamittainen arvio, ed. Elo, itsenäisyytemme todellisesta arvosta, kuin mitä suomalaiset kansanedustajat ovat Suomen itsenäisyydelle antaneet arvoa aina viime sodista lähtien. Salamatkustajina tässä on maan-

puolustusmäärärahojen suhteen matkusteltu Suomessa puoli vuosisataa. Aina on rima alitettu häpeällisellä limbolla. Näin itse asiassa jatkuu nytkin.

Esimerkiksi Ruotsin puolustusmäärärahat ovat kansalaista kohti kolme kertaa suuremmat kuin Suomen. Ruotsikin on sentään pieni puolustusvarustautuja Euroopassa ja maailmassa. Todettakoon, että Ruotsin helikopterikanta on tälläkin hetkellä ennen parhaillaan toteutettavia lisähankintoja 126 siinä, missä Suomella ei tällä hetkellä ole vielä ainuttakaan kelvollista helikopteria puolustustarkoituksiin.

Se, mitä Suomeen nyt yritetään hankkia, on jälleen absoluuttinen minimi, mielestäni häpeän rajalla. Se on vain pääsylippu puolustushelikopterien maailmaan, niiden lento- ja huoltojärjestelmiin, joita sekä itä että länsi noudattavat. Täällä on ääneen vaikeroitu Natoon sopeutumisesta. Kysyn: Minne sitten sopeutamme, kun nyt myös sekä Kamov että Mikojan ovat tehneet yhteistyösopimukset Boeingin ja Sikorskyn kanssa venäläisten kopterien varustamiseksi Nato-moottoreilla, Nato-avioniikalla ja Nato-asejärjestelmillä? Venäjäkin haluaa nyt kilpailla vientimarkkinoilla. Venäjä itsekään ei enää hyväksy omia vanhentuneita suihkumoottoreitaan ja vaihteistojaan eivätkä Venäjänkään helikopterit mene kaupaksi vientimarkkinoilla ilman Nato-sopeutuksia.

Vihreiden esittämä ehto, että maamiinat vaihdettaisiin helikoptereihin, on tasan yhtä viisas ehdotus kuin, jos ehdotettaisiin miinalaivan korvaamista tuhannella soutuveneellä.

Vasemmistoliiton päätyminen hyväksymään kuljetushelikopterit ilman saattosuojaa on samaa luokkaa kuin ehdotus lentotukialuksen lähettamisestä vihollissukellusveneitä vilisevälle merelle ilman saattosuojaa, vaikka eipä tällainen vertaus sano vasemmistoliiton edustajille mitään. (Ed. Elo: Selittäkää te sitten paremmin!) — Ed. Elo, olen valmis taivuttamaan rautalangasta teille erityisesti: kuin pulu orrelta ammuttaisiin sekä yksinäinen kuljetushelikopteri että lentotukialus. Pitäisi varmaan panna ed. Elo kuljetushelikopterin ohjaimiin kriisitilanteessa, jossa ammutaan, niin jo vain käsittäisi hetkessä, että taistelukopteri olisi saumaton pari siinä tilanteessa. (Ed. Laakso: Ei sen takia kuitenkaan sotaa tarvitse aloittaa!)

Väite, jonka ed. Lamminen täällä esitti, että taisteluhelikoptereita ei enää valmisteta, on pahasti virheellinen. Aika hämmästyttävää, että puolustusvaliokunnan puheenjohtaja sanoo jo-

tain tällaista. USA uusii juuri 758 Apachea. Hollanti ostaa 30 Apachea, Englanti 67. Romania tilasi juuri 96 uutta Super Cobraa, Turkki 50 Super Cobraa. Taiwan, Etelä-Korea, Indonesia, Filippiinit, Ecuador, Peru, Bolivia yhteensä noin 400 Cobraa. USA tilasi 24 uutta Kiowa Warrioria, Saksa 212 uutta Tigeriä, Ranska 215 Tigeriä ja 120 Mi:tä ja Kamovia on myyty aivan äskettäin. Eli kuka väittää, ettei taisteluhelikoptereita enää tilattaisi? (Ed. Laakso: Ei ed. Lamminen niin väittänyt!) — Kyllä hän väitti.

Ed. Lamminen vertasi kritiikittömästi, vai tietämättömyyttäkö se oli, Qatarin Apache-hintoja Suomen ilmoittamiin hintoihin. Se on mahdollisimman väärin. Nimittäin se, onko Apachessa automatisoitu aaltotutka, onko taistelujohto ja/tai pimeänäköjärjestelmä ja onko digitalisoitu viestijärjestelmä, kestääkö runko 12 vai 23 millimetrin tykin osumat, minkä asteinen on omasuojajärjestelmä, onko infrapunailmaisin, infrapunahäiritsin, tutkavaroitin, laservaroitin, tutkahäiritsin, soihthuheitin, silppuheittimet, onko kypäränäytöt, onko Fliriä, onko valonvahvistinta jne, kuinka monta ilmatorjunta- tai ilmataistelujohdusta asennuspaikkoineen, minkälaisia tulenjohtojärjestelmiä valitaan jne, nämä kaikki ratkaisevat lopullisen hinnan. Ennen kuin tiedetään, millä varusteilla Suomi haluaa helikopterinsa, ei voida määrätä mitään hintaa. Se on näin yksinkertaista.

Arvoisa puhemies! Naapurivaltioidemme ja itse asiassa jokseenkin maailman kaikkien muiden itsenäisten valtioiden puolustusvoimien helikopterikannat näyttävät oikean kuvan Suomen kansanedustajien limboilusta maanpuolustusmäärärahojen kohdalla.

Kaksi kuukautta sitten, vain kaksi kuukautta sitten, vuoden 97 lopulla Venäjällä oli 2 688 taisteluhelikopteria toimintavalmiina, Ranskalla oli 877 ja tulossa 300 lisää. Saksalla oli 751 ja 300 lisää tulossa. Englannilla oli 655 ja tulossa oli 250 lisää. Italialla oli 600, Turkilla 543 ja 50 tulossa. Puolalla oli 312, Kreikalla oli 258. Espanjalla 246, Romanianla 229 ja tulossa lisää 100 Cobraa, taisteluhelikoptereita jne. Uudenmaan läänin kokoisella Hollannilla oli satakunta ja 60 tulossa lisää. Ruotsilla 126, kuten on mainittu.

Ed. Lamminen joutui puolustaakseen kerto- maansa takertumaan hädässään jopa pilkkakirveeseen vähätellessään pienellä kopterilla lentävää. Totean, että sekin on aika paljon enemmän kuin mihin kukaan muu täällä pystyy. (Ed. Laakso: On se onni, että ed. Bremerillä ei ole aseistusta kopterissaan!)

Näyttäisi antavan ratkaisevasti totuudenmukaisemman kuvan olemalla vain suu- ja kuulopuheiden varassa taapertava kotimainen jalkamies vastapainona ulkomaiselle jalkamiehelle. Suomessa ei ole ainuttakaan taisteluhelikopteria, hyvät herrat ja rouvat, mutta onhan meillä sentään Euroopan ellei koko maailman puolustustahtoisin ja kansallista itsenäisyyttä arvostavin eduskunta, juuri siten kuin havaitsee tästäkin keskustelusta vasemmalla laidalla erityisesti. Eihän se näköjään miksikään muutu, vaikka voissa paisitaisi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Isohookana - Asunmaa: Arvoisa puhemies! Lisäbudjetissa ovat tällä kertaa odotetut asiat. Yksi sellaisista on IVOn ja Nesteen järjestely, josta on saatu toki informaatiota eduskuntatasolla jo aiemminkin. Omistusjärjestelyesitys näyttää etenevän suunnitelmien mukaisesti. Uudesta energiakonsernista on tehtävä päätös eduskuntatasolla.

Pidän erittäin tärkeänä sitä, että valtio säilyttää itsellään tulevassa yhtiössä yli 50 prosenttia osakkeista. Näin siksi, että uusi yhtiö on suomalaisten perusturvallisuuden kannalta strategisesti hyvin merkittävä, huolehtiihan se pääosin meidän energiansaannistamme nyt ja tulevaisuudessa. Tällaisia yhtiöitä ei voi päästää vieraisiin käsiin missään vaiheessa.

Uuden järjestelyn hyötyjä pohdittaessa voi todeta, että uudella energiakonsernilla Suomi vahvistaa asemiaan ja energiasektorin kilpailukykyä lähinnä pohjoismaisilla ja eurooppalaisilla markkinoilla. Toivon mukaan uusi yhtiö luo puitteet tehokkaalle liikkeenjohdolle.

Energia-alalla on myös odotettavissa suuria investointeja, eräiden laskelmien mukaan jopa 10—12 miljardin markan edestä. Tärkeimpänä tulee pitää maakaasun käyttöön perustuvien voimalaitosten rakentamista ja maakaasuverkon laajentamista. Nämä antavat valtavia liiketoiminnan kasvumahdollisuuksia nimenomaan sähkön ja lämmön yhteistuotannossa niin Suomessa kuin ulkomailla.

Myös energiatuotannon markkinointi, uuden teknologian kehittäminen jne. vaativat laajoja investointeja, joihin uusi yhtiö pystynee, kun yhtiöjärjestelyt on toteutettu. Siitä huolimatta, arvoisa puhemies, eduskunnan on huolella seurat-

tava IVO-Nesteen kehittymistä ja tarvittaessa ohjattava yhtiön rakentamista.

Toinen odotettu lisäbudjettiasia on helikopterihankinnat, joista koko ilta on käyty keskustelua. Vaikka äsken minua ennen oli varsinainen asiantuntija, ed. Bremer, niin uskallan kuitenkin käyttää puheenvuoron ja vastata ehkä ed. Bremerille, kun hän kysyi, miksi on epäluuloa tässä salissa hallituksen esitystä kohtaan. Minusta epäluulo on aiheellista ja tässä puheenvuorossa ehkä sitä jonkin verran selvittelen.

Käsitellessään hallituksen turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekoa ulkoasiainvaliokunta ei sitoutunut selonteon pitkän aikaväliin budjettikehyksiin, ei myöskään eduskunta, vaan vaati lisäselvityksiä tulevista materiaalihankinnoista ja erityisesti kustannuksista. Viime kevään selontekokeskustelu osoitti puolustusministeriön koko kehysbudjetoinnin lepäävän hataralla pohjalla, eikä tätä käsitystä kyetty muuttamaan toiseksi joulun alla budjetin käsittelyssä. Tulokoon tässä esille yksi esimerkki hataruudesta. Se on se, että osaan puolustusministeriön menoista oli ajateltu saatavan työministeriön varoja. Valiokuntakäsittelyssä kävi kuitenkin ilmi, että työministeri ei ole ajatellut eikä tietävästi myöskään luvannut vielä tähänkään päivään mennessä antaa puolustusministeriölle momenteiltaan varoja.

Nyt lisäbudjetissa halutaan valtuuksia yhteensä vajaan 8 miljardin hankinnoille. Lisäksi budjetin perusteluissa todetaan, että hallituksen tarkoituksena on esittää myöhemmin tarvittavat määrärahat indeksien ja valuuttakurssien muutoksista mahdollisesti aiheutuvia hankintasopimuksen edellyttämiä maksuja varten. Tämä on mielestäni hyvin merkittävä lausuma budjetin perusteluissa, sillä tällä lausumalla vahvistetaan epäilyjä siitä, että varsinainen esityssumma on vahvasti alimitoitettu. Epäselväksi jää, onko 7,7 miljardiin lainkaan laskettu valuuttakurssimuutoksia. Ainakaan puolustusministeriön toimittamassa muistiossa ei näyttäisi näin olevan.

Kuitenkin täytyy todeta, että puolustusministeri on varsin kuuliaisesti yrittänyt vastata eduskunnalle niihin kysymyksiin, jotka eduskunta asetti joulun alla. Lisäselvitysmuistio on monilta osin jopa parempi kuin hallituksen viime kevään selonteko.

Useiden asiantuntijoiden mukaan hallitus on arvioinut helikopterien hankintahinnan kovin varovasti, 5,8 miljardia. Koulutus- ja henkilökuluja ei myöskään ole otettu täysimääräisesti mukaan. Koulutus huoltokuluineen tuonee noin 2,4

miljardin markan lisäkulut kokonaisuudessaan tälle aikavälille. Vaikken olekaan asiantuntija, uskallan todeta, että taisteluhelikopterien lentäjäkoulutus on varmasti vähintään yhtä vaativa kuin Hornet-lentäjienkin. Ilmavoimien puolelta on todettu, ettei puolustushallinnon suunnittelema koulutus ole ollut relevanttia. Koulutuksen suunnittelu lieneekin vasta nyt tosissaan käynnistymässä ja tästä syystä tarkat kustannukset ovat hakusalla. Jos lisäkustannukset otetaan normaaleista toimintamenoista, tietää se taas muun puolustustoimen supistamista.

Kummallista on mielestäni se, että helikopterilentäjäkoulutusta ei toteuteta Ilmavoimissa eikä sen yksinomaisella asiantuntemuksella, jossa varmasti teknistä tietoakin on riittävästi, vaan nyt aiotaan rakentaa uusi koulutusjärjestelmä kalliimmasti Maavoimien sisään, vaikka toki hyödynnetäänkin Ilmavoimien asiantuntemusta jossain määrin.

Taisteluhelikoptereiden lopullisesta sijoittamisesta on myös liikkunut erilaisia tietoja. Puolustusvoimista on välillä todettu, ettei niitä sijoitettaisi muun muassa Kajaaniin. Sittenmin on saatu tarkennus, ettei ainakaan alkuvaiheessa ole tarkoitus niitä sinne sijoittaa.

Puolustusvoimien ja -ministeriön viime aikaiset puheet ja suunnitelmat ovat vaihtuneet kuin keväinen sää. Mistä tämä johtuu? Ainakin yksi selitys löytyy siitä, ettei viime kevään selonteossa kyetty tekemään selkeää tulevaisuuden uhkakuva-analyysiä. Sotilaallisten uhkien todennäköisyysarviot olivat summittaisia, Venäjää käsiteltiin kovin kapea-alaisesti jne. Selonteon puolustuspoliittisessa osassa oli, niin moni meistä uskoi, johtopäätökset tehty ensin ja sitten niille yritettiin löytää perusteluja, jotka ovat vaihdelleet, kuten olemme havainneet.

Esimerkiksi Pohjan prikaatin lakkautuksen yhteydessä todettiin tässä salissa ihan pääministerin suulla, että toimenpide tullaan hoitamaan niin, ettei työttömiä tule. Nyt kuitenkin tiedämme Oulussa, että tällä hetkellä jo vajaa sata armeijan palveluksessa olevaa siirtyy suoraan työttömyyskortistoon. Valtiosihteeri Saaren erityistyöryhmäkään ei ole heille löytänyt uutta työpaikkaa. Näin kuitenkin ei pitänyt käydä, ei pääministerin mielestä, ei ministeri Tainan eikä ministeri Jaakonsaarenkaan mielestä.

Myös helikoptereiden käyttötarkoitus näyttää vaihtelevan. Varsin erikoisena pidän kenraali Hägglundin lausuntoa yllätyshyökkäyksestä valtiojohtoa vastaan. Nousee kysymys, kuka puolustaakin sitten kansalaisia esimerkiksi poh-

joisessa Suomessa. Yhdessä vaiheessahan todettiin, että helikoptereita piti käyttää juuri joukkojen siirtämiseen muun muassa pohjoisessa. Onko pohjoista sittenkään tarkoitus enää tulevaisuudessa puolustaa tosi tilanteessa? Ed. Bremer, miten viisitoista taisteluhelikopteria ehtii joka paikkaan, tänne Helsinkiin, niin kuin Hägglund on todennut, Lipposta ja Ahtisaarta, valtiojohtoa puolustamaan ja sitten koko pohjoiseen Suomeen, kun sieltä on lakkautettu varuskuntia? Pitkät matkat; vastauksia ei tule kysymyksiin.

Miten on mahdollista luoda edellä mainitun kaltaisia uhkakuvia, kun valtion päämies valtuuttaa samanaikaisesti suomalaisille, ettei Suomella ole koskaan ollut yhtä aikaa kaikkien naapurimaiden kanssa niin hyvin toimivia suhteita kuin tänä päivänä on? Miksi tällaisessa tilanteessa Suomen kuitenkin pitää varustautua niin raskeasti kuin nyt teemme? Asiantuntijat, muun muassa Nokkala, ovat arvioineet, ettei nopean iskun todennäköisyys meillä ole kuitenkaan lisääntynyt.

Kansallisesta puolustuskyvystä tulee huolehtia kaikissa oloissa ja koko maassa. Silloin tarvitaan runsaasti joukkoja. Alueellinen liikekannallepano on edelleen avainasemassa, tätä ei saisi vaarantaa missään olosuhteissa, ja puolustuksen tulee nojautua yleiseen asevelvollisuuteen. Pelko, että helikopterihankintoja kuitenkin maksettaisiin muun puolustustoiminnan kustannuksella, on yhä kiistatta olemassa, jos kokonaiskehystä pitää vuosina 1999, 2000 ja 2001 alentaa, kuten täällä useissa puheenvuoroissa on aivan oikeutetusti korostettu aikaisemmin.

Jos helikopterit on tarkoitus sijoittaa eri paikakunnille osaksi valmiusyhtymiä, miksei sitä ole aikanaan selonteossa selvästi sanottu ja sitten tätä linjaa johdonmukaisesti puolustettu? Vastaus on, että valmiusyhtymätkään eivät ole olleet loppuun asti suunniteltuja. Mutta lienee myös niin, että helikopterihankinnat on suunniteltu kuitenkin ensi sijassa Nato-yhteistyön tiivistämiseen, kuten valmiusyhtymätkin. Koko valmiusprikaatijärjestely saa nyt armeijan sisältäkin päin varsin murskaavia kommentteja. Pelkkää kulisia, joiden varjolla kenraalit yrittävät saada läpi miljardiluokan hankintojaan.

Arvoisa puhemies! On perustellusti esitetty arvioita, että kyseinen määrä taisteluhelikoptereita ei todellisuudessa riitä siihen tehtävään, mihin ne on aiottu. Kohta on edessä lisähankintoja. Runsaalla kymmenellä helikopterilla ei käydäkään merkittäviä taisteluja tarvittaessa. Kysy-

myksessä siis on pelkkä harjoittelukalusto. Silloin pitää kysyä: Kannattaako siihen uhrata miljardeja?

Tuskin koskaan Suomen historiassa kalliilla varustuksilla on tiukan paikan tullen ollut todellista merkitystä. Miehet ovat tämän maan puolesta taistelleet, vaikka kansa on maksanut vuosisatojen aikana upseerien haaveilemat linnoitukset, toinen toistaan kalliimmat. Yksikään linnoitus, aikansa huippumoderneinkaan, ei kuitenkaan ole turvannut meitä vihollisen hyökkäyksiltä, enkä usko, että Hornetit tai helikopteritkaan tulevat sitä tekemään.

Valiokuntakäsittelyssä tulisivatkin nyt huolella pohtia koko taisteluhelikopterihankinnan lykkäämistä ja uudelleensuunnittelua. Nyt olisi paikallaan se, mitä keskustasta on joskus esitetty, eli tällaisissa suurissa uusissa suunnitelmissa pitäisi edetä parlamentaarisen työskentelyn kautta. Tämän illan keskustelu jos mikä on osoittanut, että parlamentaarinen käsittely olisi ollut hyvin arvokasta, kun liki kaikissa hallituspuolueiden kansanedustajaryhmissä on varsin selkeästi vastustusta hallituksen esitykselle, vaikka hallitus muodollisesti onkin ollut yksimielinen. Jos näin meneteltäisiin, hankkeille olisi varmasti, jos ne ovat perusteltuja, mahdollista saada laaja tuki, mitä pidän ensiarvoisen tärkeänä.

Mutta, arvoisa puhemies, siitä huolimatta, että täällä hallituspuolueiden edustajien taholta on esitetty vahvaa kritiikkiä, tulee mieleen epäily, että kun pääministeri Lipponen saapuu Suomeen, hän varsin pian — eikä niin, ed. Elo? — kommentaa teidät suoraan riviin.

Ed. Lindqvist merkitään läsnä olevaksi.

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaan puheenvuorossa oli tietysti monia sellaisia väitteitä, joihin jo tämän illan aikana on tullut vastattua, joten en niihin enää palaa. Uskon, että hän myös tutustuu muistioon, joka on lähetetty, ja muutenkin havaitsee vastauksia väitteisiinsä.

Mutta yhdestä kohdasta haluan esittää kommentin, kun ed. Isohookana-Asunmaa vaati parlamentaarista käsittelyä tälle asialle. Selonteko on käsitelty eduskunnassa ja eduskunta on parlamentti. Ei voi olla parlamentarisempaa käsittelyä kuin tässä tapauksessa on ollut itse tämän suunnitelman esittämiseksi, ja nyt luonnollisesti budjettikin on parlamentarisessa käsittelyssä.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Mitä tulee ed. Isohookana-Asunmaan huomautukseen siitä, että pääministeri-kansanedustaja Paavo Lipponen pistää joukot taas järjestykseen, kun hän palaa tänne, niin se saattaa olla mahdollista, mutta aivan varmaa on se, että pitkään eduskunta tulee tätä asiaa käsittelemään ja tulemme hyvin huolellisesti paneutumaan tähän asiaan.

Minulla henkilökohtaisesti on kaksi ehtoa sille, että helikopterihankinta voidaan tehdä. Ensimmäinen on se, että tämä ei todella lisää Suomen puolustusmenoja, niin kuin nyt täällä vaakuutetaan. Toiseksi, että tämä hankinta aloitetaan silloin, kun Suomen velkaantuminen loppuu. On aika vaikea kuvitella, että tilanteessa, jossa esimerkiksi valtiovarainministeri Niinistö jatkuvasti jankuttaa meille, että Suomi velkaantuu, me emme voi ottaa lisää velkaa, me aloitamme kuitenkin helikopterihankinnan tämän ehdotuksen mukaan vuonna 1999, jolloin Suomi edelleen velkaantuu 15 miljardin markan vauhtia, ehkä vähän nopeamminkin. Kyllä tällaiset ehdot varmasti hyvin voimakkaasti nousevat esille.

Puhemies! Jos vielä saan käyttää 20 sekuntia aikaa todetakseni ed. Bremerin puheenvuoron johdosta. Ed. Bremer, jos lähdetäisiin siitä, että eduskunta päättäisi vain niistä asioista, joihin meillä on asiantuntemusta, voisi olla, että ed. Bremerkään ei päättäisi muusta kuin helikopte-reista.

Ed. L i n d q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hieman ihmettelen ed. Elon puheenvuorossa sitä, että hän haluaa siirtää tilausvaltuutusta sillä verukkeella, että me velkaannumme. Tarkoittaako tämä ed. Elon puheenvuoro sitä, että sosialidemokraatit ja ed. Elo ovat vähentämässä sitä kehystä, jonka hallitus on Puolustusvoimille suunnitellut? Minä olen ymmärtänyt sillä tavalla, että siinä vaiheessa, kun turvallisuuspoliittinen selonteko hyväksyttiin, myös katsottiin tätä kehystä yhdessä, eri ryhmissä ja myös oppositiossa. Ainakin puolustusvaliokunnassa saimme tämän kehiksen, joka on ollut ulkoasiainvaliokunnassa ja myös täällä nähtävillä. Mikäli näin toimittaisiin, se tarkoittaisi sitä, että Puolustusvoimien kehiksestä vähennetään miljardi tai kaksi vuositasona. Tarkoittaako ed. Elon puheenvuoro sitä?

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Taina ei selvästikään kuunnellut, mitä sanoin.

Sanoin, että tämän illan keskustelu osoittaa, kun hallituspuolueitten kansanedustajat ovat olleet erimielisiä suhteessa hallituksen esitykseen, sen, ministeri Taina, että parlamentaarinen asian valmistelu olisi ollut paikallaan. Minä en puhunut asian käsittelystä mitään, vaan asian valmistelusta. Edelleenkin olen sitä mieltä, että silloin kun on kysymys suurista, merkittävistä uudistuksista, se pitäisi toteuttaa parlamentaarisen valmistelun kautta, jotta käsittely täällä eduskunnassa olisi sopuisampaa, mitä se tällä hetkellä on.

Mitä tulee sitten viime kevään selonteon kehyksiin, ulkoasiainvaliokunnan mietintö kertoo sen, että ei valiokunta eikä myöskään eduskunta todellakaan halunnut sitoutua näihin kehyksiin. Siitä syystä juuri ennen joulua ja jälleen nyt lisäbudjetin yhteydessä näitä talousasioita joudutaan käsittelemään ja valtuuksia miettimään.

Ed. Tiilikainen: Arvoisa puhemies! En puutu varsinaiseen lisäbudjettiin, meidän ryhmästämme ed. Malmjo toi esiin ryhmämme kannan tähän. Sen sijaan keskityn illan pääteemaksi nouseeseen Puolustusvoimien kehittämiseen ja siinä valmiusyhtymiin, mukaan luettuna helikopterihankinnat.

Viime syksynä eduskunnan hyväksymään puolustuspoliittiseen selontekoon sisältyvien kolmen valmiusprikaatin varustamiseen esitetty yli 7 miljardin markan tilausvaltuus on herättänyt voimakasta keskustelua sekä täällä eduskunnassa että julkisuudessa. Eniten on tunteita kiihottanut prikaatin varustukseen liittyvä kuljetus- ja taisteluhelikopterien hankinta.

Monilta keskusteluun osallistuneilta ovat kuitenkin joko tietoisesti tai asiantuntemattomuudesta johtuen unohtuneet mielestäni tärkeimmät hankkeeseen liittyvät perusteet: Puolustusvoimien tekninen ja laadullinen kehittäminen vastaamaan maanpuolustuksen 2000-luvun ensi vuosikymmenten sotilaallisia tarpeita sekä puolustusmäärärahojen samanaikainen supistaminen ennakoituun bruttokansantuotteeseen nähden.

Sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta suunnitellut hankkeet perustuvat tieteellisiin tutkimuksiin ja analyysihin sodan kuvan muuttumisesta ja aseteknologian kehityksestä suhteessa omien Puolustusvoimiemme tämänhetkiseen alueelliseen maanpuolustukseen sekä sen teknisiin ja taktisiin puutteisiin. Jo vuonna 1973 käydyn Jom Kippur -sodan kokemukset johtivat niin sanottuun air — land-battle -doktriiniin,

joka toi ilma-aseen yhä voimakkaammin mukaan maataisteluihin.

Tämän doktriinin etevämyydestä perinteeseen toisen maailmansodan jälkeiseen maataisteludoktriiniin nähden saatiin havahduttava esimerkki Persianlahden sodassa. Siinä Yhdysvaltain monen mielestä alivoimaiset joukot tuhosivat hieman yli neljässä vuorokaudessa lähes vastarintaa kokematta Irakin vahvalla tykistöllä sekä lukumääräisesti massiivisilla taistelupanssarivaunuilla ja taistelujoneuvoilla varustetut, kiinteään puolustukseen ryhtyneet joukot kärsien vain noin 1—2 prosentin tappiot irakilaisjoukkoihin verrattuna. Muutamia lukuja irakilaisten kärsimistä tappioista verrattuna amerikkalaistappioihin. Seitsemännennen armeijakunnan alueella irakilaiset menettivät 1 350 taistelupanssarivaunua, amerikkalaiset menettivät 15, näistä 4 tuhatta, 11 vaurioituneena. Irakilaiset menettivät samalla rintamaloikolla 1 224 taistelupanssarivaunua, amerikkalaiset 25; 16 tuhatta, 9 vaurioitunutta.

Tämä kaikki on pantu neljän seikan ansioksi USA:n puolustusvoimissa. Nämä neljä seikkaa koostuvat heidän käyttämistään panssarivaunuista, taistelujoneuvoista, taisteluhelikoptereista ja kuljetushelikoptereista. Näistä kaksi Irakilta puuttui: taisteluhelikopterit ja kuljetushelikopterit. Voiton avaimina olivat taistelupanssarivaunujen ja taistelujoneuvojen ohella kuljetus- ja taisteluhelikopterit sekä modernit, laserlaitteisiin perustuvat harjoitusjärjestelmät.

Suomen puolustuksen kannalta huomattavaa on sekä Jom Kippur että Persianlahden sodasta saaduissa kokemuksissa, että niissä kummassakin murskatappion kärsineillä oli käytössään samalla tavoin varustettu maa-armeija kuin mikä meillä on käytössämme, eli itärajan takaa ostettu panssariajoneuvokalusto ja siitä kehitetty taistelujoneuvokalusto ilman ilmaelementtiä.

Viimeaikainen asevoimien kehitys eri puolilla Eurooppaa ja meidän lähialueillamme Persianlahden sodan jälkeen osoittaa kiistatta, että ilmaelementti on tullut osaksi maasodankäyntiä, ja siinä on taisteluhelikopterien suojaamalla kuljetushelikoptereilla nopeasti siirrettävillä hyvin varustetuilla joukoilla keskeinen osuus. Tätä käsitystä tukevat myös useiden maiden, muun muassa Venäjän suunnitellut siirtymisestä ammattiarmeijaan, jolloin miesvahvuudet pienenevät ratkaisevasti, mutta joukkojen tulivoima, suojaus ja liikkuvuus kasvavat.

Puolustaja ei enää tulevaisuudessa voi keskittyä kiinteään puolustukseen vihollisen kannalta

käyttökelpoisten etenemisurien varten, vaan hyökkäysalue on sekä leveydeltään että syvyydeltään moninkertainen aiempaan verrattuna. Muun muassa venäläisillä armeijan hyökkäysalue on jopa 300 kilometriä syvä ja 70 kilometriä leveä, amerikkalaisilla jopa vielä enemmän, kuten ed. Bremer esityksessään toi julki.

Tämä edellyttää myös puolustajalta entistä suurempaa tulivoimaa ja liikkuvuutta varsinkin keskitettäessä reservejä hyökkäyksen torjumiin laajalla alueella. Nämä tosiasiat on myös Suomen otettava huomioon maanpuolustuksen kehittämiseen ensi vuosituhannelle ulottuvassa suunnittelussa. Sanon "ensi vuosituhannelle". Tarkoitan: ensi vuosituhannen ensimmäisen vuosikymmenen jälkeiselle ajalle, johon tämä suunnitelma tähtää. Se ei tarkoita yleisestä asevelvollisuudesta luopumista, vaan uusien, suuressa toimintavalmiudessa olevien ja laajalla alueella käytävään taisteluun soveltuvien tulivoimaisen ja liikkuvien joukkojen mukaan ottamista.

Nyt keskustelun aiheena olevilla valmiusprikaateilla on varusteineen helikopterit mukaan lukien erittäin suuri merkitys myös valtakunnan kannalta elintärkeiden kohteiden ja liikekannal-lepanon suojaamisessa yllätyshyökkäykseltä kriisin alkuvaiheessa. Kuljetushelikopterit ovat erittäin käyttökelpoisia myös joukkojen huoltoon, kuten Puolustusvoimien nyt käytössä olevat, viimeisiä lentotuntejaan lentävät Mi-8-helikopterit ovat osoittaneet.

Arvoisa puhemies! Täällä on paljon kritisoitu taisteluhelikopterien tarpeellisuutta. Sodanajan olosuhteissa ei kuljetushelikoptereilla yksinään kuitenkaan ole elinmahdollisuuksia ilman niitä suojaavia taisteluhelikoptereita. Taistelukohteita voidaan sodan aikana käyttää myös moniin muihin tehtäviin kuin kuljetushelikopterien suojaamiseen. Tällaisia tehtäviä ovat muun muassa vihollisen joukkojen laatuun, määrään ja suuntautumiseen kohdistuva tiedustelu ja valvonta, helikopteritorjunta sekä tulituki helikoptereilla kohteeseen kuljetetuille joukoille vihollisen pinta-alueita kuten panssarivaunuja, taisteluajoneuvoja ja tulipesäkkeitä vastaan. Hyvän tutkaja paikantamisvarustuksensa ansiosta, jota paikantamisvarustusta avioniikaksikin kutsutaan, saattohelikopterit soveltuvat myös tykistön tulenjohtoon ja maalinosoitukseen merimaali-ohjuksille. Varsinkin merimaali-ohjusten maalinosoitus on nykyisellään pinta-aluksilla ja kiinteällä tutkaverkostolla vaikeata ja jopa mahdollonta koko ohjusten kantaman alueelle maapal-

lon kaarevuuden aiheuttaman tutkakatveen vuoksi.

Unohtaa ei kuitenkaan sovi helikopterien käyttöä rauhan aikana suuronnettomuuksien pelastustoiminnassa ja erilaisissa kuljetustehtävissä. Kuljetushelikopterit soveltuvat suuronnettomuuksissa vintturilla varustettuina lähes sellaisenaan uhrien evakuointiin sekä pelastushenkilöstön ja materiaalin kuljetuksiin. Myös taistelu-helikopterit ovat nopeina, hyvällä tutkalla ja paikantamisjärjestelmällä varustettuina erittäin käyttökelpoisia etsintää ja tiedustelua edellyttävissä suuronnettomuuksissa, kuten merionnettomuudet sekä myrky- ja niihin verrattavat päästö-onnettomuudet. Suuressa valmiudessa olevat helikopterit parantaisivat oleellisesti nykyistä pelastusvalmiuttamme. Rauhan aikana osa kop-tereista voitaisiinkin pitää jatkuvasti valmiudessa pelastustoimintaan varustettuina kuten Ruotsin puolustusvoimissa tälläkin hetkellä tehdään meripelastushelikopterien kohdalla.

Valmiusprikaatien varustaminen mukaan lukien helikopterit on myös linjassa ulkopoliittisen johtomme viimeaikaisten turvallisuuspoliittisten kannanottojen kanssa: ulkopoliittikan tukena itsenäinen, liittoutumaton ja uskottava puolustus Nato-yhteistyötä syventäen kuitenkin siihen liittymättä. Prikaatien myötä meillä on tarvittaessa koulutuksellinen ja huollollinen valmius ottaa vastaan ulkomaista aseapua ja edelleen itse mahdollisuus puolustaa maataamme. Maamme laajuuden huomioon ottaen me joudumme sodan aikana joka tapauksessa pääosin itse huolehtimaan puolustuksestamme, olimme pa Naton jäseniä tai emme. Puolustuksemme tueksi ei ole realistista odottaa suurta joukkojen määrää, vaan pikemminkin joidenkin erikoistoimintojen kuten ilmatuen ja tiedustelun sekä aseavun kaltaista tukea. Muussa tapauksessa maamme olisi joko kokonaan tai osittain vieraan vallan miehittä-mä. Tästä meillä on omakohtaisia kokemuksia viime sotien ajalta, jolloin osa maastamme oli saksalaisten miehittä-mä. Toisaalta Suomi ei olisi kyennyt pysäyttämään Neuvostoliiton suurhyökkäystä 1944 ilman Saksasta saatua mittavaa aseapua ja valmiutta käyttää sitä.

Arvoisa puhemies! Hankkeen vastustajien puheenvuoroissa herättää hämmästyystä tilausvaltuuden pitäminen puolustusbudjetista täysin erillisenä määrärahana, joka olisi käytettävissä johonkin muuhun kuin Puolustusvoimien sisäiseen hankkeeseen. Hankinta on kuitenkin esitetty rahoitettavaksi puolustusbudjetin sisällä puolustuspoliittisen selonteon mukaisesti Puolustus-

voimien rakennemuutoksesta aiheutuvien säästöjen, joihin kuuluvat muun muassa sodanajan armeijan miesvahvuuden tuntuva supistaminen, varusmiesten lyhennetty palvelusaika, rauhanajan varuskuntien vähentäminen ja tehostettu koulutus. Hanketta ei myöskään rahoiteta kerralla, vaan se jakautuu useille vuosille aina vuoteen 2008 asti. Samaan aikaan puolustusbudjetin osuus bruttokansantuotteesta laskee 23 prosenttia 1,5 prosenttiyksiköstä 1,27:een.

Vertailuna ulkovaltoihin muun muassa Ruotsi käyttää puolustukseensa kolme kertaa ja Naton jäsenmaa Norjakin kaksi kertaa Suomen käyttämän rahamäärän. Suomi on kuitenkin suurvallan lähinaapuri ja he ovat selustassa. Epäilijöiden esittämät vaatimukset yksityiskohtaisista kustannuslaskelmista ovat mielestäni myös ennen aikaisia, sillä hankkeen laajuus ja kustannukset selviävät vasta saatujen yksityiskohtaisten tarjousten perusteella. Budjetin ylityminen voidaan taas välttää mitoittamalla hankkeen laajuus saatujen tarjousten jälkeen käytettävissä oleviin määrärahoihin hankkimalla käytettävissä olevin varoin niin hyvä järjestelmä kuin mahdollista, kuten puolustusministeriö on alun perin ilmoittanut. Muodostetun helikopterityöryhmän tehtävänä jatkossa olisi huolehtia, että toteutuessaan helikopterihankinnan laajuus mitoitetaan siten, että puolustuslonteossa esitetyt määrärahat pysyvät asetetuissa kehyksissä ja että Puolustusvoimien toiminta myös muilta osiltaan voidaan toteuttaa suunnitelmien mukaan toimintamenot mukaan lukien.

Toivottavasti historia maamme Puolustusvoimien kehittämisen laiminlyömisessä ei toista itseään kuten talvisodan edellä. Ajan tasalla olevilla ja tehokkailla Puolustusvoimilla on myös rauhan aikana tärkeä ennalta ehkäisevä tehtävä ulkopoliittikan tukena itsenäisyytemme puolustamisessa.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Tiilikainen laajassa puheenvuorossaan toi esiin muun muassa sen, että ei ole mahdollista siirtää kyseisiä puolustusbudjetin määrärahoja muihin kohteisiin, esimerkiksi puolustusbudjetin ulkopuolelle, ja arvosteli arvostelijoita tältä osin. Haluaisin ed. Tiilikaiselle kuitenkin todeta sen seikan, ed. Tiilikainen, että Puolustusvoimien sisällä on erittäin paljon tarpeita. Otan vain yhden esimerkiksi, kasarmit, joihin tänään on jo ainakin kerran viitattu. Jo edellisellä eduskuntakaudella silloinen eduskun-

nan oikeusasiamies Söderman muun muassa kiinnitti huomiota tähän tilanteeseen, hyvin vakavan lausunnon tästä asiasta jätti, eikä kasarmien tilanne ole oikeastaan siitä miksiäkään korjaantunut. Sitten hämmästelemme esimerkiksi sitä, miksi nuoret varusmiehet eivät viihdy ja keskeytyksiä ja kaikkea tulee. Tässä on myös yksi syy varmasti.

Sitten sanoitte siitä, että hankintaa ei makseta kerralla vaan vuoteen 2008. Minusta olisi hyvin ikävää ja hyvin arveluttavaa, että me tekisimme eduskunnassa näin suuria päätöksiä ja sitoisimme kahden seuraavan eduskunnan kädet hyvin suuriin ratkaisuihin, kun kuitenkin on nähtävissä se seikka, että talous ei ole elpymässä läheskään sillä tavalla kuin kuvitellaan vaan saattaa tulla hyvinkin suuria taloudellisia vaikeuksia. Silloin se kostahtuu muissa menoissa, jos annamme tällaiset valtuudet. Hankinnat on sitten kuitenkin maksettava, kun ne tilataan ja hankitaan, niin kuin nyt on käynyt esimerkiksi Hornetien kohdalla. Emme vakavaan taloudelliseen tilanteeseen viitaten voineet esimerkiksi maksatusohjelmaa siirtää.

Ed. H a a t a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiilikainen mainitsi, että kustannuslaskelmien laatiminen tässä vaiheessa olisi jotenkin omituista. Minusta on pikemminkin omituista se, että nyt, kun helikoptereiden tilausvaltuuksia esitetään, nämä laskelmat ovat olleet perin hataria eivätkä ne anna meille kansanedustajille ja eduskunnalle kuvaa siitä, mistä säästöt itse asiassa aiotaan ottaa. Kun terveydenhuollossa, sosiaaliturvassa tai opetustoimessa on jouduttu tekemään leikkauksia tai esittämään uusia hankkeita, vastaavat säästöt on pitänyt markan tarkkuudella esittää ministeriöistä, jotta eduskunta on voinut tietää, mihin se on sitoutumassa. Minusta helikopterihankinnoissa pitää vaatia samanlaista tarkkuutta, jotta emme ole samassa tilanteessa, jossa oltiin aikoinaan, kun päätettiin Hornet-hävittäjistä.

Kun nyt on puhuttu siitä, että ei paisuteta budjettia, tämän perustuu Hornetien kautta ylipaisutettuun budjettiin, jonka taso halutaan nyt pitää tällä korkeudella. Kun otetaan huomioon valtiontalouden tilanne ja puheet siitä, että säästöjä edelleenkin tarvitaan, minustakin tuntuu kohtuuttomalta, että me sitoisimme tulevalta eduskunnalta kädet nyt tällä hankinnalla. On puhuttu perusturvallisuudesta ja siitä, mikä kansalaisten turvallisuus on. Minusta kansalaisten perusturvallisuus saattaa olla näitten hankin-

tojen kautta uhattuna mutta sen sijaan valtiojoh-
tajan turvallisuus ei.

Ed. Tiilikainen (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä ed. Rim-
min kanssa, että Puolustusvoimien kasarmit kai-
paavat korjaamista. Tähän kuitenkin eduskun-
nan tulisi myöntää hieman isommat käyttömää-
rärähat Puolustusvoimille, että se voisi sen tehdä.
Sillä en tarkoita sitä, että tällä voitaisiin laimin-
lyödä sodanajan armeijan kehittämistä ja sen
ylläpitämistä maamme puolustusta heikentäen.

Mitä tulee suuruusluokkaan, että näin suurta
hankintaa ei voitaisi jatkaa pitemmälle ajankoh-
dalle, Puolustusvoimien hankinnat eri aloilla tu-
levat määrävuosien, 20—30 vuoden loppuun ku-
lumisen jälkeen aina uuteen harkintaan ja silloin
puhutaan isoista summista, kun on isoista mää-
ristä kysymys, ja silloin ne täytyy voida jakaa. Jos
me puhuisimme tällaisten rahoittamisesta yhtenä
vuonna, täällä nousisi vielä isompi haloo.

Sitten yksityiskohtaisesta budjetoinnista, jos-
ta ed. Haatainen sanoi. Totesin itse, että yksityis-
kohtainen budjetointi ei ole mahdollista, koska
ne vaihtoehdot, joita tarjoukseen sisältyy tar-
jouspyyntöjen jälkeen, mahdollistavat ehkä sato-
ja eri vaihtoehtoja, joiden raamit liikkuvat hyvin
laajalla alueella. Ei ole mahdollista tietää myös-
kään niiden yksityiskohtaisia hintoja ennak-
koon, kun emme tiedä, millaiseen kauppaan pää-
semme mukaan ja mitkä ovat toimittajan mah-
dollisuudet toimittaa. Hinta määräytyy usein ti-
lanteen mukaan.

Ed. Haataisen mainitsema Hornet-taso. Tau-
lukossa, joka oli jo puolustuspoliittisessa selon-
teossa ja helikopteriyöryhmän tai ministeri Tai-
nan jakamassa erillisessä selvityksessä, selvästi
osoitetaan, että selvästi mennään huomattavasti
alle Hornet-tason ja mennään 80-luvun lopun
tasoon puolustusbudjetissa, jopa sen alle.

Ed. T a r k k a : Herra puhemies! Puolustus-
valmiuden kehittämistarpeet eivät tietenkään
lopu siihen, kun Hornetit on maksettu ensi vuosi-
kymmenen alussa. Sen jälkeen kysymys on siitä,
mikä hanke on sen jälkeen tärkeysjärjestyksessä
seuraava. Valmiusyhtymien iskuosien liikkuvu-
den parantaminen helikoptereilla on johdonmu-
kainen ja tavallaan itsestäänselvä jatke alueelli-
sen puolustuksen hyväksi jo vuosikymmeniä teh-
dylle työlle.

Koko maan kattava puolustusvalmius voi
kuitenkin muodostua jopa taakaksi, jos siltä
puuttuu kyky kehittää painopisteitä ja kyky luo-

da tarpeen vaatiessa nopeaan liikkuvuuteen pe-
rustuva yllätysmomentti. Jos alueellisella puolus-
tusjärjestelmällä ei ole tätä ominaisuutta, se ei
nykymaailmassa enää pysty vastaamaan tehtä-
västään. Sen takia näitä helikoptereita tarvitaan.

Vasemmistoliitto ja ilmeisesti jotkin muutkin
osat hallitusrintamasta näyttävät asettelevan it-
seään sellaiseen populistiseen asentoon, että kul-
jetushelikopterit vielä ehkä saattaisivatkin tulla
kysymykseen mutta saattohelikopterit sentään
eivät. Tällainen puolivillainen yleisön kosiskelu
osoittaa aivan tavatonta asiantuntemattomuut-
ta. Helikopterikuljetuksessa oleva joukko on ää-
rimmäisen haavoittuva juuri silloin ja helppo
saalis hyökkääjälle. Kuljetushelikopteri on hyvin
kaukaa hyvin helposti havaittavissa oleva kohde,
jonka tuhoaminen taistelutilanteessa on lähes
varmaa, ellei sille järjestetä kunnon suojaa. Ha-
luaako vasemmistoliitto todella, että tositilan-
teessa kuljetushelikopterien tehtävä taatusti epä-
onnistuu ja että maksimaalinen määrä suomalaisia
sotilaita on mahdollisimman helposti tuhot-
tavissa yhdellä osumalla?

Helikopterien tilausvaltuudet eivät tuo puo-
lustusbudjettiin sellaista uutta rahaa, jota sinne ei
olisi jo ennen suunniteltu. Hallituksen esityksen
taustalla on vastuullisten asiantuntijoiden arvio
siitä, miten puolustuselonteon menokehykseen
sisältyvä raha tulisi puolustusvalmiuden kehittä-
misen kannalta tehokkaimpaan käyttöön. Ti-
lausvaltuuksien hylkääminen johtaisi siihen, että
menokehyksessä oleva raha käytettäisiin sitten
puolustusasioiden toiseksi parhaaseen käyttö-
kohteeseen.

Eduskunnalla on siis ratkaistavana sellainen
mielenkiintoinen kysymys, haluammeko me
käyttää puolustusvalmiuden kehittämiseen aja-
tellun rahan tehokkaimmalla mahdollisella ta-
valla vai toiseksi tehokkaimmalla. Suosittelen te-
hokkainta.

Helikopterit ovat iso hankinta mutta ne eivät
kurista Puolustusvoimien toimintamahdolli-
suuksia ollenkaan sillä tavalla kuin Hornet-kau-
pat. Helikopterihankinnan osuus vuoteen 2006
ulottuvassa menokehyksessä on vain noin kol-
mannes tälle ajalle suunnitelluista kaikista mate-
riaalihankinnoista. Varsinainen koneiden han-
kinta sekä niiden varusteluun jakson loppuvai-
heessa tarvittava 1,5 miljardin lisävaltuutus mah-
tuvat jo hyväksytyn puolustuksen menokehyk-
sen rajoihin. Näin mitoitettu ja jaksotettu rahan
käyttö ei siis tukahduta valmiusprikaatien muuta
varustamista eikä puolustuskyvyn materiaalili-
tanteen yleistä kohentamista.

Helikopterihankinnasta huolimatta puolustusmenojen hankinta- ja toimintamenojen suhde tervehtyy ja normalisoituu Hornet-kaupan aiheuttamasta tilanteesta. Toimintamenot kasvavat merkittävästi ja materiaalihankinnat pienevät sekä markkamääräisesti että suhteellisesti. Ensi vuosikymmenellä kertausharjoituksia voidaan järjestää kulukehityksen puitteissa täsmälleen niin paljon kuin Puolustusvoimilla on tarvetta, halua ja kykyä. Menokehitys päästää Puolustusvoimat pitkän korpivaelluksen jälkeen normaalitilanteeseen, ja siihen sisältyvä helikopterihankinta parantaa entisestäänkin sen mahdollisuuksia täyttää tehtävänsä.

Helikopterien käyttötarkoituksen peräänkysely on aiheellista ja tärkeää. Sen sijaan tähän järkevään kysymykseen annettujen järkevien vastausten käsittely julkisessa keskustelussa ja tässäkin salissa tänä iltana ei osoita erityistä vastuuntuntoa eikä historian tajuja. Puhe valtion ylimpään johtoon kohdistuvan kaappauksen omaisen iskun torjumisesta on saanut ilkkumat liikkeelle tänäkin iltana. Nokkelaksi tarkoitettua kompailussaan he tulevat osoittaneeksi myös melkoista asiantuntemattomuutta asiassa, josta tuntevat kuitenkin tarvetta esittää määrätietoista lausuntoja. Luultavasti sen voi tulkita myös merkiksi siitä, että he eivät halukaan perehtyä asiaan. He haluavat vain vastustaa.

Valtion ylimpään johtoon kohdistuva strateginen isku ei ole kenraalien nyt äkkiä keksimä hätäinen tekosyy helikopterihankinnalle. Toiminnallisesti itsestäänselvyytenä tämä tehtävä on ollut aina läsnä kaikkien maiden puolustus suunnitelmissa. Siihen on historiallista näyttöä myös Suomessa. Marsalkka Mannerheim muodosti maaliskuussa 1944, siis puoli vuotta ennen jatkosodan loppua, niin sanotun Osasto H:n, jonka tehtävänä oli suojata Helsinkiä saksalaisten kaappausyrityksiltä Suomen valmistautuessa irtautumaan sodasta. Tämän osaston komentaja oli muuten Puolustusvoimien nykyisen komentajan isä, joten kenraali Hägglundilla on tässä asiassa paitsi ammatillista myös perhetaustaa.

Valtion ylimmän johdon toimintavapauden varmistaminen on ollut paperille kirjoitettuna periaatteena mukana Suomen puolustusvoimien tehtävämäärittelyssä 1970-luvun alusta lähtien. Se ei ole siis kenraalien nyt keksimä vitsi. Silloin 70-luvun alussa se kirjoitettiin ensimmäisen parlamentaarisen puolustuskomitean mietintöön. Siihen aikaan tärkein puolustustehtävä oli varautuminen massiiviseen maahyökkäykseen, mikä johtui Neuvostoliiton olemassaolosta,

vaikka sitä ei voitu sanoa ääneen, koska ystävyys ja luottamus olivat niin korkealla tasolla.

Nyt tätä massiivisen maahyökkäyksen uhkaa ei ole, mutta syvän puolustuksen filosofia pätee edelleen. Viime vuonna hyväksytyssä puolustus selonteossa todetaan, että alueellinen puolustus on edelleen puolustusratkaisun keskeinen ja tärkein periaate. Sotilaallinen voima on parhaimmillaan silloin, kun se vaikuttaa pelkällä olemassaolollaan, ilman että sitä käytetään. Juuri tähän ennalta estävään poliittiseen vaikutukseen asevelvollisuuteen perustuva aluepuolustus on tehokkaimmillaan.

Suomen puolustusvoimien tehtävänä on 1930-luvun puolivälistä lähtien ollut ensinnäkin koko maan alueen hallussapitoon tähtäävä alueellinen puolustus ja toiseksi elintärkeisiin kohteisiin suuntautuvan strategisen iskun torjunta. Viime vuoden puolustus selonteon käsittelyssä eduskunta vahvisti, että näin on myös tulevaisuudessa. Muutakin on väitetty.

Viimeksi ed. Laakso sanoi täällä viime perjantaina jalkaväkimiinoista käydyssä keskustelun yhteydessä helikopterihankinnan osoittavan, että alueellisesta puolustuksesta olisi luovuttu. Tämä oli erityisen hämmästyttävä väite nimenomaan ed. Laaksoilta, joka kuuluu maan parhaisiin puolustusasioiden siviiliasiantuntijoihin, mutta min hän oikein käyttää tietoaan. Hänen viime perjantaina esittämänsä lausumaa ei voi ymmärtää muuten kuin niin, että se oli tarkoituksellinen ja syvästi demagoginen yritys johtaa harhaan kansanedustajia ja koko kansaa.

Me täällä eduskunnassa olemme itse viime vuonna päättäneet, että alueellinen puolustus on edelleen suomalaisen doktriinin selkäranka. Sitä varten tarvitaan muun muassa ne jalkaväkimiinat, jotka Suomella on. Niitä ei tarvita yhtään kappaletta lisää. Liikkuvuuden lisääminen ja strategisen iskun torjuntakyky ovat alueellisen puolustuksen välttämätön täydennys. Sitä varten tarvitaan helikopterit, joita Suomella ei ole. Siksi ne pitää hankkia.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tarkka taitaa olla nyt tässä keskustelussa ensimmäinen edustaja, joka aivan selvästi käy kaappausuhkien todelliseksi puolustajaksi tai niiden huomioonottajaksi Hägglundin ohella ja vetoaa siihen, että niihin on aina varauduttu.

Kuten omassa puheenvuorossani totesin, valtiollinen johto, erilaiset strategiset kohteet ovat aina olleet erityisvalvonnan ja suojauksen koh-

teina, mutta mistä nyt hyvin lyhyessä ajassa on tullut tarve, että niitä pitää suojella nimenomaan taisteluhelikoptereilla, niin se on vähän outo kysymys. Ja kuten aikaisemmin totesin, niin Suomen puolustus ja sen uskottavuus on perustunut ennen kaikkea vahvaan aluevalvontaan, ilmavalvontaan, ilmatorjuntaan ja ilmasuojaan, ja kuten kerroin, niin viimeksi marraskuussa Puolustusvoimain komentaja Hägglund kertoi, että se on erittäin tehokas tapa torjua esimerkiksi strategiset iskut.

Ed. Tarkka näyttää myös menneen niiden vaakuittelujen taakse, joissa hyvin tunteeomaisesti vedotaan suojaamattomiin sotilaisiin kuljetushelikoptereiden sisällä, mutta samassa yhteydessä hänen tulee todeta, mikä on se sotilaallinen voima, joka meidän rajojemme sisäpuolella häirii omilla taisteluhelikoptereillaan tai maahanlaskujoukoillaan ja uhkaa näitä liikkuvia valmiusyhtymiä ja niiden joukkojen siirtoja. Joukkojahan siirretään näissä nopean liikkuvuuden joukoissa myös muilla välineillä kuin kuljetushelikoptereilla. Niitä siirretään myös maata pitkin koko ajan.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tarkan puheenvuoron keskeinen sanoma oli osoittaa, että tämä sali on täynnä asiantuntumattomia kansanedustajia näissä asioissa.

Rohkenen kuitenkin huomauttaa ed. Tarkalle, että kun hän puhui näistä kuljetushelikoptereista, niin minä ainakin sain heko-työryhmässä, joka on kai nyt jonkinlainen seurantaporukka, jos tästä hankkeesta ylipäättään jotakin tulee, sen käsityksen, että meillä on 7-8 kappaletta kuljetushelikoptereita tällä hetkelläkin. Niiden tunnit ovat ummessa ja ne pitää uusia. Sitten siinä yhteydessä niiden määrää nostetaan ja niiden tulitehoja varten tarvitaan saattohoitohelikoptereita, kuten olen niitä sattuvasti kutsunut, ja siinä kaikki. Kysymys on nyt siitä, lähdetäänkö saattohoito-operaatioon vai ei.

Minä ainakin totean, kun tämmöiseen hommaan ryhdytään, että tämä on aika mielenkiintoinen avaus, koska, kuten aikaisemmista yhteyksistä olen televisiokulttuurin avulla oppinut, satelliittiseuranta on tosi rajua eli toisin sanoen, jos täällä "vihullisia" jossakin ympärillä pyörii, niin satelliittiseurannalla katsotaan hyvin tarkkaan, että missä ne kulloinkin ovat. Ympärillä olevissa valtioissa saattaa kuitenkin olla satakertainen määrä "helikoptereita" ja sitten vielä muita ilma-aluksia melkoinen määrä, joten siinä

saattaa käydä hyvin huonosti tällaisella helikopterimäärällä, jos kaikki on niiden varassa.

Kannattaa miettiä kaksi kertaa omaa strategiaansa!

Ed. H. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sain ed. Tarkan puheenvuorosta semmoisen käsityksen, että hänen mielessään on useita erilaisia puolustusjärjestelmiä, joilla maamme voi puolustautua. Hän sanoi, että tehokkain on helikoptereihin perustuva järjestelmä. Sitten hän lisäsi, että hän ei halua tukeutua tähän toiseksi tehokkaimpaan. Meitä on varmasti tässä salissa on hyvin monta semmoista henkilöä, joille tämä tehokkain ei ehkä sovellu ja jotka haluavat tietää, mikä se toiseksi tehokkain on, joten minä kysyn nyt ed. Tarkalta, mikä on hänen mielestään se toiseksi tehokkain puolustusjärjestelmä, kun tehokkain on helikoptereihin perustuva?

Ed. Olin (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Itsekin haluaisin kysyä, mikä on se toiseksi tehokkain tapa, johon ed. Tarkka viittasi. Toisaalta hän korosti, että hankinta parantaa Puolustusvoimien mahdollisuutta täyttää tehtävänsä paremmin. Siis on kysyttävä, onko nyt juuri oikea ja tarpeellinen hetki tämän tehtävän täyttämiseen?

Toisaalta hän käsitteli sinänsä perusteellisessa puheenvuorossaan myös niitä seikkoja, jotka koskevat valtiojohdon kaappaamisen torjuntaa. Tämä peruste on mielestäni onntto ja epärealistinen Suomen oloissa ja osoittaa heikkoa tilanteenarviointikykyä esittäjänsä taholta.

Toisaalta ehkä juuri valtiojohdon kaappausperusteen yhteydessä kansanedustajia on ärsyttänyt se, että Puolustusvoimien virkamiesjohto korostuneen voimakkaasti esiintyy asiassa, joka nyt on eduskunnan päätösvallassa.

Ed. Tarkka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin ed. Uotilalle, joka kyseli muun muassa, mikä on mahtanut tehdä tämmöiset helikopterit juuri nyt tarpeellisiksi. Ne on tehnyt tarpeellisiksi se, että sotateknologia on kehittynyt sillä tavalla, että muutkin lentävät helikoptereilla. Yleensä ottaen sodankäynnin liikkuvuus ja nopeus on kiihtynyt valtavasti ja jos tähän teknologiaan perustuvaa hyökkäystä torjutaan polkupyörillä ja Paseilla, niin siinä käy helpolla huonosti. Tästä johtuu se seikka.

Ed. Pulliaiselle, joka puhui saattohoidosta, kertoisin, että kuljetushelikoptereiden saatto ja

suojaaminen on juuri tarkoitus, jolla pyritään varmistamaan, että tämä tehtävä, joka kuljetushelikoptereilla on, onnistuu.

Mikä on se toiseksi tehokkain tapa käyttää näitä rahoja, jotka siinä kehyksessä ovat? En minä tiedä, koska ne vaihtoehtoiset suunnitelmat ovat pääesikunnan kenraalien laatikoissa. Siellä on aina suuri määrä monia vaihtoehtoisia suunnitelmia ja se, mikä sieltä ensimmäisenä tulee esiin, on juuri ilmaus siitä, mikä on näiden asiantuntijoiden mukaan tehokkain tapa käyttää rahaa, joka ehkä on käytettävissä.

Ed. Olinille sanoisin hyvin huolestuneena sen näkökohdan, että ilmeisesti ed. Olin ei ole koskaan tullut ajatelleeksi, mistä sodankäynnissä yleensä ottaen on kysymys. Siinä on kysymys yrityksestä lannistaa toinen valtio, jonka lannistamisen keskeinen tehtävä on sen valtiollisen ja sotilaallisen johdon lamauttaminen. Siis nimenomaan sehän on koko sodan hirvittävyys varsinainen viimeinen tavoite, ja nyt te sanotte, että nyt yhtäkkiä on keksitty, että valtiojohtoa pitäisikin suojella. Nimenomaan siitä on ollut kysymys koko sen ajan, kun valtiot ovat käyneet sotia. Ei sitä ole nyt keksitty, hyvä tavaton, ed. Olin.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Aina kun täällä eduskunnassa on puhuttu Puolustusvoimien hankintasuunnitelmista tai toimintasuunnitelmien kehittämistä, niin ainakin sinä aikana, kun minä olen ollut tässä talossa, niihin on yhtenä tavoitteena liitetty liittyminen Natoon. Olen kyllä itse ollut ihan siitä alkaen, kun tehtiin päätökset Hornettien hankkimisesta, liitettiin tietyllä tavalla yhteistoimintaan Naton tiettyjen toimintojen kanssa, päätettiin perustaa valmiusyhtymät ja viimeistään nyt, kun tämä helikopterijärjestelmän hankkiminen tuli kyseeseen, vuoren varma siitä, että tämä hippaleikki Natoon liittymiseksi on jo loppuosillaan.

Tilannehan on nimittäin suomalaisessa sodankäynnissä ja maanpuolustuksessa se, että meidän olemme korpisotureita ja suomalainen puolustussuunnitelma, erityisesti idän suuntaan tietysti perustuu aina korpisotaan ja sen tyyppiin toimintaan. Suunnitelmat ovat olleet viime vuosin saakka, niin kauan kunnes aukeni mahdollisuudet päästä Natoon, tämän tyyppiset.

Tietäähän sen, kun katsotaan tätä helikopterijärjestelmää. Niillä kulkee 400 sotilasta kerralla. Kymmeniä herhiläisiä ilmassa ja 400 sotilasta niissä. Siis muutamaa äijää kuljetetaan semmoisella 8 miljoonan herhiläislaivalla sinne sun tänne

edes sun takaisin. Eihän sillä ole maanpuolustuksellisesti kovinkaan suurta merkitystä. Näin olen minä ymmärtänyt kyllä sen tietynlaisen hätävaaleen tai hätäselityksen kenraalien taholta tai mistä lie tullutkin, eli että yksi tarkoitus on, että sillä porukalla riennetään pelastamaan Mäntyniemestä Ahtisaarta, jos tulee oikein paha paikka. Tämä on sitten tämä toinen tarkoitus.

Näin olen minä näen kyllä, että tämä systeemi tähtää tiettyyn tarkoitukseen, eikä minulla ole sitä vastaan mitään. Liitytään Natoon vaikka huomenna mutta tehdään se selkeästi eikä leikitä tällamoista hippaleikkiä, missä aina silloin, kun hippamies ei näe, liikahtetaan ja taas pysähdytään. Varmaan muistatte lapsuudesta semmoisen leikin. Tämä touhu tässä on vähän samanlaista.

Sitten puhutaan, että kuljetushelikoptereilla on suojanaan Apacheja, taisteluhelikoptereita, mutta kyllä kai nekin putoavat. Samanlaista rautaa ne ovat kuin muutkin. Kun ohjuksilla lojautellaan, niin niinhän ne tulevat alas kuin muutkin, mutta sitä ei ole tässä lainkaan huomioitu, niin että hiukan huvittavaa tämä touhu kyllä on.

Minun mielestäni kun meillä on ollut kaksi viimeistä puolustusministeriä naisministereitä, niin kenraalit ovat vieneet heitä kuin, anteeksi vain, herra puhemies, "pässä narussa" näissä asioissa. Niin ihastuttava ja älykäs ihminen kuin ministeri Taina onkin, minä tavallaan sieluni silmillä näen, että siinä kenraali Hägglund puhuu hänen suullaan näistä asioista ja näiden asioiden eteenpäinviemisestä.

Minä vihaan yleensäkin sitä virkamiesvaltaa, joka on astunut ministereiden ja eduskunnan yli, niin kuin täällä monta kertaa on puhuttu. Kenraalit ovat näissä asioissa juuri sitä virkamieskuntaa, joka on tallannut alleen ministerit ja nyt tallaavat aika ylimielisesti myös eduskunnan näissä asioissa. Näin olen minä en ole kovin ihastunut tästä asiasta sellaisenaan. Tässä on villipillisyyttä. Tässä ei sanota kaikkia asioita, niin kuin ne ovat. Tässä sanotaan väärin kustannuskysymykset, mitä ne tulevat maksamaan. Samalla tavalla kuin tiedettiin aikanaan Horneteistakin, näissäkin syötellään meille ehkä vain puolta siitä hinnasta, minkä loppujen lopuksi joudumme maksamaan.

Minä olen kuitenkin ankara Puolustusvoimien puolustaja ja sellainen kansanedustaja, joka tuen kaikkia puolustusvalmiuden tehostamiseen liittyviä toimia. Saattaisiin olla tässäkin asiassa vielä näiden kenraalien kannalla, mutta kun katselen tätä tilannetta yleensä, sekä Hornetit että nämä tulevat yhteensä todellisuudessa

meille maksamaan suhteellisen lyhyellä aikavälillä, kun katsotaan, milloin Horneteja ruvettiin maksamaan ja milloin helikopterit tulevat maksetuiksi, taatusti yli 30 miljardia markkaa tämä koko homma.

Kuitenkin meillä koko ajan velka kasvaa. Me emme ole velkaa saaneet pysäytettyä lainkaan, ja meillä on edessä todennäköisesti aika lyhyelläkin aikavälillä ainakin tietyn asteinen lama, joka merkitsee sitä, että meillä ei kovin suuria vararesursseja ole. Me liitymme Emuun, joka ei anna aikaisemmanlaisia joustomahdollisuuksia talouden elvyttämiseksi. Jos me nyt otamme valtavan suuria sitoumuksia tästä eteenpäin lähivuosille, me saatamme katkerasti katua jossakin vaiheessa. Saattaa olla, että seuraavat kansanedustajat kiroavat meidän päätöksiämme, jos niitä tällä tavalla tehdään.

Olisin kyllä sitä mieltä, että tätä asiaa pitäisi harkita nyt hieman pidempään ja miettiä, mikä on tarpeellista. Vaikka olisi parlamentaarinen puolustuskomitea, mistä puhutaan, mutta hieman tarkemmin olisi syytä katsella näitä asioita kansanedustajienkin puolelta, minkälaiset hankinnat meille ovat parhaita, välttämättömiä ja mihin meillä on varaa.

Yksi asia vielä on se, että näin tärkeitä ja taloudellisesti suuria päätöksiä ei yleensä tehdä kansanedustajakauden viimeisenä vuotena eduskunnassa, koska kaikkihan me olemme ihmisiä, ja ne, jotka pyrkivät takaisin eduskuntaan, tietyllä tavalla muovaavat myös näkemystään kansan näkemysten mukaisesti, se on ihan ymmärrettävää. Sekin ehkä estää realistista päätöksentekoa meillä eduskunnassa tässä vaiheessa.

Toisin sanoen, summa summarum, näkisin, että tämä päätös pitäisi jättää seuraavan eduskunnan tehtäväksi jo poliittisista syistä ja siitä syystä, että saadaan hieman aikaa tarkastella ja tutkailla asiaa, että ei jäisi painamaan, minkälaisia päätöksiä asiasta tehdään. Herra puhemies! Tämä tästä asiasta.

Mutta pari sanaa lausun vielä Asuntorahastosta, joka saa hieman lisää rahaa korjaustoimintaan. Täällä on käytetty kyllä jo ansiokkaita puheenvuoroja siitä, että nämä 1,5 miljardia markkaa rakentamiseen on jäädytetty ensi syksyyn. Maakunnasta kuuluu koko ajan ääniä, Hämeestä ja Pirkanmaaltakin, että sieltä käydään Asuntorahastosta pyytämässä rahaa pienimuotoiseen kerrostalo- ja rivitalorakentamiseen, ihan perusteltuihin tarkoituksiin. Kun rakennustyömiehiä on siellä hirmuiset määrät työttöminä, kyllä pitäisi lähteä siitä, että näitä varoja ryhdyttäisiin

käyttämään aikaisemmin rakennustoimintaan. Näin saataisiin syrjäalueillakin jotakin pientä virikettä liikkeelle eikä Asuntorahaston varoja pelkästään uhrattaisi laitakaupunkien rakentamiseen, vaan hieman haja-asutusalueellekin, koska sielläkin on tarvetta ihan selkeästi olemassa, mutta Asuntorahastosta sanotaan, että ei voi mitään, kun ei ole rahaa.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemi pani kyseenalaiseksi koko herhiläiskopterisodankäynnin eikä nähnyt siinä mitään mieltä. Mitä se sota oikeastaan on? Onko se paljon parempaa, kun maasodankäynnissä pannaan miehet juoksemaan metsikössä edestaas? Mutta kun muut eivät pelaa tätä peliä sen viisauden mukaan, mikä meillä on, eivätkä pelaa tätä peliä samoilla säännöillä kuin me, on ilmeisesti varustauduttava koko ajan myös pahempaan. "Jos haluat rauhaa, valmistaudu sotaan", sanoo jo vanha sananlasku, ja se pitänee edelleen paikkansa.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemi käsitteli puheenvuorossaan ihan ansiokkaasti hankintojen kallista hintaa ja sitä, että pitkällä aikavälillä ne todella tulevat erittäin kalliiksi. Tässähän se yksi ongelma onkin. Ei meistä varmaan kukaan kiistä sitä, etteikö Suomessa pidä olla hyvä, itsenäinen uskottava puolustus, mutta erikoisen vaikeaksi tämän hankinnan tekee tässä taloudellisessa tilanteessa juuri kalleus ja se, että olemme joutuneet leikkaamaan monista asioista ja näyttää siltä, että joudumme edelleenkin.

Muistutan vain siitä, että emme saaneet esimerkiksi lasten esiopetusta aikaiseksi. Valtiovarainministeriö tyrmäsi sen nimenomaan sillä perusteella, että ei voida tehdä sellaisia ratkaisuja, jotka jatkuvasti vuodesta vuoteen vievät rahaa. Meillä on hyvin paljon puutteita esimerkiksi vanhusten kohdalla ja terveydenhuollossa. Kuntien valtionosuuksiin on jouduttu puuttumaan. Opettajien lomautetaan kunnissa siitä syystä, että kunnissa ei ole rahaa. Sitten me tässä taloudellisessa tilanteessa tekisimme tällaisia ratkaisuja. Tämä on, ystävät kallit, järjenvastaista, tätä ei kukaan ihminen pysty ymmärtämään.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rimmin puheenvuoro oli populistinen. Minä en nojaa tähän systeemiin ollenkaan. Vaikka ymmärrän, että köyhien ihmisten asiat ovat hyvin tärkeitä ja lapsiperheiden

ja kaikkien, minä pysyn nyt pelkästään tarkoituksenmukaisuudessa.

Ed. Ihämälle totean, että Persianlahdella kylä — ja ed. Tiilikaiselle, mutta hän ei ole enää paikalla — nämä kyllä tönöttivät. Mutta on eri asia, käyvätkö ne meidän korpisoturiemme maisemissa, onko niistä sitä hyötyä, minkä ne maksavat, vai olisiko ne joillakin muilla systeemeillä korvattavissa. Suomessa on kannettavien ilmatorjuntaohjusten määrä minun tietääkseni varsin vähäinen, mutta ne olisivat erinomaisen tärkeitä laitoksia tällaiseen sodankäyntiin ja moni muu, ei tällainen herhiläisarmeija, joka kuljettaa, niin kuin sanoin, 400:aa äijää edes sun takaisin. Minä meinasin sanoa, mutta en viitsinyt, että taksillakin pääsisi nopeammin ja halvemmalla. Minä en nyt ole ollenkaan varma, käyvätkö nämä Suomeen. Yritän olla niin realistinen kuin mahdollista tässä asiassa sillä vähäisellä kersantin sotilas-arvolla vain, joka 40 vuotta minulla on ollut. Eihän sillä paljon voi vaatiakaan.

Ed. V i h r i l ä : Herra puhemies! Itsenäisen maan tunnusmerkit ovat ainakin tähän saakka olleet oma maa-alue, oma elintarviketuotanto ja omat puolustusvoimat. Ei tarvita puolustusta, jos ei ole leipää, näin voitaneen sanoa.

Arvoisat edustajat, jotka jaksatte täällä vielä istua, on ehkä syytä nyt palauttaa muitakin asioita lisäbudjetista keskustelun alle kuin helikopterihankinta. Uskon, että sitä käsitellään vielä tämä loppuaika minun puheenvuoroni jälkeen ja varmasti myös huomenna. Mutta minä haluan puuttua nimenomaan lisätalousarviossa olevaan maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaan ja siihen, että hallitus nyt esittää lisäbudjetissa 150 miljoonaa markkaa yhteensä lisäyksensä maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen, joka tosin otetaan suurimmaksi osaksi pääluokan sisältä pellon metsitystuesta ja luopumistuesta.

Tähän on todettava tietenkin, että toimi on sinänsä ihan myönteinen ja oikean suuntainen mutta riittämätön. Valitettavasti tällä summalla ei pystytty pysäyttämään jo pitkään jatkunutta maatalouden alenevaa tulokehitystä eikä katkaisemaan maataloudelle kohtalokkaaksi käynyttä, tällä vaalikaudella ollutta leikkauslinjaa. Lisäbudjetin perusteluissa hallitus toteaa, että käytettävissä olevien tietojen perusteella tuottajaindeksillä mitattuna maataloustuotteiden hinnat ovat alentuneet koko jäsenyyden ajan. Kyllä viljelijäväestö on tämän tiennyt, ja on hyvä, että hallitus nyt ainakin osittain on alkanut tätä asiaa ymmärtää.

Kyllä suomalaisella viljelijäväestöllä on tänä päivänä todella hätä ja suuri huoli omasta tulevaisuudestaan. Maatalouden tulot ovat laskeutuneet EU-jäsenyyden aikana vuosittain noin 5—10 prosenttia ja maataloustulo alentunut noin 16 prosenttia. Viljelijät liikehtivät myös eri puolilla maata. Eivät he turhan takia kokoonnu, ja sen ymmärtää. Viime viikolla täällä eduskunnassa vieraili eduskuntaryhmien luona nuoria tuottajia. Eräs nuori tuottaja, maidon tuottaja Timo Tuhkasaari Kortesjärveltä, jätti oman kirjelmänsä, jossa hän toteaa, miten työ määrä on kasvanut ja tulot pudonneet. Ehkä lainaan pienen pätkän Timon muistiosta: ”Minä näkisin välttämättömänä mahdollistaa tilalla ihmisarvoista elämää kohtuullisella työn teolla. On varmasti koko Suomen etu pitää viljelijät tiloilla töissä mahdollisimman suurena joukkona kuin että he vapautuisivat työmarkkinoille tai kuormittaisivat sosiaalitoimintaa loppuun palamisen vuoksi.”

Tämä on nuoren viljelijän, C2-tukialueella olevan maidontuottajan mielipide, jolla on 20 lehmää ja nuori karja ja työtä aivan riittävästi. Erittäin ikävänä Timo pitää sitä, että maatalouden investointituet ovat kohdistuneet ainoastaan suurille kotieläinyksiköille, mikä taas lisää vain sitä työ määrää ja sitä uupumista, mitä myös maataloudessa on. Tietenkin puheet yhden nuoren maanviljelijän huolista ovat pieniä näiden suurten helikopteriasioden rinnalla, mutta ehkä on syytä tämän illan keskustelussa nämäkin saat-
taa eduskunnan pöytäkirjoihin.

EU:n maatalouspolitiikkaa ollaan uudistamassa erityisesti Agenda 2000 -ohjelman yhteydessä. Kuten tiedämme, viimekesäisen esityksen jälkeen Agenda 2000 maatalouden kohdalta on merkittävästi muuttunut ja ennen kaikkea Keski-Euroopan maita suosivaan suuntaan. Erityisesti EU:n mahtimaat Ranska ja Saksa ovat lypsäneet komissiossa valmisteilla oleviin esityksiin muutoksia, jotka ovat niille eduksi, mutta tekevät uudistuksen Suomen maatalouden kannalta entistä vaikeammaksi ja monimutkaisemmaksi.

Menetykset uhkaavat nousta todella rajusti viime kesästä. Kuten täällä tänä päivänä on jo kyselytunnilla käynyt ilmi, niin kesän arviothan olivat 500 miljoonaa, ja nyt puhutaan jo 900 miljoonasta markasta, ja erityisesti menetyksen kohteeksi joutuisivat maidontuottajat ja naudanlihan tuottajat. Kyllä keskusta ainakin pitää ja toivoisin, että maan hallitus pitäisi myöskin, välttämättömänä, että Agenda 2000 -esityksessä nämä muutokset, mitä maatalouspolitiikkaan

olla tekemässä, myös täysimääräisesti kompensoitaisiin.

Se koskee niin viljapuolta kuin maidon ja lihan tuotantoa, ja kyllä perusteltu vaatimus on se, kuten esimerkiksi kotieläintuotannon asiantuntijat ovat meille esittäneet, että jos maissisäilörehu saa tukea Keski-Euroopassa, niin meillä myöskin hehtaariohtainen nurmiviljelytuki olisi aivan välttämätön. Miten se teknisesti hoidetaan ja järjestetään, on toinen kysymys, mutta kyllä näihin keinot löytyy, jos vain on halua ja poliittista tahtoa.

Arvoisa herra puhemies! Lipposen hallitus tällä vaalikaudella ensi töikseen leikkasi maatalouden kansallista tukipakettia 750 miljoonalla markalla. Sama maatalouden leikkauslinja on jatkunut koko tämän kolmen vuoden ajan. Myös kun ajatteleme maataloutta ja maaseutua, valtionapua on vahvasti leikattu ja aluekehittämiseen myönnettyjä varoja vähennetty. Kaikki nämä tuntuvat maataloudessa ja maaseudulla.

Kyllä keskustan eduskuntaryhmä edellyttääkin sitä, että nyt eduskuntakäsittelyn aikana, kun lisäbudjettia täällä käsitellään, nimenomaan kansalliseen tukimomenttiin voitaisiin lisätä 150 miljoonaa markkaa, jotta tukileikkaukset pysähtyisivät vuoden 1997 tasolle. Muutoin maatalouden sopeutuminen EU:n oloihin käy todella mahdottomaksi suomalaisille viljelijöille. Kyse on nyt siitä, turvataanko maatalouden peruskannattavuus ja huolehditaanko niistä kehittämisen edellytyksistä, joista EU-jäsenyyden yhteydessä sovittiin.

Keskusta ei voi hyväksyä hallituksen nykyistä maatalouspoliittista linjaa, mutta olemme valmiit yhteistyöhön myös hallituksen kanssa talonpojan asian ja aseman parantamiseksi. Ehkä yhteistyö voisi löytyä parhaiten siitä, että hallitus asettaisi nopeasti parlamentaarisen maatalouden, käytetään nyt nimeä ”pelastuskomitean”. Mielestäni tämän pelastuskomitean tulisi määritellä se, mikä on kansallisen maatalouden taso, miten kriisiaikoihin varaudutaan, miten viljelijäin tulotaso turvataan ja minkä kokoisilla tiloilla maataloutta maan eri osissa harjoitetaan. Ellei kansallista yhteishenkeä löydy, voi Agenda 2000 -esitys tuhoata merkittävästi suomalaista maataloutta ja maaseutua.

Herra puhemies! Ehkä sitten lopuksi jokin sana päivän puhutuimmasta aiheesta eli helikopteriasia. Itse suhtaudun myönteisesti omiin Puolustusvoimiin ja Puolustusvoimien kehittämiseen. Joulun alla, kun tämän vuoden budjetti-esitystä käsiteltiin, mielestäni olisi myös pitänyt

tämä helikopteriasia saattaa päätökseen ja ratkaista. Nyt kun tämä esitys on täällä lisäbudjetin yhteydessä, tässä on poliittinen lataus suuri. Vaikka hallitus on tuonut eduskunnalle yksimielisen esityksen, näyttävät hallituspuolueet olevan täysin sekaisin, kun tätä keskustelua on seurannut.

Kyllä näin pienen maan, Suomi-nimisen tasavallan ja sen parlamentin mielestäni pitäisi löytää kuitenkin omasta puolustuksesta yksituumaisuus, mutta tämä keskustelu valitettavasti osoittaa sen, että eduskuntavaalit lähestyvät ja edustajat erityisesti hallituspuolueissa pelkäävät kansan tuomiota. Mielestäni oppositio ei voi eikä sen tulekaan tällaisessa näytelmässä olla pelastajan roolissa. Sopii nyt kysyä kuitenkin, miten käy Lipposen hallitukselle, mikäli helikopterihanke sattuu kaatumaan tässä salissa. Arvelen kuitenkin, että hallituspuolueiden rivit kiltisti ammutaan ehjiksi ja lisäbudjetti valtuuksineen hyväksytään. Tällaista se politiikka vain näyttää tässä parlamentissa ja tässä maassa olevan.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vihriälän puheenvuoro oli raikas ja erittäin tärkeä ja tarpeellinen tässä raossa. Hän puhui maatalouspolitiikasta ja maatalouden asemasta ja selväksi kävi, että ei nyt niin hyvin mene ja korjattavaa varmasti on.

Toisaalta lähtökohdan tähän keskusteluun on myös oltava selkeä. Jos maanpuolustus ei ole kunnossa ja jos emme pidä Puolustusvoimia kunnossa, ei meidän tarvitse paljon kantaa huolta myöskään maan sisäisistä asioista.

Ed. V u o r e n s o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vihriälä puuttui puheensa Agenda 2000 -prosessiin ja aivan oikein totesi, että sen myötä maatalouspolitiikassa ajaututaan tilanteeseen, jossa on piirteitä, jotka vaikuttavat maatalouden peruskannattavuuteen ja perusyrittäjyyteen hyvin hyvin ratkaisevalla tavalla. Kun lähtökohdana nyt näyttää olevan ja vielä voimistuen se, että viljelijä ei omasta työstään ja tuotannostaan tuotteiden hintojen kautta saa kokoon edes muuttuvia kustannuksia, niin kyllä ollaan hyvin lähellä sellaista yrittäjyyden konkurssia, josta tässä yhteydessä maaseudun kohdalla voidaan puhua.

On oikeastaan aika ihmeellistä toisaalta se, että kun tässä yhteydessä nyt kuvitellaan maksettavan yhä enemmän ja enemmän tuen avulla viljelijän edes kohtuullista palkkaa, niin tästä tukipolitiikasta sinänsä asiana ei tässäkään talos-

sa paljon puhuta. Kun muistaa sen vanhan keskustelun, jota vanhan suomalaisen maatalouspolitiikan osalta aikoinaan käytiin, jos silloin vähänkin tukipolitiikkaa harjoitettiin, niin yleensä siitä käytiin kova kansallinen keskustelu. Ilmeisesti on niin, että kun rahat tulevat ulkoa, niin ne on helpompi hyväksyä ja menettelytapa helpompi hyväksyä kuin jos sitä omin kotimaisin toimin toteutetaan.

Ed. Vihriälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aivan samaa mieltä, mihin ed. Ihämäki viittasi vastauspuheenvuorossaan Puolustusvoimien tarpeellisuudesta ja välttämättömyydestä jokaiselle kansakunnalle ja ennen kaikkea Suomi-nimiselle tasavallalle. Tästä varmasti olemme yksituumaisia. Mutta juuri nyt, kun olemme käsittelemässä näin tärkeää asiaa tämän lisäbudjetin yhteydessä, tai mielestäni kahta tärkeää asiaa, maataloutta ja Puolustusvoimien kehittämistä, niin kyllä näitä pitäisi voida asiallisesti ja rakentavassa hengessä viedä tässä salissa eteenpäin. Se ei siltä kyllä tunnu kokonaisuutena, kun tätä keskustelua on tämän illan aikana kuunnellut.

Ed. Kallio: Herra puhemies! Ed. Vihriälä oli mielenkiintoinen ilmaus. Hän ampuu jotakin ehjäksi. Minä yleensä olen kuvitellut, että silloin kun ammutaan, niin ammutaan vähintään seulaksi tai muuten vain rikki, mutta ehkä se näinkin onnistuu.

Herra puhemies! Tällä eduskunnalla on ollut eri yhteyksissä erinomainen mahdollisuus keskustella turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta. Tämä on hyvä siksi, että minunkin kaltaisilleni rivikansanedustajille puolustuspolitiikan salaiset kammiot pikku hiljaa aukevat tai ainakin puolustuksemme kokonaiskuva alkaa hahmottua. Näinhän ei käy, jos puolustuspolitiikkaan törmätään ainoastaan ja vain yksittäisten rahoituspäätösten yhteydessä.

Puolustusvoimienkin osalta lähtökohtana täytyy olla se, että niitä voidaan kehittää pitkäjänteisesti sellaisten tulevien haasteiden mukaisesti, jotka tänään ovat nähtävillä.

Tässä salissa aikanaan perusteellisesti setvityn turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon eräs keskeinen painopiste oli armeijamme uudistaminen, ja sitä koskevia rakenteelliseen muutokseen tähtääviä päätöksiä on jo lähdetty toteuttamaan. Eräät varuskunta- ja paikkakunnat ovat sen jo konkreettisesti joutuneet kokemaan. Tähän armeijamme uudistamiseen ei meitä ole

ajanut turvallisuustilanteemme muutos, vaan pikemminkin kansainvälisen sotilasstrategian muutos.

Täällä on tänään puhuttu jo Persianlahden sodasta, ja täytyy sanoa, että Yhdysvaltojen ylivoima Persianlahdella ja Bosniassa mullisti kerralla kuvan nykyaikaisesta sodankäynnistä. Näiden sotien herättäminä kaikki länsimaat ovat viime vuosina uusineet radikaalisti sotilasstrategiaansa. Pyrkimyksenä on ollut perustaa nopealiikkeisiä ja tulivoimaisia iskujoukkoja. Tulevaan sodankuvaan kuuluvat myös tehokas elektroninen tiedustelu, nopeat iskut ja suuri tulivoima.

Suomen puolustusvoimissa on viime vuosina panostettu erittäin voimakkaasti Ilmavoimien kehittämiseen, ja näitä panostuksiaan joudumme maksamaan vielä parin seuraavan vuoden ajan, mutta seuraavaksi on Maavoimien vuoro. Uskon, että siitä tässäkin salissa vallinneen kohtuullisen suuri yksimielisyys. Keskeinen osa Maavoimien rakennemuutosta on valmiusyhtymien perustaminen ja näiden materiaaliset valmiudet turvaava tilausvaltuus. Tässä tilausvaltuudessa näyttää helikopterit nousseen selkeästi ylitse muiden.

Muutama sanoisinko sotateoreettinen kommentti. Panssarivaunut ovat hallinneet toisen maailmansodan jälkeen maasodankäyntiä. Ed. Aittoniemi puheenvuorossaan totesi, että helikopterit eivät sovellu meidän olosuhteisiimme. Näinhän väitettiin aikanaan panssareistakin, että ne eivät sovellu suomalaiseen maastoon, mutta näinhän nyt vain on hyvin käynyt. Kyllä ne siellä hyvin kulkevat.

Kuitenkin jo Normandian maihinnousun aikaan saatiin viitteitä uudesta, kaiken aikaisemman sodankäynnin muuttavasta murroksesta, nimittäin sodankäynnin leviämisestä kolmannen ulottuvuuteen, ilmaan. Tänään toki sodankäynnin yhteydessä puhutaan jo neljännestäkin ulottuvuudesta, jolla tarkoitetaan elektronista ja informaationsodankäyntiä. Tätä siirtymistä kohti kolmiulotteista taistelumallia on kiihdyttänyt helikopteriteknologian kehittyminen ja yleistymisen sekä tämän kehityksen myötä syntyvät aivan uudenlaiset yhtymätyypit. Uskonkin, että panssarivaunu sodankäyntivälineenä on jo ohittanut kehityskaarensa huipun eikä sen avulla enää ole saavutettavissa merkittävää liikkeen nopeutumista. Tulevaisuudessa operatiivinen liikkuvuus on saavutettavissa vain hyödyntämällä kolmatta ulottuvuutta ja estämällä vastustajan vastaava liike.

Onkin selkeästi näköpiirissä, että helikopterit tulevat ottamaan panssarivaunuilta hallitsevan aseman taistelukentillä. Joukkojen liikkuvuuden lisääntyminen laajentaa myös entisestään taistelukenttää, mikä omalta osaltaan asettaa kasvavia tarpeita puolustuksen toimintavalmiuden ja liikkuvuuden kehittämiseksi. Yhä enemmän ollaan siirtymässä niin sanottuun ilmamekanisointiin, jossa siirretään mekanisoituja joukkoja helikoptereilla taikka korvataan kokonaan taistelu-tehtävissä panssarivaunut helikoptereilla. Tämä ilmamekanisoinnin konsepti on jostain syystä Suomessa jäänyt kohtuullisen vieraaksi ja vähäkölle huomiolle, vaikka se on yhä kiihtyvällä vauhdilla yleistymässä niin Länsi-Euroopassa, Yhdysvalloissa kuin Venäjälläkin. Itse asiassa eräät venäläiset teoreetikot ovatkin päättäneet johtopäätökseen, että tulevaisuuden taistelukentillä vain liikkuva puolustus on elinkykyinen.

Miksi sitten helikopterit pitäisi sijoittaa Maavoimien alaisuuteen? Onhan monissa maissa nämä lentävät kapistukset organisoitu Ilmavoimien alaisuuteen. Ehkäpä tässäkin pätee esimerkin malli, sillä sotilasteknologian ja sodankäyntioppien edelläkävijämaissa Venäjällä ja Yhdysvalloissa on helikopterit siirretty Ilmavoimilta Maavoimien johtoon ja Maavoimien lentojoukoista on muodostettu itsenäiset aselajit. Yhdysvalloissa tämä tapahtui jo vuonna 1983, Venäjällä 1991.

Helikopterin myötä asevoimat ovat saaneetkin taistelu- ja kuljetusvälineen, joka mahdollistaa irtaantumisen maasodankäynnin perinteisistä sidonnaisuuksista. Toisaalta on mahdollista reagoida yllättäviin tilannevaihteluihin aiempaa verrattuna moninkertaisella nopeudella. Todetakaan tässäkin, että venäläiset katsovat helikopterijoukkojen kahdeksankertaistavan ja länsimaiset teoreetikot kymmenkertaistavan liikkeen mekanisoituihin joukkoihin verrattuna.

Meidän maamme Puolustusvoimien resurssit ovat pienet niin absoluuttisesti kuin suhteellisestikin ja Puolustusvoimien menokehitys on tulevina vuosina alenemassa runsaaseen 9 miljardiin nykyisestä noin 10 miljardista. Myös sen sisäinen rakenne muuttuu siten, että toimintamenojen osuutta nostetaan ja hankintamäärärahoja supistetaan. Tarvetta tähän muutokseen eittämättä onkin, sillä esimerkiksi alas ajettu kertausharjoitusten määrä edellyttää nopeaa nostamista etenkin, jos valmiusyhtymät meille perustetaan. Myös asevelvollisten maastoharjoituksia on liisättävä ja rapistuvaa rakennuskantaa kunnostettava.

Minun suhtautumiseni valmiusyhtymiin ja niiden tilausvaltuuteen on varsin pragmaattinen. Mielestäni meidän on hyvin tarkkaan mietittävä, miten me parhaalla mahdollisella tavalla käytämme alenevat puolustusmäärärahat. Mitkä ovat meidän tärkeimmät kehittämistavoitteemme? Miten me kykenemme ylläpitämään uskotavaa puolustusta? Uskon, että meidän on enemmän tai myöhemmin omaksuttava sama toimintakonsepti, joka on arkipäivää jo niin Länsi-Euroopassa, Yhdysvalloissa kuin Venäjälläkin. Se tarkoittaa panostamista liikkuvuuden lisäämiseen ja nopean toiminnan joukkoihin. Se on ainoa mahdollisuus vastata vähintään samantasoisesti mahdollisen hyökkääjän nopean toiminnan joukkojen liikkeeseen.

Herra puhemies! Mitä tulee tilausvaltuuden mahdolliseen pienentämiseen, jakamiseen ja ositaiseen myöhentämiseen, ei tässä minun mielessäni missään jäniksen selässä olla. Sitä pitää olla mahdollisuus harkita. Mutta kuten totesin, enemmän taikka myöhemmin mekin puolustuksessaamme omaksumme yleiseurooppalaisen toimintakonseptin.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tulevaisuuden sodankäynti kai on sitä, joka saatetaan tietysti nähdä lähiaikoina Persianlahdella taas. Toivottavasti ei nähdä, mutta se on nojatuolissa istumista, napin painamista ja risteilyohjusten lähettämistä liikkeelle suuressa maailmassa.

Minä en vieläkään ymmärrä tätä. Jos meillä 40—50 helikopteria, 8 tai 10 miljardin markan vehkeet, kuljettaa neljäsataa miestä, ei siinä kovin paljon sotaa ratkaista. Minä ymmärrän vielä sen, että kuljetushelikoptereita, jotka ovat Mi-8:t nykyisin, nämä venäläiset, sen tyyppisiä kuljetushelikoptereita tietysti tarvitaan. Mutta jos ostetaan vielä siihen yhteyteen monin verroin maksavat taisteluhelikopterit, jotka ovat haavoittuvaisia nekin aivan yhtä hyvin kuin kuljetushelikopterit, niin katson, että se satsaus on mahdoton toivottuun tulokseen nähden. Meillä on kuitenkin Hornetit, hävittäjät, jotka pystyvät nekin antamaan tietysti kuljetussuojaa. Hornetit, vaikka ne liikkuvatkin nopeammin, pystyvät antamaan kuljetushelikoptereille myöskin ehkä tehokkaampaa suojaa kuin taisteluhelikopterit.

Minä en ymmärrä; minä yritän vilpittömästi enkä varmaan ensi yönä, ed. Kallio, nuku, mutta minä mietin tätä asiaa vimmatusti. Neljäsataa äijää kuskaa 10 miljardin markan vehkeet edes-

suntakaisin, miten sillä sota ratkaistaan, sitä minä en ymmärrä.

Ed. Puhjo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jäin vähän ihmettelemään ed. Kallion huomiota, kun hän kysyi, miten parhaiten voimme käyttää hyväksi pienenevät puolustusmäärärahamme. Minä olen ainakin ymmärtänyt, että puolustusmäärärahat koko ajan kasvavat eivätkä pienene.

Toinen huomio siitä, kun hän mainitsi, että taisteluhelikopterit nostavat tehokkuutta huomattavasti. Siitä sai sellainen käsityksen, että tämä on automaattista. Mielestäni se ei kuitenkaan ole automaattista, koska nykyaikana elektroniikka on sellaista, että se, joka sitä hallitsee, myöskin määrää, käytetäänkö elektroniikkaa. Esimerkkinä vain Irakin sota, jolloin suomalaiselle käsityskyvyille outo tapahtuma sattui siellä, kun Irak vei lentokoneensa turvaan vihollismaahansa Iraniin. Se vei ne sen takia, kun ylhäällä oleva Awacs eliminoi Irakin taistelukoneiden asejärjestelmien elektroniikan. Jos meillä on Nato-yhteensitova asejärjestelmä täällä, meidänkin taivaallamme porraava Awacs määrää sen, saammeko me niitä aseita käyttää vai emme.

Ed. Kallio (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Toivottavasti emme mitään konflikteja tai sotilaallisia yhteenottoja näe Persianlahdella kuin missään muuallakaan lähitulevaisuudessa ja varsinkaan Suomen maaperällä.

Mitä muuten tulee ed. Aittoniemen vastauspuheenvuoroon, todettakoon nyt se, että vaikka meillä on Hornetit, niillä ei kuitenkaan pystytty siirtämään ainoatakaan miestä paikasta toiseen. Helikoptereitahan tarvitaan nimenomaan juuri siihen, että me nopeasti pystymme siirtämään joukkoja tarvittaessa paikasta toiseen. 400—500 miehen siirtäminenkin todella nopeasti voi ratkaista monta tilannetta. Niiden toimintamallihan on aivan erilainen kuin lentokoneiden.

Mitä tulee ed. Puhjon vastauspuheenvuoroon, niin kyllähän meille nyt tänään on täällä jo mooneen kertaan vakuutettu ja tästä meille jaetusta materiaalistakin selvästi näemme, että puolustusmäärärahojen kehys tulee pienenevään tästä päivästä noin 10 miljardista runsaaseen 9 miljardiin vuoteen 2006 mennessä, mikäli nyt voimme näihin tietoihin uskoa, mutta mihin me muuhun voimme uskoa kuin niihin, jotka meille on tänään annettu. Ne laskevat sekä absoluuttisesti että suhteessa bruttokansantuotteeseen. Sitäkin tärkeämmäksi tietysti tulee miettiä, miten näitä

määrärahoja käytetään, kun ne laskevat. Miten ne käytetään parhaiten meidän uskottavan puolustuksemme hyväksi?

Ed. Partanen: Arvoisa puhemies! Tässä on niin lujaa sodittu jo, ettei näin hidasliikkeinen ehdi väistelemään tätä kranaattikasaa.

Muutamaan aikaisempaan puheenvuoroon huomioita, kun ei vastauspuheenvuoroja silloin saanut.

Ed. Tiilikainen kehui Irakin vetoa, miten amerikkalaiset hienosti hoitivat siellä homman helikoptereilla ja miten hienosti se meni. Sen verran minäkin olen tähän aineistoon perehtynyt ja tutustunut, että tällainen elämä kuin siellä oli perustui aivan täydelliseen ilmaherruuteen. Siellä ei ollut naapurin puolelta mitään liikkeellä niissä kerroksissa. Silloin voi mällästä, kun yksin tappelee. Näinhän tässä kävi, jos nyt katsotaan, mitä siellä on todella tapahtunut.

Sitten kun katsotaan niitä mahdollisia uhkia, joita täällä jo maihinnousua myöten on veivattu, niin jos meillä on 30 tuulettajaa yhteiskunnassa, siinä syntyy varmasti hirveä pelote tällaisille, joilla on 1 300 koneen arsenaali tuossa rajan takana — kun se oletettu vihollinen näyttää vain yhdestä päin tulevan tänne. Nämä suhteet on sillä tavalla minusta ylimitoitettu ja nähty. Minä tiedän niitä vanhoja vertauksia, että yksi suomalainen vastaa jonkinmoista kasaa muita, mutta sekin on utopiasa niin kauan, kun puhutaan tällaisista automaattivehkeistä.

Sitten itse hankintaan. Minä voin kyllä tunnustaa sen, että puolustuspoliittinen selonteko meni siltä osin ohi kyllä meikäläisen, niin kuin näyttää menneen suurimmalta osalta tätä kansanedustajaporukkaa. Nämä lauseet menivät kyllä ilman suurempaa huomiota, että siltä istumaltaan on hyväksytty seuraava kehitys. Jos täällä ollaan rehellisiä, niin luulen, että 90 prosenttia ei tiennyt, mitä he päättivät sillä kertaa, tai jos tiesi, niin silloin on kyllä ihmeellistä. Minä voin tunnustaa, että minä en kyllä tiennyt, että sillä kertaa sitoudutaan miljardien maksatukseen kahdella kolmella lauseella.

Tässä kirjassa, jos tätä ajatuksenjuoksua ja logiikkaa mennään eteenpäin, olemme myös sitten sitoutuneet vuosien 1998 ja 2008 välillä vielä 4 ja 5 miljardin lisäpanostukseen. Siellä lukee myöskin ilmapuolustuksen kohdalla, että suunnittelukaudella 1998—2008 selvitetään mahdollisuudet rynnäkkötoimintaan Hornet-soveltuvien asejärjestelmien hankkimiseksi. Se on aivan samalla lailla yhdellä lauseella siellä.

Silloin on 5 miljardin paketti sitten edessä, jos nämä ovat nyt rinnakkain pantavissa. Näin siellä lukee. Miettikää sitten, mikä voi olla ja mikä ei voi olla.

Nämä ovat lainauksia erään yhteiskunnan turvallisuuspolitiikkaa erityisalanaan pitävän henkilön kommentista. (Ed. Aittoniemi: Laakso vai?) — Ei ole Laaksolla tässä. Tässä ei ole kahden ällän merkitystä mitään.

Sitten täällä jotkut hortonomit vielä hortoilevat maamiinojen perässä niin kuin rinnakkain. Nämä ovat sellaisia asioita, niin kuin eilen tuli sanottua, että annetaan niiden olla kenraalien paketissa, jemmassa. Jos niitä tarvitaan, niin sitten kaivetaan ne. Niiden rinnalla ei ole kyllä yhteiskunnassa rahaa kaivaa minkäänlaisia korvaavia järjestelmiä, eivätkä helikopteritkaan näitä korvaa. Minä en usko tällaiseen toimintamalliin, että me maailman laajuisen pipeltämisen nimissä häviämme ne vähätkin resurssit, mitkä täällä ovat olemassa.

Investointisumma helikoptereihin on suuri, ja kyllä me tulemme sen näkemään, että vaikka meille kuinka vannotaan budjettiraameissa pysymistä ja alenevaa kehitystä, niin elämähän ei kulje tällä tavalla. Kunhan kaikki kaamokset, mitä Aasia tunkee tänne Eurooppaan saadaan parin vuoden aikana kokea, niin varmasti puhutaan budjetin sisällä monenlaisista muista kysymyksistä. Luulen, että ainakin jotkut teistä palauttavat tämän mieleen sitten. Nyt pannaan tällainen kasa rahaa näihin.

Tämänkin putken päässä, vaikka puhutaan, että pysytään budjetissa, näiden tunnuslukujen mukaan, jotka on kirjaan jo kirjoitettu, jonka nimessä eletään, jos tämä viedään eteenpäin, niin kuin se ohjelma on, 15 miljardia markkaa on pieni raha tämän ohjelman sisällä. Siitä huolimatta, vaikka se jaksottuu pitemmälle ajalle, niin se tarkoittaa sitä, että perusarmeija kärsii. Sehän nykyisellään on jotain muuta kuin ennen. Niin kuin tässä jo aikaisemmin jokin viikko sitten käytiin puheenvuoron, niin meillä oli Rokka-henkisiä sotilaita, Aino-merkkisiä polkupyöriä ja Suomi-merkkisiä konepistooleja. Niillähän se tontti viimeksi hoidettiin suurin piirtein.

Mitä tulee uusiin sodankäyntioppiin, tämä maa on kuitenkin vaikeasti kuljettavaa maata. Minä en usko vielä, että näitä tontteja muutamalla vispilällä hoidetaan silloin, jos tänne joku on tulossa. Me tarvitsemme ehjä- ja hyväkalustoiset maavoimat. Sillä liikkuvuudella, mikä moottoroiduilla maavoimilla on, kyetään kyllä hoitamaan aika paljon asioita.

Niin kuin sanoin, en ole mikään sotilasiantuntija enkä pyrikään sellaiseksi, mutta en ole ensimmäisenä karkuun lähdössä, jos tarvitaan. Uskon kuitenkin siihen, että meillä joudutaan käymään myös arvokeskustelu yhteiskunnassa siitä, mihin käytetään nämä miljardit, joita nyt tässä suunnitellaan helikoptereiden käyttöön ja armeijan yleiskehitykseen lähimmän vuosikymmenen aikana. Se vie summana kuitenkin lopulta sinne 15 miljardiin, jopa ylikin, riippuen siitä, miten markkinat kehittyvät. Vaikka kuinka sanotaan, että se ei ylitä raamia tänäkään aikana, niin joka tapauksessa se on pois muusta yhteiskunnallisesta kehityksestä.

Perustellaan, että me tarvitsemme näitä vehkeitä esimerkiksi kansainvälisten näyttöjen osalta. YK:n toimintojen sisältä tulee varmasti näitä tarpeita. Ne eivät jää lähellekään siitä, mistä nyt on puhuttu, jos pitävät paikkansa lehtitiedot, joita viikolla näin, että Bosniassa suunnitellaan suomalaisille aivan omia tonttikaistojaan. Jos ne ovat vielä sellaisia kaistoja, että siellä tarvitaan tämän tyyliä vehkeitä, niin onpa riski. Silloin on ylitetty kynnyks, johon ei ainakaan allekirjoitaneelta kyllä löydy valtakirjaa. Jos viedään suomalaistenkin tontille, sellaisia vehkeitä jotka asettavat vastakkain jo suoranaisen sanotaanko ihan sotatoimen tyyliä näitä asiat. Ei ole kyllä rundia pistää suomalaisia tällaiseen tilanteeseen.

Perinteiset mallit, joilla on mukana oltu, ovat hyväksyttäviä. Mutta silloin, kun meillä on kalustoa, meillä on varmasti joillakin halu myös käydä kokeilemassa sitä, kun täällä sitä ei tarvitse kokeilla. Kokemuksen nimessä voidaan vieraalle maalle mennä, mutta sieltä onkin paha tulla pois. Minä uskon, että pitää ruveta keskustelemaan myös niistä arvoista, jotka ovat kotimaassa, mitä tällaisien summien siirtely budjetin sisällä varusteluun merkitsee ja mitä tämän maan sosiaalipolitiikan ympärillä ja yleensä yhteiskunnallisessa kehityksessä tapahtuu. Olkoon tilanne millä tavalla hyvänsä, mutta minä vaistoan nyt tällaisen tilanteen ainakin tuolta siviilistä. Varsin suuri osa Suomen kansaa on tätä hankintaa vastaan. Gallupeja minulla ei ole enkä tee, mutta tällaisen minä vaistoan, että suomalaisen yhteiskunnan yleinen mielipide ei ole kyllä valmistaunut tiettyä osaa lukuun ottamatta näihin hankintoihin. Joku voi puhua oikeudenmukaisuudesta tai ei.

Tässähän käytiin keskustelua joitakin kuukausia sitten jonkunlaisesta oikeudenmukaisuudesta yleisen mielipiteen mukaan silloin, kun pu-

huttiin Sundqvistista ja pankkiasioista. Olisiko-
han tässäkin vähän oikeudenmukaisuuden peri-
aate kansalaisia ja veronmaksajia kohtaan, pieni
arvokeskustelu paikallaan?

Henkilökohtaisesti en ole sisäistänyt tätä oh-
jelmaa, minkä hallitus on esittänyt, ja minulla on
hankkeeseen kielteinen kanta. Enkä usko siihen,
että meidän viisautemme poliittisella ja ulkopo-
liittisella päättäjätasolla on huonontunut. Paras-
ta turvallisuuspolitiikkaa on se, että meillä on
hyvät suhteet lähiympäristöön ja sinne, mistä
oletellaan uhkien tulevan, hoidetaan niitä vielä
paremmin, jos näitä pelkotiloja on, ja panoste-
taan siihen.

Minusta ed. Aittoniemi sanoi hyvin selvästi ja
tyhjentävästi sen, että suhteutettuna arvohintaan
saatavilla väkkäroillä, jos oletetaan, että joku
tarve niille sitten olisi, kyllä voi kerran kylässä
käydä, mutta montako tulee takaisin. Nimittäin
on sellaisia vehkeitä, jotka yksi mies selkärepu-
saan kantaa tuonne korpeen ja jättää niin kauak-
si aikaa kuin akussa on virtaa. Ne viikon vahtivat
yksin kaikkea mikä nousee ja lähtee ja sitten ne
tulevat alas. Kun valiokunnassa yksi jäsen ky-
syi, mikä on näiden käyttöikä, kenraali sanoi,
että kaksikymmentä vuotta ja modifioinnin jäl-
keen kymmenen lisää. Minä sanoin, että väärin,
herra kenraali, se on kuusikymmentä metriä. Sen
verran kun ne ehtivät ylös, niin silloin tällainen
laservehje ne puksauttaa alas. Siinä meillä
sitten on kiva mennä puhtaana kaulan kanssa.

Ed. Tiilikainen (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Kun ed. Partanen puuttui Ira-
kin tappioihin ja kertoi, että siellä oli ehdoton
ilmaylivoima, hän unohti jotain. Meillä on tällä
hetkellä hankittuna varsin hyvä ilmavoima Hor-
netien myötä. Ne pystyvät ainakin alueellisesti ja
paikallisesti tietyksi aikaa meille ilmaylivoiman
takaamaan tietyllä alueella.

Myös ed. Partaselta unohtui se, että tällai-
nen taisteluhelikopteri on tällä hetkellä paras
panssarivaunun tuhoaja. Jollei meillä ole viholli-
sen panssareita vastaan mitään pistää, niin sieltä
kyllä löytyy meidän panssareiden tuhoajat.

Ed. Ihmäki (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa puhemies! Ed. Partasen puheenvuoroon
liittyen haluan todeta, että puolustuspoliittinen
selonteko hyväksyttiin eduskunnassa viime

vuonna yksimielisesti. Sen hyväksymisen yhtey-
dessä päätettiin uudesta strategiasta, ja tähän
uuteen strategiaan kuuluivat myös valmiusjou-
kot ja helikopterit. Kun eduskunta hyväksyi
puolustuspoliittisen selonteon, on mielestäni hal-
lituksella täysi oikeus olettaa, että eduskunta py-
syy linjauksissaan ja päätöksissään. Siltä tiedolta
ilmeisesti hallitus antoi tämän selontekoon liitty-
vän helikopterihankintaesityksen, jota nyt käsi-
tellään. Ihmettelen, että käsitykset täällä vaihte-
levat näin nopeasti.

Myös tämä maamiinakohu on erikoinen. Suo-
mi tarvitsee miinat puolustukseensa. Niiden kor-
vaaminen on vaikeaa, kun maassamme on niin
pitkä maaraja. Ihmettelen tätäkin asiaa. Maa-
miina on sentään puolustusase. Miksi ne pitää
kieltää? Kielletään mieluummin tankit. Se on
hyökkäysase.

Ed. Partanen (vastauspuheenvuoro): Her-
ra puhemies! Ed. Ihmälle sanoisin, että aina-
kaan minä en ole kieltänyt maamiinoja. Minä
juuri pääsin sanomasta, että annetaan olla niiden
siellä kenraalien varastossa ja jos niitä tarvitaan,
niin käytetään. Niin kauan ne eivät ole kenen-
kään tiellä, kun ne ovat siellä varastoissa. Kor-
vaavia järjestelmiä meillä ei ole.

Mitä tulee tähän päätökseen, minä sanon, että
täällä on lisää päätöksiä, ja nämä pitävät paik-
kansa, ne löytyvät sieltä kirjasta. En ole ihan
vakuuttunut, että eduskunta on ne ihan siltään
valmis syömään. Minä kuulun yhtenä varmaan
siihen lukutaidottomien joukkoon, joka ei ym-
märtänyt, mitä päätti.

Ensimmäinen varapuhemies:
Asian käsittely keskeytetään.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna
perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 23.50.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen